

למעשה

פרשת וירא

©

כל הזכויות שמורות

למכון 'למעשה'

ולפנחס זרביב

כתובת המחבר

חנה סגש 21/11

אשדוד

058-3271323

p0583271323@gmail.com

כמו כן המכון מתמחה בעריכה לשונית

פרשת וירא

לימוד לדורות לראות את ההשגחה ולא להכות בסנורים

כשהתחלתי לכתוב את סיפורי ההשגחה פרטית נשאלתי מה נהיית גם אתה 'מגיד'?

ומצאתי את התשובה לדבר בדברי רבינו השם משמואל בראשית פרשת וירא תר"פ **שכתב ז"ל** 'ויהי כמצחק בעיני חתניו. ויש לתמוה הרי היו רואים בעיניהם פלא גדול שכל העיר מנער ועד זקן הוכו בסנורים ונלאו למצוא הפתח שהיו סמוכים אליו ועומדים על גביו, ועכ"פ הי' צריך להתעורר חשש בלבם, אולי יוכל עוד כהנה וכהנה ולמה הי' עוד לצחוק בעיניהם:

ונראה שגם זה הי' ממכת הסנורים, כמו שבגשמיות נלאו למצוא הפתח והיו רואין ולא רואין כן נמי בפנימיות הענין היו רואין את הפלא ולא היו יכולין לשים אליו לב.

וזה לימוד **לאדם שיש כמה זמנים וכמה עינים**, אשר באם ישים אליהם לב הי' רואה מפלאות תמים דעים השגחתו

הפרטית והשכר והעונש, אבל כאשר האדם בזדון לבו הלך חשכים אז נעשה מוכה בסנורים עד שרואה ואינו רואה. **ובזמניו אלה יכול כל אדם לראות פלאות משינוי העתים המו גוים מנו ממלכות, וההשגחה הפרטית מרחפת על פרט ופרט באופן מופלא, וצריך כל אדם להיות נשמר ממכת סנורים. עכ"ל.** ומבואר שהאדם חייב להתבונן במעשיו ולראות אם יש בהם מהשכר או העונש ולהיזהר שלא להיות מוכה בסנורים.

ויש להוסיף מש"כ בזה בספר מעשה איש ח"א (עמ' רפ) הגה"צ ר' אלעזר צדוק טורצין זצ"ל נכנס אל רבינו החזון איש זצ"ל, ואמר לו רבינו: "כשרואים יהודי שומר תורה ומצוות, ולפתע משליך מעליו הכל רח"ל, **נדמה שזה נעשה ברגע אחד.** אבל לא כך הוא. חוסר האמונה פעפע בתוכו זמן רב, ורק עכשיו יצא החוצה לפועל". כך סתם ולא פירש.

בשובו להשיבה תמה רא"צ על כך, מה כוונת רבינו בזה, ואולי ח"ו מצא בו פגם וחושש לתוצאות ח"ו?

והנה פגש בישיבה חבר, וסח לו את כל המאורע.

אמר לו החבר: למה לך לתהות, לך חזרה אל רבינו ותשאל?

וכך עשה.

ואז פירש לו רבינו שכוונתו ללמדו שענין ה'אמונה' אין די לה בידיעה ובירור פעם אחת, אלא יש צורך לחזק האמונה כסדר יום יום, ואם לאו - האמונה הפנימית הולכת ונחלשת עד שעלול ביום אחד להגיע לפריקת עול רח"ל.

בהמשך ביאר לו רבינו איך מתחזקים באמונה, והוא, ע"י שמתרגלים שעל כל דבר שהאדם צריך, עליו להקדים תפילה, ולפנות לרבש"ע ולבקש הדבר ממנו יתברך. וכגון: אם תצטרך נעליים, תגיד רבש"ע אני צריך נעליים. אנא הזמן לי מעות והמקום שאמצא שם הנעליים המתאימות. וכן אחר כך תודה לו בפה מלא על שנתן לך. בכך אתה מחזק אמונתך יום יום, כיון שאתה פונה אליו בכל עניינך! (מרבי צבי גרינהוז).

ובשיחת מוסר שנשא הגרא"צ טורצין (בכולל "שפתי צדק" בירושלים) אמר בהאי לישנא: שמעתי ממרן החזו"א, שאמר שזה שאנו מוצאים בחז"ל (ברכות ה:) גבי רב הונא דתקיפו ליה ארבע מאות חביות יין, ואמרו לו חכמים: לעיין מר במיליה. והיינו, שחז"ל הקדושים אמונתם בבורא ית' היתה איתנה עד שהגיעה להם להיות אצלם כמו חוש, וכשראו עונש - היה אצלם כאילו ראו המעשה שעל ידו נגרם העונש הזה. ואמר מרן ז"ל, שכח זה הגיע להם ע"י תפילה, שעל ידי שתפלתם היתה כבן המתחטא לפני אביו, וכל דבר בלי יוצא מן הכלל, כקטן כגדול, כל דבר התחננו וביקשו מהשי"ת, על ידי כך השיגו כח זה שאמונתם היתה חושית, וכשראו איזה עונש ראו שהחטא הוא מענשו. והוסיף, כי אדרבא, כשהתפלה אצל האדם אינה על דרך זו, ח"ו יכול להגיע עד כדי כך שישתכח ממנו שיש לבירה בעל הבירה (מובא בקובץ "שפתי צדק" עמ' נ"ב).

ויש להוסיף מש"כ הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א (הובא בדרשו)

בחדש האחרון עסקתי באחד מחיבוריו של הרה"ג רבי יהודה טאוב שליט"א מקרית אתא, מארגון 'קול תודה', ושוחחתי איתו בטלפון כמה וכמה פעמים. באחד השיחות אמר לי הרב טאוב שישלח לי ב'דואר 24' חומר תורני שהייתי צריך לקרוא. כעבור יומיים הגיעה מעטפת דואר, בתוכה החומר שהייתי צריך, יחד עם חוברת קטנה ומהודרת, עליה נכתב 'פנקס ההודיה', לזכור חסדי הבורא. מדובר בפנקס קטן ויפה, עם דפים ריקים, בו אמורים לרשום את החסדים הקטנים שהקב"ה עושה איתנו בחיי היום יום, לפתוח את הקונטרס מידי פעם ולהודות להקב"ה על החסדים.

נו באמת. חשבתי לעצמי. מאיפה יש לי זמן לשבת ולרשום את החסדים שהשי"ת עושה איתי ביום-יום? לכל דבר, גם אם זה דבר יפה וחשוב, צריך זמן, ומה לעשות, משום מה יש לי (וכנראה גם לכם...) רק 24 שעות ביממה... זנחתי את הקונטרס והשארתי אותו על שולחני.

עברו יומיים, מישהו דיבר איתי בטלפון ומבלי משים עלעלתי בזמן השיחה בקונטרס ההודיה הזה, שעמד מולי. קראתי את הסכמת הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א לקונטרס, הכותב כך: "ויספר משה לחתנו את כל אשר עשה ה' לפרעה" (שמות יח, ח). מסביר מרן הגרי"ז מבריסק שלא סתם סיפורי חולין היו כאן, אלא הלכה ודין הוא לספר סיפורי הניסים שעשה ה', וכנאמר "ויספרו מעשיו ברינה", ועוד נאמר "שירו לו זמרו לו שיחו בכל נפלאותיו". מכאן, איפוא, שישנו חיוב לספר בנפלאות הקב"ה.

ממשיך בעל ה'חשוקי חמד' שליט"א וכותב: "נפלאות וניסים היו אמנם גם קודם לבואו של יתרו, אלא שלא היתה האפשרות לספר אותם, שהרי כל ישראל ראו עין בעין את האותות ואת המופתים ולא היה דבר לחדש להם. ולא כשהגיע יתרו, אשר לא ידע מפרטי הניסים ואשר לא חש על בשרו את סדר השתלשלותם, מיהר משה רבינו לקיים דין זה, של סיפור נפלאות ה' יתברך."

נו באמת. חשבתי לעצמי. מאיפה יש לי זמן לשבת ולרשום את החסדים שהשי"ת עושה איתי ביום-יום? לכל דבר, גם אם זה דבר יפה וחשוב, צריך זמן, ומה לעשות, משום מה יש לי (וכנראה גם לכם...) רק 24 שעות ביממה... זנחתי את הקונטרס והשארתי אותו על שולחני.

נו באמת. חשבתי לעצמי. מאיפה יש לי זמן לשבת ולרשום את החסדים שהשי"ת עושה איתי ביום-יום? לכל דבר, גם אם זה דבר יפה וחשוב, צריך זמן, ומה לעשות, משום מה יש לי (וכנראה גם לכם...) רק 24 שעות ביממה... זנחתי את הקונטרס והשארתי אותו על שולחני.

למעשה פרשת וירא

הגאון רבי... שליט"א והציע לי להצטרף לפרויקט תורני – הלכתי גדול בענייני שנת השביעית הבעל"ט בשנה הבאה. סיכמנו פרטים, שלחתי לו דוגמאות והפרויקט יצא בס"ד לדרך, עוד באותו הערב.

ערש"ק וישב – חנוכה התשפ"א: לא הרגשתי טעם וריח ועשיתי בדיקת קורונה, אתמול יום חמישי בבוקר. בינתיים נשארתי בבית והתפללתי ב'שמע קולינו' במנחה, בתפילה ביחידות, שהקב"ה ישלח לי את תוצאת הבדיקה כבר לפני שבת, כדי להרגיע את בני משפחתי וכדי שאוכל ללכת להתפלל בביהכנ"ס למעריב, ולזכות לשמוע קריאת התורה למחרת. והנה 3 דקות לפני כניסת השבת (!) הגיעה התוצאה השלילית. כמה דקות לאחר מכן כבר הלכתי לביהכנ"ס.

ערש"ק מקץ, זאת חנוכה התשפ"א: היינו בשכונת גני הדר בפ"ת עם הילדים הקטנים. איחרנו את האוטובוס של השעה 12 שעבר חצי דקה לפני שהגענו לתחנה. האוטובוס הבא אמור היה להגיע לתחנה ב1:19 וכולם נסעו הביתה במונית מפאת

בהמשך מכתב הסכמתו מספר הגר"י זילברשטיין שליט"א מעשה של השגחה פרטית שאירע עם בנו של מרן הגרי"ז זצוק"ל בשבת אחת, "וכל אותה השבת היה מרן הגרי"ז מספר ושונה ומספר לכל מי שנכנס אצלו את מעשה הנס שאירע להם, ואמר שלמד דבר זה ממשה רבינו, שנאמר "ויספר משה לחותנתו את כל אשר עשה אלוקים."

קראתי את זה והחלטתי בכל זאת לרשום, בקצרה, את הניסים הקטנים שאירעו לי בחיי היום יום. והנה, הפלא ופלא, הדף הראשון של הפנקס התמלא בחסדים 'קטנים', של השגחה פרטית ממרומים.

הנה טעימה מהדף הראשון של הפנקס המתוק הזה, רק מהשבוע וחצי החולף:

יום ה' וישב התשפ"א: ב1 וחצי בצהריים, בדרך הביתה מהשיבה, התפללתי להקב"ה שכיון שאני עומד לסיים עריכה של שני ספרים, ואין לי כעת עבודות עריכה חדשות, שיגיע ספר חדש לעריכה, ושיהיה ספר טוב ומועיל, שיחכים אותי בלימוד. רבע שעה לאחר מכן התקשר אלי

דוחק השעה בער"ש ואני נשארתי לבדי בתחנה, כיון שלא היה מקום נוסף במונית. בשעה 12:31 עמדתי לבד בתחנה והתפללתי להקב"ה שיעשה לי 'נס זאת חנוכה' וישלח לי אוטובוס ברבע השעה הקרובה.

לא הייתי רואה את האוטובוס. אגב: באוטובוס נסעו רק 3 אנשים מלבדי. הנהג אמר לי שיצא ב12. כאשר ידוע לי שהאוטובוס של 12 עבר כבר מזמן. ואיך יתכן שהאוטובוס ייסע עד 'גני הדר' במשך 44 דקות, כשעליו רק 3 נוסעים?

תעלומה...

זוה לא הכל. היו עוד כמה ניסי השגחה פרטית אישיים, כבר במהלך השבוע החולף. לא הכל ראוי לפרט בפני כל קוראי העיתון...

***

על הפסוק "ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון בספר" (שמות יז, יד) כותב האבן עזרא: "שאמר בספר, הוא ספר התורה, או ספר אחר היה להם ויקרא ספר מלחמות ה' ". וכך כותב האבן עזרא על הפסוק "על כן יאמר בספר מלחמת ה' במדבר פרק כא, יד): "ספר היה בפני עצמו, ושם כתוב מלחמות ד' בעבור יראיו. ויתכן שהיה מימות אברהם, כי ספרים רבים אבדו, ואינם נמצאים אצלנו."

חייתי כמה דקות והחלטתי לחפש בית כנסת ללמוד בו עד 1:19. הרי לא אשב בתחנה סתם כך שלשת רבעי שעה. מישהו הראה לי היכן יש בית כנסת קרוב, התרחקתי מהכביש של רחוב מנחם בגין והתקדמתי לכיוון בית הכנסת. לפתע נשמעה קריאה. תושב השכונה, ידידי הרה"ג ר' יוסף אהרן ז'ולטי ראה אותי, כשהוא נוסע במכוניתו. חזרתי בחזרה לכביש של רחוב מנחם בגין ודיברתי איתו בחדווה. בעוד אנחנו מדברים, אני רואה את האוטובוס, קו 179, נוסע בכביש. ניפנפתי לנהג בתחינה והוא עצר לי. השעה היתה 12:44. 2 דקות פחות מהרבע שעה שביקשתי שהאוטובוס יבוא. והנה אם הייתי ממשיך בדרכי לבית הכנסת והרב ז'ולטי לא היה עוצר אותי,

זאת אומרת שהיה לבני ישראל ספר שנקרא 'ספר מלחמות השם', בו הם כתבו את ניסי השי"ת עמהם במלחמותיהם. במוצ"ש האחרון שוחחתי על כך עם הרב טאוב, ששלח לי את הקונטרס. הוא ציטט לי את דברי רבנו הגאון רבי עקיבא איגר זיע"א, שביאר בדרשתו את הפסוק "זובח תודה יכבדני ושם דרך אראנו בישיע אלוקים" כי מי שזובח תודה, כלומר – מכבד את ה' בכך שהוא מודה לו על הטובות והישועות שעשה עמו, הרי שבכך הוא יוצר דרך לישועות אלוקיות נוספות שייעשו עמו בעתיד. (דרושי וחיידושי רבי עקיבא אייגר על התורה, ירושלים: דעת סופר, עמ' רלט).

הרב טאוב הוסיף וסיפר לי שכאשר הגיע עם הקונטרס להגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, יצא הרב שליט"א מגדרו בהתפעלות גדולה, כתב מכתב ברכה וביקש להודיע לו כשהחוברת תצא לאור. אז רכש הוא 200 עותקים, נשא על כך שיחה בבית הכנסת וחילק לרבים את הקונטרס. "אברך מרמת אלחנן סיפר לי

שהגר"י זילברשטיין שליט"א פגש אותו בערב יום כיפור, הביא לו את הקונטרס ואמר לו: "תתחיל לכתוב את הניסים שהקב"ה עושה איתך ותראה עוד ועוד ניסים", מספר הרב טאוב. תנסו.

פקחו עיניים ולב. תכתבו. ותראו בס"ד ישועות. ניתן גם לשתף אותי ובל"נ נפרסם בעיתו ובזמנו.

יש להוסיף מש"כ הרב יקותיאל יהודה גנזל המבשר חבר טוב שלמד לאחרונה נהיגה, אמר לי לאחרונה, כמשיח לפי תומו: "לפני שלמדתי לנהוג ברכב, הייתי עובר באותם רחובות שאני עובר בהם היום, מדי יום ביומו. ליד הבית, ליד בית המדרש. ומעולם לא שמתי לב שבכל פינה ופניה יש כל-כך הרבה תמרורים ומסוגים שונים. התמרור היחיד שהייתי רואה היה הרמזור. ופתאום, כשלמדתי לנהוג ולמדתי על התמרורים הרבים לסוגיהם ולגווניהם, אני נדהם לגלות כמה תמרורים יש ליד הבית שלי. עשרות רבות של סוגים,

למעשה פרשת וירא

בפניות ובכבישים, תמרורים צהובים, ללמוד אורחות חיים לעבודת הבורא". הוי כחולים ואדומים. אזהרות, הוראות, אומר – כל דבר שאנחנו נתקלים בו, הוא הכוונות. פשוט עד שלא למדתי להרים את העיניים למעלה ולחפש תמרורים – לא שמת לי לב שהם קיימים. כששמעתי את זה, נדמו המילים בעיניי כאלגוריה אמונית מחזקת ומעודדת. הרי כולנו דומים לאותו 'נהג חדש'. אדם יכול לעבור חיים שלמים מבלי לשים לב לתמרורים שנשלחים אליו מהשמים. והרי כל אחד מאיתנו מקבל כל-כך הרבה תמרורים מדי יום, כל-כך הרבה רמזים והכוונות, אזהרות ואמירות וסימנים. ואנחנו יכולים לחיות שנים רבות מבלי לשים לב אליהם, מבלי להבין שריבון העולמים רוצה להעביר לנו מסרים על כל צעד ושעל. אחד היסודות שתורת החסידות עיבתה והדגישה, כמי שמדגיש שורת טקסט במרקר צהוב זרחני, הוא היסוד של: "מכל מלמדי השכלתי". הבעל-שם טוב קדישא ותלמידיו הקדושים לימדו אותנו: "אם אדם רואה משהו. לא משנה מה. אות הוא שמשמים סיבבו שהוא יראה זאת. ועל כן על האדם לפקוח עיני שכל ואוזני בינה ובכל דבר שהוא רואה ושומע,

תמרור משמים. וכמו בלוח התמרורים הבינלאומי, ישנם תמרורים מסוגים שונים. יש תמרורי הוריה המדריכים ומורים מה צריך לעשות (כשרואים מישהו אחר עושה מעשה טוב, הריהו תמרור הוריה בשבילנו כדת מה לעשות), יש תמרורי מודיעין שפשוט מודיעים דברים (וכל התרחשות המתרחשתמול עינינו היא 'תמרור מודיעין' שמיימי) ויש כמובן את תמרורי האזהרה המזהירים את האדם מפני הבאות ומעוררים אותו מה לא לעשות (כל טרגדיה וכל כאב שאנו מתוודעים אליו, בראה או בשמיעה, מציפורן חודרנית ועד נפטרי קורונה – באים לעורר אותנו, להזהיר אותנו. כמו הרעמים שתכליתם לפשט עקמומיות שלב). וכן הלאה. איפה תמונה הנקודה – הנקודה תמונה בהרמת העיניים אל-על, בחיפוש התמרורים. אם אדם יתחיל לחיות חיים של דביקות, חיים של התקשרות לריבון העולמים, הוא יתחיל לזהות את כל התמרורים הצצים לו בדרכו, את כל

הרמזים והאותות הנשלחים אליו מן השמים, הוא יתחיל לראות בצורה אחרת את המתרחש, את הווי החיים, את הפוליטיקה ואת האתיקה. הכל, כולל הכל, יקבל צבע של תמרור. תמרור שמימי.

המכיר את מקומו

ומסכם בשפת אמת: וזה מוסר השכל גדול לכל אדם, למצוא את תיקונו במקומו, ולא לחפש מדרגות אחרות. עכ"ד.

מדה"ג רבי יעקב שמואלי שליט"א בגליון משנתה של תורה מדרש רבא פרשה ס' אות ב'. "עבד משכיל" זה אליעזר שאמר הרי אני בכלל קללת נח "עבד עבדים יהיה לאחיו", למה ישמשון בי כושי או ברבר, מוטב להשתעבד בבית הזה (בית אברהם אבינו).

הקשה בשפת אמת, מה חכמה מצאו בזה חז"ל, וכי לא פשוט שעדיף להיות עבד אצל ראש המיטיבים שבדור ולא אצל כושי או ברבר?

משיב על זה השפת אמת, שהחכמה היא במה שלא ניסה לצאת מן העבדות. שהכיר את מקומו. יש לאדם נטיה שלא להשלים עם מצבו. לנסות להלחם כנגד המציאות שנכפית עליו. אליעזר ידע להתגבר על נטיה זו, ועל כך זיכוהו חז"ל

תוך כדי הליכתנו בשבילי הכפר, הבחנו בשני כלבים הרודפים אחר חתולה. מה שצד את עינינו היה העובדא שבניגוד למה שקורה בדרך כלל, כאן טיפסה החתולה על עץ שגזעו היה נטוי באלכסון, ומשום כך "חשבו" הכלבים שיוכלו גם הם לטפס עליו. הכלב הראשון התחיל לטפס לאורך הגזע האלכסוני, אך מהר מאד איבד את שיווי משקלו, נפל ונחבט בקרקע.

למעשה פרשת וירא

שאלתי את הבחור: תגיד לי, מה ראית בניסיונותיהם לפי מדרגתם ומצבם, והוא כאן הרגע. הוא שתק. אמרתי לו: ראינו כאן מה קורה למי שמנסה לחקות את זולתנו!!

כלב הוא כלב, יש לו את המעלות של כלב, אבל גם את המגבלות. לעולם לא יוכל להצליח לחקות את החתול, ולא עוד אלא שאם ינסה, יצא בשן ועין.

תהיה אתה מה שאתה. אל תסתכל על האחרים, כי להם יש את המעלות שלהם ולך את המעלות שלך. תעלה ותצליח מאד עם המעלות שלך.

אע"ה חוזר מן העקדה. אדם שעמד בנסיון כזה עלול לחזור ליישוב עם תחושה כמו שתיארו חז"ל את רשב"י ובנו כשיצאו מן המערה, שכל מה שנתנו בו עיניהם נשרף. תחושה של רוממות אשר מבטלת את זכות הקיום של האדם הפשוט.

"ואברהם שב למקומו" – ללא כל תחושת התנשאות. הוא עם הניסיונות שלו וכל האחרים כל אחד עם ניסיונותיו. וכמו שהכריזה התורה על מרע"ה "עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" – הוא חש שאין לו כל עליונות על הסובבים אותו.

אף שעלה למרום רק הוא. כי הם

במדרש עבד משכיל כו' מה השכלתו כו' מוטב שיהי' עבד בבית הזה כו' וקשה

באמת

וז"ל השפת אמת בראשית פרשת חיי שרה תרלט

ועוד יש לבאר שה' רצה לראות את העמל ואת היגיעה של אברהם ולכן הוא לא ריפאו.

הטעם שלא ביקש על שמונה

אולי ימצאון שם עשרה ויאמר לא אשחית בעבור העשרה (יח, לב).

פירש רש"י: על פחות [מעשרה] לא ביקש. אמר, דור המבול היו שמונה, נח ובניו ונשיהם, ולא הצילו על דורם, ועל תשעה על ידי צירוף כבר בקש ולא מצא.

כתב הרב אליהו ברוך פינקל זצ"ל לכאורה צ"ע דיש לחלק שנח לא התפלל על בני דורו ומשום כך לא הציל, כדאיתא בזוה"ק (ח"א סז, ב) עה"פ בהפטרה לפרשת נח (ישעיה נד, ט) "כי מי נח זאת לי", דהמבול נקרא מי נח על שמו של נח שלא התפלל להציל את העולם, וא"כ אין מכאן ראיה לגבי אברהם שהתפלל על אנשי סדום.

וכן מבואר ברמב"ם (פ"ג מתשובה ה"ב) שכתב זצ"ל, וכן מדינה שעוונותיה מרובין מיד היא אובדת שנאמר (בראשית יח, כ) זעקת סדום ועמורה כי רבה וגו' עכ"ל, והקשה בלח"מ כיון דסדום עוונותיה

דלכאורה נראה דלגרמי' עביד. ומה השכלה זו שישבחו הכתוב. אבל הפי' הוא זה עצמו. שלא עלה על דעתו לבקש דרך לצאת מן העבדות רק למצוא תקונו בהעבדות עצמו. כמ"ש איזהו חכם המכיר את מקומו. ולכן מיד אמר עבד אברהם אנכי. שכל שמחתו הי' במה שהוא עבד לאברהם ולא להיות חפשי מן העבדות כי מי יבוא אחרי המלך כו' כבר עשהו. ונאמר עליו ימשול בבן מביש. ודבר זה נוהג בכל אדם למצוא תקונו במקומו ושלא לחפש מדריגות אחרות כנ"ל:

חשיבות העמל

וירא אליו ה' באלני ממרא והוא יושב פתח האהל כחם היום (יח, א)

כתב הרב ראובן מלמד זצ"ל פרש"י וירא אליו לבקר את החולה, רואים מכאן שחביב אצלו ית' הטבע שלא לשנותה, שאל"כ הרי הרפואה בידו, ירפא אותו ולא יצטרך לבקרו, ואדרבה זה גופא רצון ה' שעיי החולי יוכל לבקרו, כי אוהב ה' אוהביו ורוצה בקרבנתם. עכ"ד.

מרובין מזכויותיה למה הקב"ה היה מוחל להם בשביל החמישים צדיקים כיון דהדין נותן שנאבדת, ותירץ הלח"מ דמפני תפילת אברהם היה מוחל אע"פ שאין הדין כך עכ"ל. וא"כ מבואר דכיון שבלא תפילה תלוי ברוב ומיעוט שאם עוונותיה מרובין מיד היא אובדת כמבואר ברמב"ם, א"כ אצל נח שלא התפלל על דורו הרי כן היה הדין אפי' אם היו עשרה צדיקים ויותר כיון דסו"ס עוונותיה מרובין ובלא תפילה מיד היא אובדת, וא"כ שוב אין ראייה ממה שלא הצילו השמונה של נח, לאנשי סדום שהתפלל עליהם אברהם, וצ"ע.

ולכאורה צ"ל דכונת רש"י דאברהם ידע שגם אם היה מתפלל נח להציל דורו מהמבול, לא היתה תפילתו מועילה, אבל קשה דא"כ מדוע נקרא המבול "מי נח" על שמו, ויש בזה טענה על נח, והרי גם אם היה מתפלל לא היתה תפילתו עוזרת.

ומוכח מכאן כהיסוד הידוע בשם מרן הגרי"ז (כתבי התלמידים תמורה אות נג), שביאר הא דאיתא בגמרא (סוטה יא, א) שלשה היו באותה עצה [של שעבוד

מצרים] בלעם איוב ויתרו, בלעם שיעץ נהרג, איוב ששתק נידון ביסורים, יתרו שברח זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית, דלכא' קשה למה נענש איוב ששתק, דאיזו עולה יש בשתיקה, ואמר הגרי"ז שאיוב שתק משום שסבר דאף אם ימחה לא יועילו דבריו כלל, ולכן נענש ביסורין וצעק מתוך יסוריו, דזה מדה כנגד מדה להראותו דגם עכשיו אינו מועיל כלום בצעקתו ולמרות כן צועק, משום שאם כואב צועקים בלי חישובי תועלת, ומי שלא צועק סימן שלא כואב לו. וזו היתה גם הטענה על נח, דאף שתפילתו לא היתה מועלת, מ"מ אם כואב אז צועקים, ומזה שנח לא צעק והתפלל שמע מינה שלא כאב לו. (וכעי"ז אמר מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (נדפס בשיחות מוסר תשל"ג) ע"ש).

ודבר זה נורא למתבונן, עד כמה עומק הדקדוק במידת נושא בעול עם חבריו, דמתוך כך שלא כאב נח את השחתת דורו להתפלל ולזעוק, אף שיודע היה שלא

חבוש מתיר עצמו מבית האסורים לא קאי כלל לגבי תפילה, דלענין תפילה לא שייך לומר אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים, כיון שמתפלל והקב"ה מוציאו מהצרה אי"ז מתיר עצמו, אבל התם דאמר ליה "הב לי ירך ואוקמיה", ופירושו התחזק בעצמך ואז יגיע לך עזר אלהים שתהיה חזק, בזה שייך, אין חבוש מתיר עצמו", שאין האדם מחזק עצמו, וצריך אחר לחזקו. אבל לענין תפילה לא שייך זה, שהקב"ה שומע תפילתו ומחזקו.

אמנם מצאנו בפירש"י בסנהדרין (צה, א) גבי דוד המלך שהיה נתון בסכנת מוות ובא אבישי ואמר שם קדוש והצילו, והקשו בגמ' למה דוד עצמו לא אמר את השם, ותירצו אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים ופרש"י אין דעתו מכוונת לומר את השם עכ"ל, הרי להדיא שהחסרון של אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים הוא משום שנפשו מבוהלת ואינו יכול לכוון עצמו כראוי לאמירת שם קדוש, וזה סמך גדול לפירוש החזקוני והרא"ם בדעת רש"י, שהחסרון בחולה הוא מצד שאינו

יענה בתפילתו, נקרא המבול "מי נח" על שמו.

אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים
הרב אליהו ברוך פינקל

וישמע אלקים את קול הנער וגו' (בראשית כא, יז).

כתב רש"י, מכאן שיפה תפילת החולה מתפילת אחרים עליו, והיא קודמת להתקבל. והוא מהמדרש (ב"ר נג, יד).

וכבר הקשו בזה מהא דאיתא בברכות (ה, ב) גבי רבי יוחנן שהיה חולה ובא רבי חנינא לבקרו וביקש ממנו רבי יוחנן הב לי ירך, ויהב ליה ידיה ואוקמיה, ופריך אמאי, לוקים רבי יוחנן לנפשיה, ומשני אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים ע"ש,

ואילו כאן מבואר שאדרבה יפה תפילת החולה מתפילת אחרים עליו.

ותירצו החזקוני והרא"ם דלעולם תפילת החולה עצמו היא המעולה ביותר, אלא שלחולה קשה לכוון בתפילתו, ולכן יותר טוב שאחרים יתפללו עליו.

אך המהר"ל (גור אריה שם) השיג ע"ז, דכל מה שאמרו בגמ' לגבי חולה דאין

יכול לכוון בתפילתו כראוי, וזהו שאמרו בו אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים. נמצינו למדים מדברי רש"י, דענין אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים האמור גבי חולה הוא גם לענין תפילה שאינו יכול לכוון תפילתו.

ולמדנו מזה יסוד נפלא, דכאשר האדם מתפלל ותפילתו מתקבלת הרי הוא חשוב "מתיר עצמו מבית האסורים", וחזינן כח התפילה דחשיב כאילו עשאו בעצמו, ואם היתה דעת החולה מיושבת לכוון כראוי אכן היה בגדר "מתיר עצמו מבית האסורים".

וראיה לזה מהגמ' בברכות (י, א) דרבי מאיר התפלל על הבריונים שגרו בשכנותו וציערו אותו שיחזרו בתשובה, ומשום דכתיב (תהלים קד, לה) "יתמו חטאים" ולא חוטאים ע"ש, והקשה המהרש"א שם מה תועיל בקשתו על חבירו להחזירו בתשובה הא אמרינן (ברכות לג, ב) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, [ובשלמא באדם המבקש רחמים על עצמו שיחזור בתשובה ניחא, דהרי אמרו (מכות, ב)

בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו, ואמרו (יומא לח, ב) בא ליטהר מסייעין אותו, והמבקש רחמים על עצמו להחזירו בתשובה ה"ז בכלל הבא לטהר וכו', אבל על חבירו קשה].

והחזו"א (סוף חלק או"ח בהעתקה מגליונות החומש) כתב, דכיון שההתעוררות לתשובה באה לו ע"י תפילתו של אדם אחר אי"ז נקרא בידי שמים אלא בידי אדם, דתפילתו של האדם היא הפועלת את התוצאות, והביא ראיה לזה מהגמרא בעבודה זרה (ה, א) דאמר הקב"ה "מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אתי כל הימים" ואמר משה לבני" דהיה להם לומר "אתה תתן", והיינו שאע"פ שהיה נותן להם הבורא יתברך יראת שמים, מ"מ כיון שבאה ע"י בקשתם זה מקרי בידי אדם. ומבואר כיסוד הנ"ל דע"י תפילת האדם התוצאה מתייחסת אליו כביכול ולא כנעשית בידי שמים.

ויסוד זה למדנו גם מהפסוק בפרשת חיי שרה (כד, טו) "ויספר העבד ליצחק את כל הדברים אשר עשה" ופרש"י שנדמנה לו

הדברים צ"ב, שהרי טענתו של השטן היתה שאברהם אבינו לא הקריב אפילו קרבן אחד, ומה תשובה היא זו שאילו היה הקב"ה אומר לו להקריב את בנו לא היה מעכב, כיון שסוף סוף עדיין הטענה במקומה עומדת למה לא הקריב אברהם קרבן לד'.

ונראה הביאור בזה, שטענתו של השטן היתה שאברהם אבינו עשה את הסעודה של יצחק לשמחת והנאת עצמו ולא בעבור כבודו של הקב"ה, ווהוכיח כן ממה שלא הקריב אברהם קרבן לד', ועל זה השיבו הקב"ה, שכל מה שהוצרך אברהם לבנו יצחק אין זה בעבור הנאת עצמו, אלא אף זה היה למען כבוד שמים, והראיה לדבר היא שאילו הייתי אומר לו זבח אותו לפני לא היה מעכב, והרי שאינו צריך לבנו אלא למען כבוד שמים, כי אם היה צריך לבנים בעבור הנאת עצמו, לא היה יכול לעמוד בניסיון ולזבוח את יצחק לכבודו של הקב"ה, וא"כ אף הסעודה שעשה אברהם היא סעודה לכבודו של הקב"ה.

הבקה בתפילתו עכ"ל, ואפ"ה קרינן ביה "אשר עשה" שזה כח התפילה דעל ידה חשיב שהוא בעצמו עשה.

והביאור נראה עפ"ד המהרש"א בקידושין (כט, ב) דתפילה ל"ה מעשה נסים אלא הוא חוק בטבע הבריאה, ומי שמתפלל אינו בגדר סומך על הנס, וכאשר מתקיימת התפילה אין מנכין לצדיק מזכויותיו כמו במי שנעשה לו נס עי"ש, וכיון שהוא חוק מוטבע בעצם הבריאה שהתפילה פועלת, ע"כ חשיב ליה כאילו עשה בעצמו. וענין זה יבואר עוד בהרחבה במאמר בסוף חומש בראשית בענין כח התפילה. קחנו משם.

כלום עשה אלא בשביל בנו

ויהי אחר הדברים האלה (בראשית כב, א).

כתב רש"י, יש מרבותינו אומרים אחר דבריו של שטן, שהיה מקטרג ואומר מכל סעודה שעשה אברהם לא הקריב לפניך פר אחד או איל אחד, אמר לו כלום עשה אלא בשביל בנו אילו הייתי אומר לו זבח אותו לפני לא היה מעכב.

בפרשת בחוקותי (כו, מב) מבואר שהטעם שאצל יצחק לא הוצרך הקב"ה לזכירה כמו אצל אברהם ויעקב, הוא כיון שאפרו צבור ומונח ע"ג המזבח, ויש להקשות הא לבסוף לא שלח אברהם את ידו אל יצחק ואין כאן אפרו של יצחק אלא אפרו של איל.

אלום הביאור בזה ע"פ מדרש תנחומא שהובא ברש"י עה"פ "ויעלהו לעולה תחת בנו" (פסוק יג) שעל כל עבודה ועבודה היה מתפלל ואומר, יהי רצון שתהא זה כאילו עשויה בבני, כאילו בני שחוט, כאילו דמו זרוק, כאילו בני מופשט, כאילו הוא נקטר ונעשה דשן עכ"ל, והיינו שלא זו בלבד שהקריב האיל במקום בנו אלא היה מכוין בכל עבודה ופעולה כאילו עושה כן בבנו, והתפלל שיחשב לפני הקב"ה כאילו נעשו העבודות ביצחק. ומעתה י"ל דמשום כך ראוי האפר ליקרא אפרו של יצחק, דע"י אפר האיל נמצא כאילו אפרו של יצחק גם הוא על המזבח.

וכן מבואר מדברי המדרש רבה (נו, ט) רבי פנחס אומר, אמר לפניו, רבון העולמים הוי רואה כאילו הקרבתי את בני יצחק תחילה

הטעם שזכה לברכות רק לאחר הקרבת האיל

וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל וגו' ויעלהו לעולה תחת בנו, ויקרא מלאך ד' אל אברהם שנית מן השמים ויאמר בי נשבעתי נאם ד' וגו' כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך וגו' והתברכו בזרעך וגו'. (בראשית כב, יא-יח).

יש לדקדק דאף אחר שאמר המלאך לאברהם "אל תשלח ידך אל הנער וגו' כי עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני", מ"מ עדיין לא נשבע לו בהבטחות ולא בירכו בברכות, ורק לאחר שהקריב את האיל שוב נגלה אליו שנית מן השמים וברכו "ויאמר בי נשבעתי נאם השם וגו' כי ברך אברכך" וגו'. והדבר צ"ב דאטו העיקר היה הקרבת האיל, הלא לכאורה עיקר סיבת הברכה היא מה שעמד אברהם בנסיין העקידה, ולמה זכה בברכות אלו רק לאחר הקרבת האיל, וצ"ב".

ונראה, דהנה לשון חז"ל בכמה דוכתי והובא גם ברש"י (פסוק יד) שאפרו של יצחק צבור ועומד לכפרה, וכן ברש"י

ואח"כ הקרבתי את האיל הזה תחתיו ע"כ, ומבואר להדיא דאין האיל בא במקום יצחק, אלא ע"י כך הרי זה כאילו הקריב את יצחקה.

ובזה יבואר שפיר מה שזכה אברהם לברכה דוקא אחרי הקרבת האיל, דרק ע"י הקרבת האיל נחשב כאילו הקריב את יצחק בפועל, וה"ז כאילו אפרו של יצחק עצמו צבור ומונח ע"ג המזבח, וזה היה תוקף קיום מעלת העקידה שעבורו זכה לברכה.

והענין בזה יובן ע"פ המבו' ברמב"ן (תורת האדם אות קיז שער הגמול) שעיקר מעלת הנסיון הוא להוציא מן הכח אל הפועל וז"ל, ולמה מנסה אותו והלא גלוי וידוע לפניו יתברך אם יקבל אותו חסיד המנוסה עבודה וטורח זה, אע"פ כן אין שכר האדם בכח אמונה שלם כשכרו בפועל מעשה, ונמצא מזכה אותו להוציא דרכיו הטובים לפועל ולמעשה. יעו"ש בכל דבריו, וכן מבואר בחובת הלבבות (שער הבטחון פ"ד, החלק הששי) ששכר מקבלים רק על מעשים ולא על רצונות, ולכך נמי לא זכה

אברהם לשכר אלא אחר שנחשב לו כמעשה. [ולכן מכל הנסיון מודגש ענין העקידה, והרי לכאורה קשירת יצחק זה פרט שולי, אלא שזה הענין היחיד שנעשה ביצחק בפועל ובמעשה].

והדברים מדויקים להפליא בפסוקים, שאצל הגילוי הראשון של המלאך כתוב "כי עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני" והיינו שהוא רק גילוי על הרצון ועל יראת השם שבלבבו, ואילו אחר הקרבת האיל כאשר נגלה אליו מלאך ד' שנית מן השמים כתוב "ויאמר בי נשבעתי נאם ד' כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך" וגו', והיינו שעתה היחס של ה"ולא חשכת את בנך" הוא כי "עשית את הדבר הזה", דאחרי הקרבת האיל היה חשוב זה עשיה ביצחק, והברכות ניתנות עבור העשיה.

ועפ"ז נראה לומר עוד, במה דהקשה הגרמ"ד הלוי סאלאוויציק שליט"א על דברי המדרש שהובאו ברש"י (להלן כו, ב) שאמר הקב"ה ליצחק אל תרד מצרימה

שאתה עולה תמימה ואין חו"ל כדאי לך, בזה לאיל לחוד, אלא יש בזה הזכרה גם והקשה דלא מצינו בשום מקום דין זה שיש איסור לעולה תמימה קודם הקרבה לצאת מארץ ישראל, [ובאמת ברש"י הגירסא דאין חו"ל כדאי לך, וי"ל דאין זה "דין" איסור, אלא אינו כדאי. אכן במדרש (ב"ר סד, ג) הגירסא: "את עולה תמימה מה עולה אם יצאת חוץ לקלעים היא נפסלת, אף את אם יצאת חוץ לארץ נפסלת"]. אך להמתבאר י"ל, דכיון דנחשב כאילו דמו ואבריו של יצחק נקרבו, הרי דינו כעולה שהוקרבה, דבזה יש איסור ופסול של יוצאי, ומחיצות דיצחק הוו גבולות ארץ ישראל.

[ועצם מה שעשה כן אברהם לכיון בהקרבת האיל על הקרבת בנו אף שלא נצטוו לכך כמש"נ דלא נצטוו אלא להעלותו ולא לשוחטו, י"ל ע"פ דברי הגר"ח שהובאו לעיל דכיון דחל ביה שם עולה היה עליו דין הקרבה, אלא דמנגד קאי בציווי דאל תשלח ידך אל הנער, אך כל מה שאינו סותר לציווי דאל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה, הרי צריך להקריבו, ולכן רצה להקריב את יצחק ע"י הקרבת האיל שבזה].

ובזה יש ליתן טעם במה דאיתא בפרקי דר"א (פרק ל"א) בענין השופרות שנעשו מהקרנים של האיל, שופראחד למעמד הר סיני ואחד לימות המשיח, [והובא ברש"י בפרשת יתרו (שמות יט, יד) ועי"ש ברמב"ן], והיינו משום דהאיל הוא כאילו יצחק ממש נעקד?, וזה מה שמזכירין בפיוט בר"ה "מלך זכור אחוז קרן" [והוא האיל שנאחז בסבך בקרניו], ואין המכוון

נראה שהיה זה בבחינת "טרם יקראו ואני אענה"[נה].

דקרני האיל הרי הם כנגד יצחק שהקרבת האיל הייתה חשובה כהקרבת יצחק וכל מה שבאיל הוא כנגד יצחק וכאילו נעשה ביצחק, ומש"ה שייך זה כנגד יצחק. נח. ובמהרש"א בתענית כתב דהיינו בתפלתו למצוא איל,

והנה כאשר עקד אברהם את יצחק, אמר לו יצחק שיעקדנו כדין כדי שלא ימצא פסול בקרבן, אך עם זאת זעק והתפלל מתוך קירות לבו להקב"ה שיצילו, כדאיתא במדרש (ב"ר נו, ד) הה"ד ויאמר יצחק אל אברהם אביו אבי, למה אבי אבי ב' פעמים כדי שיתמלא עליו רחמים, וי"ל דמשום קריאה זו שעליה נענה אנו מתפללים "מי שענה ליצחק כשנעקד ע"ג המזבח הוא יעננו".

והיה אפ"ל שגם אצל אברהם היתה תפילה כעין זו, דהרי איתא בחז"ל (ב"ר נו, ח) הוא שולח יד ליטול את הסכין ועיניו מורידות דמעות ונפלות דמעות לעיניו של יצחק מרחמנותו של אבא, ואעפ"כ הלב

מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה ויקרא אברהם שם המקום ההוא ד' יראה וגו' ויאמר בי נשבעתי נאם ד' וגו' (בראשית כב, יד-טז).

הנה בסליחות אנו מבקשים "מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו", "עננו כשענית לאברהם אבינו בהר המוריה". וכן "מי שענה ליצחק בנו כשנעקד ע"ג המזבח הוא יעננו". ומשנה שלימה היא בתענית (טו, א, טו, ב) דתנן מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם וכו', עיי"ש.

וצריך לברר מקור הדבר, היכן מצינו שהתפלל אברהם אבינו בהר המוריה, הלא לכאורה אדרבה גודל מעלת ניסיון העקידה הוא שאברהם אבינו הלך לעקידה בתמימות, בלא שום תפילה או בקשה להעביר הגזירה, ורק הקב"ה שלח מלאכו ממרומים לומר לו "אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה". וכן לגבי יצחק צריך בירור היכן מצינו שהתפלל הלא הלך בלב שלם לעקוד עצמו. [ולא

איל [ולא כבש, אלא עצמי ובשרי, למחר כשיבואו בני לידי עבירות, זכור להם עקידת יצחק בני, וכפר להם לדורות, מיד אמר לו הקב"ה בי נשבעתי כלומר, בשמי נשבעתי, שאפרו של יצחק יכפר עד סוף כל הדורות, ע"כ.

ויתירה מזו מצינו בחז"ל שאברהם התפלל באותה שעה שזכות העקידה תעמוד לזרעו ביום הדין בחודש תשרי, כדאיתא במדרש בפרשת אמור (ויק"ר כט, ט) עה"פ "בחודש השביעי" (ויקרא כג, כד), רבי ברכיה היה קרי ליה "ירחא דשבועתא", שבו נשבע הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה, הדא הוא דכתיב "בי נשבעתי נאם השם" (בראשית כב, טז), מה צורך היה לשבועה וכו', עמד אברהם אבינו בתפלה ותחנונים לפני הקב"ה ואמר לפניו רבש"ע גלוי וידוע לפניך בשעה שאמרת לי "קח נא את בנך יחידך" היה בלבי מה להשיבך וכו' אלא כשם שהיה לי מה להשיבך וכבשתי את יצרי ולא השיבותיך וכו', כך כשיהיו בניו של יצחק באים לידי עבירות ומעשים רעים תהא מזכיר להם

שמח לעשות רצון יוצרו, וא"כ אפשר שגם התפלל להקב"ה באותה שעה שיזכה להעמיד את כלל ישראל מיצחק, ויתקיים מה שנאמר לו "כי ביצחק יקרא לך זרע", ואי"ז סתירה למה שהלך בתמימות, וזהו שאנו מתחננים "מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו".

אמנם לגבי אברהם מצינו להדיא בחז"ל שהתפלל מיד לאחר העקידה עבור זרעו שתהא להם העקידה לזכות, כדאיתא במדרש רבה כאן, א"ר יוחנן, אמר לפניו, רבון העולמים בשעה שאמרת לי קח נא את בנך את יחידך היה לי מה להשיב וכו' וח"ו לא עשיתי כן אלא כבשתי רחמי לעשות רצונך, יה"ר מלפניך ד' אלקינו בשעה שיהיו בניו של יצחק באים לידי עבירות ומעשים רעים תהא נזכר להם אותה העקידה ותתמלא עליהם רחמים.

וכן הביא בספר שערי העבודה לרבינו יונה לשון חז"ל "ויאמר בי נשבעתי נאם ד', אותה שעה שהחיה יצחק עמד אברהם בתפלה לפני הקב"ה ואמר רבש"ע גלוי וידוע לפניך שלא הקרבתי לפניך פר ולא

האדמו"ר מצאנז בעל ה"שפע חיים" זצוק"ל סיפר פעם בשיעור חומש רש"י, שבהיותו ילד קטן בחיידר, למדו בכיתתו חומש עם טייטש לבד בלי רש"י, ואני הייתי 'פגע' ולא נתתי למלמד להמשיך ולרמות אותנו, עצרתי אותו, 'למה כתוב פעמיים וירא והנה, וירא וירץ'. ואמר לי, כשתגדל תבין, רש"י שואל את זה, אך אנחנו עוד לא לומדים רש"י. לאחר שהמשיך המלמד 'וירץ', שוב עצרתי אותו, ושאלתי, 'מה לו לאברהם אבינו לרוץ, אינו יכול ללכת רגיל?' המלמד לא שת ליבו ל'יקותיאל יהודה הקטן, והמשיך ללמד את המשך הפסוקים.

אח"כ בא לפני אבי הרה"ק רבי הערש'ל רודניקער, והתלונן שהילד יקותיאל יהודה מפריע באמצע השיעור, ולא נותן לי ללמוד את הפסוקים. שאל אותו הרודניקער, איך הפריע לך בני? סיפר לו המלמד כל ה'צרות' שהוא עושה לו באמצע השיעור, לא נותן להמשיך, שואל כך ושואל כך. רבי הערש'ל ציווה לקרות לבנו, ואמר לו, היטבת לשאול בני, כל מה שהמלמד לא

עקידת יצחק אביהם, ועמוד מכסא הדין לכסא רחמים ותתמלא עליהם רחמים ותרחם עליהם ותהפוך להם מדת הדין למדת הרחמים, אימתי, בחודש השביעי, ע"כ.

ומעתה מוארת באור יקרות בקשתינו "מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו", דבאמת אברהם אבינו התפלל ונענה על זה גופא שבזכות העקידה נזכה לרחמים וכפרה על עוונותינו, ועל זה אנו מתפללים בימי הרחמים והסליחות שהקב"ה יעננו בחודש השביעי - ירחא דשבועתא, ויקיים בנו ענייתו לאברהם על ענין זה גופא שתעמוד לנו עקידת יצחק לזכות ביום הדין, ועי"ז יעבור הקב"ה מכסא דין לכסא רחמים. [ושוב הראוני בספר יפה עינים שהיה בזמנו של רבי שלמה אלקבץ זי"ע בפרשת וירא שפירש כן להדיא ע"ש]

אברהם אבינו על מה שקיים את כל התורה (יומא כח:), כי רבים קיימו את המצוות כולן ולא נתעלו במדרגות כמוהו, אלא כל אי זאת היה בזכות עמידתו בגבורה ב'עשרה נסיונות', וכמו שאמרו במשנה (אבות ה ג) 'עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולן להודיע כמה חיבתו...

והנה איתא במדרש (יל"ש רמז עג, וכע"ז בתנחומא ג) על הפסוק שבריש פרשתן 'וירא אליו ה' באלוני ממרא' בזה"ל, למה נקרא שמו ממרא, שהמרה פנים באברהם, בשעה שאמר לו הקב"ה למול הלך ונמלך בשלושה אוהביו, אמר ליה ענר כבר בן מאה שנהאתה, ואתה הולך ומצער עצמך, אמר לו אשכול מה אתה הולך ומסיים עצמך בין שונאיך, אמר לו ממרא, ולא עמד לך אלוקיך בכבשן האש ברעבון ובמלכים, והדבר הזה שהוא אומר לך למול אין אתה שומע לו, אמר לו הקב"ה אתה נתת לו עצה, חייך איני נגלה עליו אלא בפלטין שלך, עכ"ל. וכבר נתקשו המפרשים, היעלה על הדעת שהסתפק

ישיבך, תבוא לשאול אותי ואומר לך תשובה. דע לך שלפני כל מצוה צריך יהודי לעשות 'הכנה', לטבול במקווה, וללבוש רעקל (חליפה) וגארטל, ולומר לשם יחוד, מלבד מצוה אחת שאין עושים שום הכנה, לא לובשים כובע וחליפה ולא טובלים במקווה ולא אומרים לשם יחוד, זוהי מצות גמילות חסד והכנסת אורחים, כשאתה צריך להיטיב עם יהודי, אין זמן להכנות כלל, שלא תפרח נשמת העני המורעב תוך כדי שאתה אומר לשם יחוד, לכן סיפרה לנו התורה"ק על אברהם אבינו שבשעה שקיים מצות הכנסת אורחים, אע"פ שהיא גדולה מקבלת פני שכינה, לא עשה שום הכנות כלל, אלא 'וירא וירץ'. (מדשן ביתך).

מעלת הנסיונות

כתב הרב אלימלך בידרמן שליט"א בפרשתן (כב א), 'והאלוקים ניסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני, ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק וגו'', כתב הרמב"ן ('האמונה והבטחון' פ"ו) לא נשתבח

שמבאר שאמר לו ממרא, וכי מחפש אתה שיתרבה שכרך כי 'לפום צערא אגרא', והלא כבר קבלת שכר הרבה שעמד לך בכבשן האש וברעבון ובמלכים, ואם כן ראוי לך לעבדו שלא על מנת לקבל פרס, ואין לך לחזר אחר צדדי הנסיון, אלא עשה את המצוה כמו שנאמר (לך).

כדברים הללו כתב הרה"ק ה'שם משמואל" זי"ע (תרע"א), שלכאורה יש לתמוה מהו הניסיון שבעקידת יצחק, הרי ידע שגם אם לא ישחטנו בידו של הקב"ה ליטול נשמתו בכל רגע, נמצא שכלל לא היתה בחירה בידו שלא לשחטו. אלא, עיקר הניסיון היה האם יקבל גזירת 'והעלהו לעולה' בשמחה, האם יהא שש ושמח בנסיון וירוך כגיבור עלי אורח, או שיעשה זאת 'בעל כרחו', ואכן, אברהם אבינו 'עמד בכולן והלך להר המוריה בשמחה ובצהלה, והוכיח את שמחתו בהא גופא שזירז עצמו ר' וישכם אברהם בבוקר'. ומסיים שם, כל 'קיומנו' כהיום הוא בזכות השמחה, שהרי אמרו חז"ל (שבת ל:): 'אין הנבואה שורה אלא מתוך שמחה',

אברהם אבינו האם לקיים ציווי הבורא עד שהוצרך 'ליטול עצה על המילה', והרי 'קיים אברהם את כל התורה קודם שניתנה אף שלא נצטווה', וכי עתה שנצטווה יהא אצלו פקפוק וספק כלשהו אם למול את עצמו.

ומבאר בעל ה'תרומת הכרי' (פתח השער אות א'), כי זה הכלל העבודה עם 'גיעה' חשובה פי כמה די וכמה מעבודה הבאה בנקל ללא כל 'מניעות' והפרעות, והנה, בכל אותם המצוות שקיים אברהם אבינו כשעדיין לא היה 'מצווה ועושה' הרי היה בידו 'ברירה' ר לבחור האם לעשותם אם לאו, כי לא היה מחויב בדבר, ואעפ"כ התגבר לעשותם 'והיה אצלו עבודה גדולה'. עתה, כשנצטווה על המילה 'לא מצא בעצמו שום צד לבלתי עשותה' שהרי נצטווה עליה, ונתאוה אברהם אבינו שגם מצוה זו תהא אצלו בקושי ובעמידה בנסיון, אלא שלא היה לו שום נסיון בדבר, על כן נתחכם לילך אצל שלושת אוהביו בכדי שהם יסיתוהו שלא למול את עצמו, ואז יתגבר כארי לעשות רצונו ית', (עיי"ש

הקב"ה שהוא בוחן לב וחוקר כליות לא ידע שא"א יעמוד בניסיון, ולא סתם עמידה בניסיון אלא עמד בניסיון בשלימות, בזריזות, ובדביקות, כפש"כ (שם, ג) "וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו", וכתב רש"י: "וישכם נזדרז למצוה, ויחבוש הוא בעצמו ולא צוה לאחד מעבדיו שהאבהה מקלקלת את השורה", א"א עמד בניסיון במסירות ובזריזות, וא"כ יש להבין וכי הקב"ה לא ידע שיעמוד בניסיון?

הנסיון לטובת המנוסה לתת שכר מעשה טוב

הרמב"ן מבאר את נסיון העקידה שהוא יסוד גדול בעבודת ה' להבנת כל ענין הנסיונות. וכך כתב: "ענין הנסיון הוא לדעתי בעבור היות מעשה האדם רשות מוחלטת בידו, אם ירצה יעשה ואם לא ירצה לא יעשה, ויקרא נסיון מצד המנוסה", מצד האדם הבוחן נקרא נסיון כיון שעומד לפני שתי צדדים אם לבחור בטוב או לא, "אבל המנוסה יתברך יצוה בו להוציא הדבר מן הכח אל הפועל, להיות לו שכר מעשה טוב לא שכר לב טוב בלבד", אין השי"ת נותן את הנסיון כדי

ואילו לא היה בשמחה לא היה מקבל את הנבואה שאמר לו המלאך 'אל תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה', והיה שוחט את יצחק ולא זט היה יוצא ממנו כלל בני ישראל ע"כ דברי הרב אלימלך בידרמן שליט"א

נסיון - מן הכח אל הפועל

ויש להוסיף מש"כ בזה (שפתי חיים בראשית עמ' קעד)

נסיון העקידה הנסיון העשירי בין עשרת הנסיונות שנתנסה בהם אברהם הוא עקידת יצחק בנו, נסיון זה היה גם הקשה ביותר שבירר את גודל מדרגתו של אברהם אבינו, כמש"כ "עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה", וכפי שיבואר להלן. גם התורה פותחת את הציווי לנסיון מה שלא הוזכר בשאר הנסיונות: "והאלוקים נסה את אברהם" (בראשית כב, א), ללמדנו את גודל קושי נסיון העשירי.

אמנם הקשו המפרשים מה פרוש "והאלוקים ניסה את אברהם" וכי הקב"ה לא ידע שיעמוד בניסיון? ובפרט כפש"כ "עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה", וכי

תהיה ההשגחה יותר בפועל בבחינת ידיעה, כמש"כ (בראשית יח, יט) "כי ידעתיו" וכתב רש"י "שהמחבר את האדם מקרבו אצלו ויודעו ומכירו".

מוסיף הרמב"ן: "ודע כי השם צדיק יבחן", מטרת הנסיון לא מצד המנסה אלא מצד המנסה כדי להוציא מהכח אל הפועל את הלב טוב, ממילא השי"ת מנסה את הצדיק שיודע שיעמוד בנסיון ויוציא מהכח אל הפועל, אבל הבינוני ששקול בבחירה בין הטוב והרע, ספק אם יעמוד בנסיון אין הקב"ה מנסה אותו, "כשהוא יודע בצדיק שיעשה רצונו וחפץ להצדיקו", ההוצאה מהכח אל הפועל מעלה אותו במדרגה נוספת מהלב טוב אל המעשה טוב, ומדוע? כי "חפץ להצדיקו", "יצוה אותו בנסיון, ולא יבחן את הרשעים אשר לא ישמעו, והנה כל הנסיונות שבתורה לטובת המנסה", כי אין מטרת הנסיונות לבדוק את המנסה, אלא "לטובת המנסה" שע"י העמידה בנסיון הוא עולה במדרגתו.

לדעת מה יעשה האדם, כי ברור אצלו מה יעשה האדם, אלא הנסיון כדי שהאדם יוציא את הדבר מן הכח אל הפועל, השי"ת ידע שמדרגת א"א בכח הוא יירא אלוקים' ומלא באהבה ומסירות להקב"ה, אבל כל עוד שלא עמד בנסיון זה היה רק בלבו של א"א בכח, ותכלית הנסיון כדי להוציא את הענין מן הכח אל הפועל, כדי לתת לו שכר לא רק על הלב טוב אלא על המעשה הטוב. מצד אחד העיקר בכל חלקי עבודת ה' היא הפנימיות - רחמנא לבא בעי', אך מאידך אין די בפנימיות גרידא, צריך להוציא את הלב טווב אל המעשה הטוב. וכ"כ הספורנו (שם יב) "עתה ידעתי, ידעתי אני המלאך שבדין יגדילך האל על מלאכיו כו', שאתה בפועל ירא אלוקים, כמו שהאל ידוע קודם לכן שהיית ירא אלוקים בכוח", ההוצאה מהכח אל הפועל שייך רק במדרגת אדם שיש לו את הבחירה והעמידה בנסיון אבל לא במלאכי השרת, לכן בדין יגדילך יותר ממלאכי השרת, "ותפול ידיעתו הפועלת על הנמצא בפועל", כלומר, "עתה ידעתי" מעתה

דברים פנימים שבאדס, וע"י העמידה
בנסיון כה קשה לא ללכת לפיתוי אחרי
נביא השקר זה מבטא את גודל האהבה
והיראה הפנימית.

ברם יש להבין, הרי השי"ת חוקר לב ובוחן
כליות, ויודע דרכי כל איש ואיש גודל
מדרגתו הפנימית באהבה ויראה, א"כ
לשם מה דרוש הנסיון לבדוק "הישכם
אוהבים את ה' אלוקים בכל לבבכם ובכל
נפשכם"?

ע"י הנסיון האהבה הפנימית יוצאת לפועל

מבאר הרמב"ן (דברים יג, ד) "וטעם כי
מנסה ה' אלוקים אתכם לאמור כי ענין
המופת אשר בא והראהו ה' לזה בחלומו
או בכיהונו רצון האלוקים היה בו לנסותכם
באהבתו, וכבר פירשתי כי הנסיון יקרא כן
מצד המנוסה", כלומר, אין השי"ת צריך
לדעת אלא לטובת המנוסה, א"כ מה
הפרוש "לדעת כו" שזה מתייחס אל
ידיעת הקב"ה, "ואמר לדעת שיודע בפועל
מה שהוא בכח וגלוי לפניו", גלוי לפניו מה
שיש בכח, אמנם הודעת היא שיש לו
בפועל את אשר יש לו בכח.

נסיון דנביא השקר - הישכם אוהבים את ה'

פרשה נוספת המאירה לנו את המבט על
הנסיון, מבואר בענין נביא השקר (דברים
יג, ב-ג) "כי יקום בקרבך נביא או חולם
חלום ונתן אליך אות או מופת, ובא האות
והמופת אשר דיבר אליך לאמר, נלכה
אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם
ונעבדם", נביא השקר נותן אות ומופת
לנבואתו, כגון שמחו בשעה פלונית ירדו
גשמים, וכך באמת קורה כדבריו, כוונת
הנביא השקרו להדיח את עם ישראל
לע"ז, מדוע השי"ת נותן כח כה גדול לנביא
השקר לעשות כדבריו אות ומופת?
ככתוב (שם, ג) "לא תשמע אל דברי הנביא
ההוא או אל חולם החלום ההוא, כי מנסה
השם אלוקים אתכם לדעת הישכם
אוהבים את ה' אלוקים בכל לבבכם ובכל
נפשכם", האות והמופת שהשי"ת עושה
כדברי נביא השקר מטרה אחת לה "כי
מנסה ה' אלוקים", האם יש לכם אהבה
ויראה פנימית "הישכם אוהבים את ה'
אלוקים בכל לבבכם ובכל נפשכם" עם כל
פנימיות הלב והנפש, כי אהבה ויראה הם

וכ"כ הספורנו (שם) "לדעת כדי שעל אהבתכם המנוסת בפועל" שיצאה בפועל ע"י הנסיון "תהיה בפועל ידיעתו הפועלת לטוב לעולם, כראוי בדבר המובן בפועל לקבלת שפע טובו", "לדעת' היינו השגחתו הפועלת בעוצמה לפי הקירבה בין ה' לישראל, לא ידיעתו ית' אלא על פעולותיו בבחינת ידיעה, כמש"כ "כי אתכם ידעתי מכל העמים", "כי ידעתי אשר יצוה את ביתו כו", וכן "לדעת הישכם אוהבים את ה' אלוקיכם כו", פירושו שתהיה קירבה ביני ובינכם ע"י שמידת היראה

והאהבה יצאו בפועל מהכח, כשעומדים בנסיון ואין שומעים אל דברי נביא השקר, ואין מאמינים ושומעים לאותותיו ומופתיו, זה מבטא בפועל ובמעשה את גודל האהבה והיראה.

וכן הנאמר בעקידה "עתה ידעתי כי ירא אלוקים עתה", פירושו ע"י העמידה של א"א בנסיון כה קשה, ועל אף גודל מדרגתו של א"א גם קודם הנסיון לאחר שנתנסה בתשעה נסיונות עליה אחר עליה, בכ"ז כל עוד שהיתה מדרגתו העשירית רק בכח -

פנימיות הלב, היה חסר בגודל הקירבה של השי"ת אל א"א, ורק אחר שעמד בנסיון והוציא את גודל אהבתו מהכח אל הפועל זה הביא אותו לקירבה מופלגת אל השי"ת - עתה ידעתי כו".

"ה' צדיק יבחן"

יסוד דברי הראשונים מבואר בחז"ל (ב"ר לד,ב) אמרו: "ה' צדיק יבחן ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו", הפסוק מעמיד את הצדיק לעומת הרשע, הרשע אוהב חמס' הקב"ה שנאה נפשו', לעומת זאת הצדיק ה' יבחן, דהיינו, בחינת הצדיק היא מבטאת את גודל אהבת השי"ת והשגחתו על הצדיק שהוא היפך מדרגת הרשע, "אמר רבי יונתן היוצר הזה אינו בודק קנקנים מרועעים שאינו מקיש עליהם אחת עד שהיא פוקעת, ומה הוא בודק קנקנים יפים שאפי' הוא מקיש עליו כמה פעמים אינו נשבר, כך אין הקב"ה מנסה אלא את הצדיקים", מדברי המשל למדים שהבחינה היא כדי לדעת את טיבו של הקנקן אם הוא שלם או לאו, אולם מהמשך דברי המדרש מבואר שמטרת ההקשה כדי לחזק את הקנקן.

מה השיכות בין מה שאברהם יהיה לגוי גדול להמכסה אני מאברהם כוחה של תפילה

תפילה אינה חוזרת ריקם

וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה. ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום ונברכו בו כל גויי הארץ (יח, יז-יח)

תפילות אברהם יישמרו לבניו

כתב הרב שמשון פינקוס זצ"ל בספרו תפארת שמשון (עמ' ריב) המגיד מדובנא עמד על השאלה מה הקשר בין שני הפסוקים. מדוע העובדה ש"אברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום" מהווה טעם לכך שאין לכסות מאברהם את אשר ה' עושה בסדום? מה הקשר בין שני הדברים?

את התשובה ביאר המגיד כדרכו באמצעות משל, וכך הוא אמר:

משל לשני בני אדם, זקן וצעיר, אשר נכנסו יחדיו אל חנותו של חייט וביקשו לרכוש חליפה מן המוכן. הזקן נטל חליפה אחת, נעמד מול המראה ובמשך שעה ארוכה בחן בעין ביקורתית את התאמתה של החליפה למידותיו. הצעיר לעומתו

"אמר ר' יוסי הפשתני הזה בשעה שהוא יודע שהפשתן שלו יפה כל שהוא כותשה היא משתבחת וכל שהוא מקיש עליה היא משתמנת, ובשעה שהוא יודע שפשתנו רעה אינו מספיק להקיש עליה עד שהיא פוקעת, כך אין הקב"ה מנסה אלא את הצדיקים שנאמר ה' צדיק יבחן", הקב"ה מנסה את הצדיקים, ומדוע? כיון שע"י העמידה בנסיון הצדיק מתחזק ומתחשל שנאמר ה' צדיק יבחן'.

"רבי אליעזר אמר לבעל הבית שהיו לו ב' פרות אחת כחה יפה ואחת כחה רע על מי הוא נותן העול לא על אותה שכחה

יפה, כך אין הקב"ה מנסה אלא הצדיק שנאמר ה' צדיק יבחן", ע"י העול על הפרה היא יכולה לחרוש את השדה, וכתוצאה מכך יצמיח השדה תבואה משובחת, כך העול - הנסיונות - שהקב"ה נותן לצדיק הם מתוך אהבת השי"ת אל הצדיק כדי להשביחו ולחזקו, שיצאו ממנו פירות טובים ומשובחים.

שלף מספר חליפות מן המדף, וניגש מיד אל החייט בכדי לשלם את תמורתן.

"הכיצד יכול אתה להחליט על בחירת החליפות כה בקלות?" - פנה הזקן אל הצעיר בתמיהה, והצעיר ענה: "פשוט מאוד. כאשר אתה רוכש חליפה, הנך מתכוון להשתמש בה מיד, כעת, שכן אם לא תתאים החליפה למידותיך כעת - אימתי תבוא היא לידי שימוש" ...?

"אני לעומת זאת, רוכש חליפה תוך ידיעה כי אפשר שתתאים לי עכשיו, ואם לא היום - בעוד שנה או אפילו בעוד עשר שנים, וגם אם לי עצמי היא לא תתאים - הרי יוולדו לי ילדים, ובשלב כלשהו בחייהם תתאים למידותיהם! לפיכך, אינני משקיע מאמץ בכדי לבדוק את התאמתה של החליפה למידותי".

עד כאן המשל.
והנמשל: הקב"ה החליט שאין להסתיר מאברהם את התוכנית להפוך את סדום ועמורה. אמנם, גלוי וידוע היה לפניו יתברך, שכאשר ישמע אברהם אבינו על העונש הנורא הצפוי לאנשי סדום ועמורה, הוא ימהר לעמוד ולהעביר את תפילתו של אברהם לא תוכל להעביר את רוע הגזירה וסדום ועמורה ייפכו, שכן לא תימצא בהן כמות הצדיקים הנדרשת לשם הצלתן.

מתעוררת, אפוא, השאלה, מה יהיה עם כל אותן תפילות שיתפלל אברהם, האם באמת יאבדו ולא תהיה בהן שום תועלת? על כך אמר הקב"ה: "ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום ונברכו בו כל גויי הארץ" - הלא אברהם אבינו עתיד להעמיד את כלל ישראל, הוא עתיד להקים את העם הנבחר, גוי גדול ועצום, ואם כן, כל אותן תפילות אשר לא יועילו עבור סדום - יבואו לידי שימוש בעתיד, אם לא אצל אברהם עצמו, הרי שלפחות אצל זרעו - עם ישראל.

אפילו תפילה אחת מכל אותן תפילות אשר ישפוך לפניו אברהם לא תאבד! כל תפילה כזו, תישמר בבית גנזיו של הקב"ה, וסופה לשאת פירות ופירי פירות ביום מן הימים! אין ערוך לכמות השפע, הסייעתא דשמיא, השמירה וההצלה -

אשר יזכו להן בניו של אברהם, בזכות תפילותיו אשר העתיר עבור אנשי סדום. לפיכך, גילה הקב"ה לאברהם את דבר הגזירה שנגזרה על אנשי סדום, הוא הביא אותו לידי תפילה מעומק הלב במסירות נפש, כאשר את האוצר הזה, את התפילות הנפלאות והיקרות הללו - הוא אוצר בבית גנזיו עד אשר יבואו לידי שימוש ביום מן הימים!

כח תפילת הרבים לא נאבד

אלו דבריו הנפלאים של המגיד, ומהם נלמד גם אנו כי כל תפילה שלנו, כל תחינה וכל בקשה - נאגרת בבית גנזיו של הקב"ה, וסופה לשאת פרי הילולים ביום מן הימים. ה' יתברך, אבינו האוהב אותנו עד אין סוף, ישתמש בודאי בתפילות הללו בכדי להשפיע עלינו שפע של ברכה והצלחה בזמן בו נהיה זקוקים להם!

עלינו רק לסמוך עליו, להפקיד את תפילותינו בבית גנזיו, ולהאמין באמונה שלימה כי הוא ישתמש בזכותן בזמן המתאים והראוי ביותר.

גם כאשר מתפללים על חולה ורח"ל החולה נפטר, בל נחשוב שהתפילות לא

היה זה כאשר חלתה ונזקקה לניתוח מסובך בראש. לאחר הניתוח היא לא התעוררה מתרדמתה, איבדה את הכרתה למשך שבוע ימים, ולאחריו עלתה נשמתה אל גנזי מרומים.

לאחר זמן נודע לי כי במשך אותם ימים הרי גורל, בהם היתה תלויה בין חיים למוות, כל עולם הישיבות סער בתפילה עבור החלמתה. בכל הישיבות בהן אחזו בניה וחתניה בתפקיד כלשהו - הרבו להעתיר לרפואתה, פרקי תהלים נאמרו לאחר התפילות, צדיקי הדור עמדו בתפילה והתפללו לרפואתה השלימה. כמה תפילות, זעקות, שוועות ותחינות

האמת, ומליצות עליה יושר בפני כסא הכבוד ובית דין של מעלה!

אולם דבר אחד ברור: אף תפילה לא שבה ריקם, אף שוועה לא אבדה ואף תחינה לא יצאה לבטלה!

לדעת עד כמה תפילותינו נשמרות

עלינו לדעת, כי תפילותינו מופקדות בתוך אוצר בטוח ונשגב, והדברים יובנו יותר בדרך משל ממציאאות החיים.

ידוע שבזמן הקציר קוצרים כמויות גדולות של תבואה. ולכאורה מדוע צריך כל כך הרבה תבואה, הרי לעת עתה יספיקו לנו כמה קילוגרמים בודדים?

התשובה היא, לפנינו חורף ארוך ואחריו כמה חודשי אביב ותחילת הקיץ. עד שנקצור שוב תעבור שנה שלימה. עלינו לאגור תבואה שתספיק לכל התקופה הארוכה הזו.

אמנם, כל המאמץ הגדול הזה שווה רק אם יש לנו מקום טוב בו נוכל לאחסן את כל התבואה, כי אז אף שבשעת הקציר והאחסון נזיע, לאחר מכן בימי החורף ותחילת הקיץ נשב רגועים כשמזוננו נמצא

בקעו מלבבות טהורים להחלמתה, והנה עינינו הרואות כי לא היה בכל אותן תפילות כדי להצילה ממוות לחיים, והיא נפטרה לבסוף לבית עולמה.

וכאן, יכולים אנו לטעות ולסבור כי כל אותן התפילות שבו ריקם. עלולים אנו להעלות בדעתנו כי בכל הזעקות והתחינות לא היתה כל תועלת, והן נדחו מלפני כסא הכבוד ולא נתקבלו לפני מלך שומע תפילה.

אולם האמת היא כי מכל אותן תפילות לא אבדה אפילו אחת! מכל אותן תחינות - לא שבה אפילו אחת ריקם! כל אותן זעקות התקבלו באהבה לפני כסא הכבוד, אפילו מילה אחת קטנה לא אבדה!

אפשר שהתפילות אשר התפללו עמך בית ישראל, ובהם בני התורה, לרפואתה של חמותי - הועילו לבניה ולנכדיה אשר הותירה אחריה. אפשר שהן נרשמו בספר הזכרונות והן מגינות על עם ישראל כולו מצרות צרורות, ואפשר אף שהן מסייעות לחמותי במקום בו היא נמצאת בעולם

אלישע מה אעשה לך הגידי לי מה יש לך בבית ותאמר אין לשפחתך בל בבית כי אם אסוך שמן"

"ואשה אחת צעקה!

"ואשה אחת מבני הנביאים צעקה אל אלישע לאמר עבדך אישי מת". רש"י וכל המפרשים מביאים שזו הייתה אשת עובדיה היא האשה שצעקה אל אלישע.

ועל עובדיה כתוב (במלכים א' יח) "ועובדיהו היה ירא את ה' מאד, ויהי בהכרית איזבל את נביאי ה' ויקח עובדיהו מאה נביאים ויחביאם חמישים איש במערה וכלכלס לחם ומים".

אתם שומעים?.

עובדי' הנביא היה ממונה על החצר של אחאב ואיזבל המרשעת בסערת התקופה באותם ימים שאחאב הרג את הנביאים במטרה להכרית את כולם! והוא, מתוך החצר - החביא מאה נביאים. סיכון. יראת שמים מאין כמוה עם עוז הבטחון בה'.

גם את הכסף לפעולה זו - נטל עובדיה מבית אחאב. היה לו צורך בכסף רב -

לפנינו. אך אם המחסן יהיה גרוע, אם יהיו בו עכברים והתבואה תתעפש במחסן זה - הרי שכל המאמץ שעשינו בשעת הקציר אינו שווה מאומה, הכל ירד לטמיון. במקרה כזה, עדיף לקצור רק כמה קילוגרמים הנצרכים להיום ולא להזיע לריק.

כאשר יודעים שהכל מאוחסן על הצד הטוב ביותר, כאשר יודעים שהתפילות נשמרות אצל בורא עולם והוא לא נותן לאף תפילה ללכת לאבדון, אלא שומר את התפילות ליום שאפשר יהיה להשתמש בהן, מתוך ידיעה זו יתחזק בנו הרצון להשקיע יותר, להתפלל עוד תפילה ועוד תפילה, כי גם אם לא תועיל היום - ודאי תועיל לעתיד לבוא. עכ"ד הרב שמשון פינקוס זצ"ל.

ויש להוסיף מש"כ עוד הרב שלום שבדרון זצ"ל בספר להגיד (עמ' 142) "ואשה אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל אלישע לאמר לברך אישי מת ואתה ידעת כי עבדך היה ירא את ה' והנושה בא לקחת את שני ילדי לו לעבדים ויאמר אליה

עוד צריך לתמוה, למה בתחילה, השיב לה אלישע "מה אעשה לך" - "ויאמר לה אלישע מה אעשה לך" אין לי מה לעזור לך. ואח"כ, לפתע השיב "הגיד לי מה יש לך בבית וכו'" - לכי והביאי כלים ריקים ליצוק בהם שמן וכו' והוא חולל את נס השמן, מה היה בתחילה ומה השתנה בסוף?

דמעות של התעוררות

הרד"ק כאן מצטט תוספתא, נורא ואיום ממש. עד שאם תעיינו בדבריו יהיו כמה מהקוראים שיזילו דמעות, נו, והם, לא יזיקו, כי דמעות מסוג זה הם טובות. - דמע של התעוררות יכול לפעול ישועות ממש, כמובא בספרים. דמעות אלו אינן דמעות של עצבות חלילה.

העולם אומר, בשם הרבי מקרלין, שיש דבר שאינו מצווה אך ביכולתו להביא לכל המצוות, וזה מקווה, כי טהרה היא יסוד להתעלות והתרוממות בכל ענין. ומאידך, יש דבר שאינו עבירה, אבל בכוחו להביא את כל העבירות, - והיא העצבות, שאינה עבירה, אך יכולה לגרור בעקבותיה את העברות הגדולות ביותר. לכן, אינני מדבר

שלא היה בכיסו, כי בעצמו היה עני, לכן לווה כסף, ממי? מיהורם בן אחאב. ההלואה הייתה בריבית, כי יהורם הלווה רק בריבית.

עובדיהו נפטר. ויהורם בא לבקש את החוב, ואין. עובדיהו הסתלק לבית עולמו ולא השאיר פרוטות שחוקות.

ועתה אשתו קוראת לאלישע ממעמקי הכאב.

בחדרו של אלישע הנביא

"עבדיך אישי מת - והנושה בא לקחת את שני ילדיו לעבדים" אהה אלוקים!. - צרה גדולה בגשמיות וברוחניות. מי יכול לתאר צערה של האלמנה, לפני שנטלים ממנה את שני בניה. וכתוב בילקוט דבר נורא - שבזכותה של אשת עובדיה ניצלו עם ישראל: "א"ר מנא אילולי זכות אשתו של עובדיה כבר היו ישראל אבודים חס ושלום באותה שעה".

מתחשק להבין איזו זכות גדולה של אשה התגלתה שם - בחדרו של אלישע נביא השם?.

על דמעות גרועות של עצבות, אלא מעט דמעות של התעוררות, גיוואלדיג.

אך לצערה, היא לא ידעה היכן טמון בעלה הגדול. מה עשתה?

מה מביא הרד"ק?
מורי ורבותי, "ואשה אחת צעקה", למה נאמר דווקא "צעקה"? . "צעקה, כמנין צעק"ה". כלומר, מאתים שישים וחמש צעקות צעק"ה אשת עובדיה בחדרו של אלישע הנביא: "מאתן ושתין וחמשא זמנין צווחת אתת (אשת) עובדיה כהאי גוונא" והוא לא פנה לסייע לה "ולא הוי משגח". פלא, כל כך הרבה קולות של אלמנה, ומי זאת הצועקת, אלמנת עובדיה!, ואלישע הרי ידע מי היה עובדיה כמו שנאמר "ואתה ידעת כי עבדן היה ירא את ה'", ועם כל זאת הוא הגיב - אין לי מה לסייע לך.

נשמעה בת קול מבין המתים, והקול הלך וגבר עד שהגיע אליה, ושאל "איזה ירא ה' את מחפשת?, כי יש אצלינו ארבעה שהכינוי שלהם כאן 'יראי ה' - אברהם, יוסף, איוב ועובדיה - "ואשתמשע קלא מביני מיתאי מאן הדין דחלא דה' דקא בעית, ארבעה איקרו דחלא דה' אברהם ויוסף ואיוב ועובדיה".

ממשיכה התוספתא "ולא ידעה מה למעבד" היא באמת לא ידעה מה לעשות, אלישע לא נטה לסייע לה, גם לאחר מאתיים שישים וחמש קריאות של תחנונים. קמה על רגליה, ויצאה, להיכן? "עד דאזלא לבי קיבריה" היא הלכה לבית העלמין הגדול... לבעלה.

געתה האשה בבכיה ואמרה אינני מבקשת אלא את אותו שכתוב עליו ירא ה' מאד! "אמרה לא בעינא אלא האי דכתיב ביה דחלא דהשם לחדא", באברהם נאמר "עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה" ביוסף כתוב "את האלוקים אני ירא" באיוב נאמר

רוחצניך לי, בשעתא די דמכתא ודמותא כד אמרת לך למאן את שביק לי וית תרין בני, ואתיבתני, דרבון דעלמא רחצן לי, ואמרת לי שבוק יתמך ואנא אקיימינון וארמלתך עלי תתרחץ, וכדו לא נשכח משזיב, זיתמי נמי צווחי ואמרי קבלן אבא קבלן אבא."

תשובי לאלישע עם זכות מסירות נפש
אמר לה עובדיה, לכי לאלישע הנביא "זילי לגבי אלישע", לכי עם מעט השמן שנותר בסוף הכד והוא יברך אותך על ידי זה, מה הוא אותו שמן מיוחד?

"דאנא כי אטמרתינהו למאה נביאיא ונתיהו במערתא בלחמא ובמיא לא איטיפיין בוצינא דמשחא מיניהו לא ביממא ולא בלילה" - כשהחבאתי את מאה הנביאים במערה וכלכלתי אותם בלחם ומים לא חסכתי, לא קימצתי, מלתת להם שמן למאור ביום ובלילה, - תאמרי לנביא אלישע שיזכיר לפני הקב"ה מעשים אלו, והוא ישלם לך מה שאת חייבת, שכן אמר הכתוב מי שמלווה לעניים ולמצטערים (מרחם עליהם כאילו שהלווה להקב"ה ("חונן ה' מלווה דל"). - דברי עובדיה.

"והיה האיש ההוא תם וישר ירא אלוקים וסר מרע" ובעובדיה "ועובדיה היה ירא את ה' מאד". ונאמר במסכת סנהדרין (דף ל"ט) "אמר רבי אבא: גדול שנאמר בעובדיהו יותר ממה שנאמר באברהם, דאילו באברהם לא כתיב מאד ובעובדיהו כתיב מאד".

הראו לה את הקבר. ואז?

נפלה והשתטחה על קבר בעלה הנביא, שהותיר אותה לבדה, "הוה קא מתפלשת בקנריה וקא צוותא ואמרה מרי! מרי!" בכתה ובכתה, אמרה ושאלה - בעלי הגדול מורי ורבי, היכן הבטחתך, שהבטחתי לפני שהסתלקת מהעולם?, כי כאשר שכבת במיטת פטירתך, שאלתי אותך, 'למי ועם מי אתה מותיר אותי, ושני ילדינו הקטנים?' והשבת לי בהבטחה - שה' יגן עלי ועל אלמנותי, ואמרת לי - כי אני יכולה להשען בבטחון על הקב"ה, ועתה אוי, אין לי הצלה. עובדיה! אני בצרה גדולה עד מאד, ואלישע הנביא לא רוצה לענות לי, והיתומים בוכים ואומרים אבא! אבא! - "צוחא ואמרה מרי מרי, היכא

זכיר לפני הקב"ה, כן באה הישועה... כי נמצא המפתח לסיוע.

אין תוכניות הצלה

ועדיין אנו צריכים להבין, מה ולמה זכותה כל כך גדולה, שהצילה בה את כלל ישראל?

נתאר לעצמנו.

אשה שבעלה הסתלק ונשארה עם שני ילדים, ונפלה עליה צרה גדולה כל כך, והיא אשה צדקנית, אשת צדיק גדול "ירא את ה' מאד" ועתה הולכים לקחת את הילדים לבית עבודה הזרה של אחאב ("קנטוניסטים"), מה עליה לעשות, מלבד להתעלף?, לצעוק ברחובות גיוואלד!, לחפש עורכי דינים, להשיג שתדלנים ואנשי חסד לערוך מחשבות ולטכס עצות וכו', לא.

היא הלכה לנביא, ושם צעקה - "הצילו!". אבל מה התרחש?, הנביא לא נסה לעזור "מה אני יכול כבר לעשות" אמר. הרעיון ללכת לנביא לא הניב פירות, והאסון רק הלך וקרב.

כששמעה כן, התנערה מעפרה והלכה לאלישע הנביא, ואז, "ויאמר לכי שאלי לך כלים מן החוץ מאת כל שכניך כלים רבים אל תמעטי וכו' ויאמר לכי מכרי את השמן ושלמי את נשיכי ואת בניכי תחיי בנותר" ("תחיי בנותר" כתב רש"י - עד שיחיו המתים, ואמרו רבותינו - ש"הברכה האחרונה גדולה מן הראשונה" כי הברכה "שתחיי בנותר" הייתה לא רק לה לאותה שעה אלא גם לדורותיה אחריה).

ועתה אפשר להבין, את אשר התרחש שם. אלישע הנביא לא סייע לה בהתחלה עם כל הבכי ותחנונים מדוע? כי הנביא מביט ומחפש (בשמים). זו דרכו היחידה. שהרי נביא, יהיה מי שיהיה, אינו בעל הבית לעצמו לתת ישועות, הכל רק משמים. וכיון שלא מצא דרך מהשמים - מה כבר יכול לעשות להושיעה - "אינני רואה לך ישועה" - "מה אעשה לך!" אמר לה.

ורק לאחר שהלכה לעובדיהו והוא אמר לה שתספר לאלישע את הזכות זכות מסירות נפש!, ותבקש שאת זכויות אלו

היא לא התיאשה מעצם הרעיון והמשיכה - צעקה טוב. גם כעת אלישע לא ראה דרך לסייע לה. היא צעקה בשלישית, ביקשה טוב, ולא הרפתה.

מה קרה לה? שתסתובב תצא לרחוב ותחפש עצות אחרות, הרי המצב שלה רק החמיר והלך - הנביא לא ענה ואין תקווה לישועה, שתתחיל לחשוב על עוד כיוונים. לא?.

היא ביקשה עוד ועוד. - עוד עשרים פעם. עשרים ואחת. שלושים. ארבעים. אלישע לא ענה...

אתם חושבים לעצמכם מה התחולל שם? הרעבצין האלמנה, ידעה כי צריכים לדבר לפני הקב"ה, זו התקווה היחידה. והנביא, הוא שיכול לפעול בעצה זו.

אין דרכים אחרות.

היא כאילו נעצה רגליה בקרקע אמונתה והמשיכה. עוד תחנונים, מאה! מאה ועשר! מאה ושלושים - עוד ועוד. עד מאתיים שישים וחמש - כמנין צעקה. מי יכול לתאר, מי מאיתנו מסוגל בכלל להבין

פשיטות כזו של בטחון. - שרק הקב"ה עוזר!.

וכשאחרי מאתיים שישים וחמש לא עזר, עדיין לא ידעה שום דון, מלבד לשאול את בעלה הנביא, שהיה ירא את ה' מאד - הרי הבטחת לי שה' יעזור לי וכו'.

ברגעים הקשים ביותר - אין שום תוכניות הצלה אחרות, מלבד העזרה משמים.

אמונה טהורה זו כוחה רב לעמוד - לדור כולו. בזכותה ניצלו עם ישראל: "אילולי זכות אשתו של עובדיה כבר היו ישראל אבודים חס ושלום באותה שעה", סיים ר' שלום ודמעות עמדו על שערות זקנו.

וכאשר ר' שעפס'ל יודלביץ זצ"ל היה מסיים פרק זה, היו השומעים נותרים על מקומותיהם, ותוקים. ממאנים להפרד מהכלים - המתמלאים שמן של מסירות נפש! שמן זית זך של אמונה, מסירות נפש של בעל, ואמונה של אשה. מנשרים קלו ומאריות גברו לעשות רצון קונם וחפץ צורם. ע"כ מהספר להגיד.

ויש להוסיף עוד שעל אשת עובדיה אמרו חז"ל (ילקוט שמעוני, מלכים רמז רכ"ח):

תעש לו מאומה, כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה ולא חשכת את בנך את יחידיך ממני (כ"ב, י"ב)

הנה, בסליחות אנו מבקשים: "מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו". ולכאורה תמוה מאד, לאיזו בקשה שביקש אברהם אבינו בהר המוריה - נענה הקב"ה? הלא אם נתבונן באירועים שאירעו על הר המוריה - נמצא כי ההיפך הוא הנכון... את כל מה שביקש אברהם אבינו - הוא לא קיבל, והרי שלכאורה הוא לא נענה כלל!

שהרי אברהם אבינו הגיע עם יצחק בנו אל הר המוריה - במגמה להעלותו שם לעולה. גם לאחר שהורה לו הקב"ה שלא לשחוט את יצחק - הוא עדיין ביקש להוציא ממנו טיפת דם, כמבואר בחז"ל (בראשית רבה נ"ו, ז'), אולם גם לכך הקב"ה לא נענה, אלא הורה לו: 'אל תעש לו מאומה'!

הרי לנו, כי בשונה משאר הדוגמאות אשר אנו מביאים באותו פזמון של 'מי שענה', וכגון יוסף מבית האסורים, או יונה ממעי הדגה, או מרדכי ואסתר בשושן הבירה -

"אילולי זכות אשתו של עובדיה, כבר היו ישראל אבודין חיייו באותה שעה"...

ההכונה שבלי התפילות והאמונה שלה היו ישראל אבודים באותו הדור.

תפילותיה ודמעותיה של האמא!

ויש להוסיף עוד מש"כ בשם החזון איש (הו"ד בספר מעשה איש ח"ז עמ' כז) הוה עובדא ואחד ממנהיגי אלו שאינם שומרי תומ"צ, נכדו חזר בתשובה באופן מופלא ומופלג עד שהיה לבן תורה ידוע, ושאלו אז למרן החזו"א כיצד יתכן הדבר ואיזו זכות עמדה לו להנ"ל, וענה, שזהו מבכיותיה ודמעותיה של זקינתו מכמה דורות מלפנים, ששפכה לבה כמים בהדלקת נרות שבת שתזכה לדורות ישרים. אף תפילה אחת ואף דמעה טהורה, אינה חוזרת ריקם, ועתה עמדה לה זכותה, לאחר כמה דורות, והשפיעה על נכדה.

מי שענה לאברהם אבינו -

ויש להוסיף מש"כ הרב מקדש הלוי (עמ' עה) ויאמר אל תשלח ידך אל הנער ואל

אשר ביקשו רחמים מאת הקב"ה ונענו - ישראל, ידע את הנסתר מעיני בשר ודם - הרי שבאשר לאברהם אבינו אין אנו מוצאים כל בקשת-הצלה, אלא אדרבה, בקשה להקרבת קרבן כלשהו, וגם בקשה זו - לא נענתה!

מעתה יפלא, כאמור, מה פשר בקשתנו: מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו? האם אנו מבקשים שתיעננה בקשותינו כשם שבקשותיו של אברהם בהר המוריה לא נענו? או שמא ישנה בקשה אחרת בלתי נודעת אשר נענתה? אתמהה!

ונראה לומר, שטעות בידינו כאשר אנו סוברים שאם תפילתנו נענית' - הרי שצריכה היא להתקבל... לאמיתו של דבר - לא כך הם פני הדברים! לפעמים - עונה הקב"ה לתפילתנו בחיוב, ולפעמים הוא עונה בשלילה, אולם זו וגם זו 'עניה' היא!

כאשר עמד אברהם אבינו בהר המוריה, וביקש להעלות את בנו לעולה - הוא היה משוכנע שזהו הדבר הטוב ביותר לעשותו, ולפיכך הוא ביקש עליו. אולם הקב"ה שידע את תכליתו של יצחק בהקמת כלל

חבורה, כי דווקא זה הוא הטוב האמיתי! וכן לגבינו. ישנם אנשים רבים, המבקשים על עושר, על בית גדול ומרווח, על מכונית חדשה, וכל כיוצא בזה... כאשר הקב"ה אינו מעניק להם את מבוקשם - הם מסיקים בטעות כי תפילתם נדחתה ולא נשמעה...

אולם לאמיתו של דבר, במקרים רבים תפילתם נשמעת - ונדחית... נענית - אך בשלילה! לפעמים הקב"ה, שהוא יודע כל הנסתרות - יודע שאם תתמלא הבקשה לא יהיה זה לטובת המבקש, ולפיכך, הוא נענה לתפילתו בשלילה - לטובתו!!

על כן, כאשר אנו מתחננים בסליחות לפני הקב"ה כי יעניק לנו כל טוב, אנו מבקשים שיעננו כשם שענה לאברהם אבינו בהר המוריה! אין אנו מבקשים שתתקבלנה התפילות, אלא שתיעננה! אנו מבקשים

למעשה פרשת וירא

שהקב"ה ישמע את תפילתנו, יתייחס אליה, ויעשה בעקבותיה את הטוב ביותר בעבורנו - בדיוק כשם ששמע את בקשתו של אברהם אבינו, אולם עשה לבסוף את מה שהיה הכי טוב בעבורו! עכ"ד הרב מקדש הלוי זצ"ל.

"אין שום בעיה" נחפז האיש לענות, כחושש שמא יבקש המוהל לנתק את השיחה בעודה באיבה. "תוכל לבוא מחר לערוך את הברית בשעה 7 וחצי בבוקר?"

הרב אבוהב ענה בקולו הצלול, "בודאי".

האיש הכתיב לו את השם "משפחת גולן", וכתובת מסוימת ברחוב כלשהו בחולון, הוא ביקש ממנו לבוא בדיוק בזמן.

עד כאן התנהל הכל למישרין, למרות אי אלו חריגות קלות בנוסח ההזמנה. עוד ברית קודש, עוד מצוה, חשב המוהל. הוא לא תיאר לעצמו לקראת מה הוא צועד...

למחרת השכים הרב אבוהב וקם כדרכו להתפלל עם הנץ החמה. את תפילת הותיקין התפלל בבית כנסת קרוב

המוהל שתפילתו החזירה בתשובה
ויש להוסיף כאן סיפור שהובא בסיפור לשבת (ח"ד עמ' 236) הטלפון צילצל בביתו של המוהל החזן הרב רפאל אבוהב בבני ברק.

קול הסנני שאל "האם אתה הוא המוהל אבוהב?"

הרב אבוהב השיב "נכון".

הדובר נשמע כמי שרגיל תמיד לדבר בהחלטיות ועכשיו הוא מתחבט בבחירת המילים שיאמר.

"רצינו להזמין אותך לברית, זאת אומרת, לעשות ברית לבן שלנו, אתה מוכן לעשות ברית בחולון?"

לביתו ובלבד שיוכל לעמוד בלוח הזמנים שקבע לעצמו. המעידים על ברית מתקרבת, אך אולי אמורה הברית להעריך בבית פרטי, שמע

כבר על דברים כאלו.

התקרב אל הבית. אכן, אם להאמין למלים הכתובות, כאן הוא המקום. על השלט חרוט "משפחת גולן", וזו דירה פרטית בהחלט.

צילצל בפעמון.

הדלת נפתחה. בפתח עמד אדם מגודל, רחב, רעמת שיער מתולתלת על ראשו. לרגע חשב הרב שטענה בכתובת ונסוג לאחוריו, אבל עיני הגבר אורו כאשר ראה אותו. "אתה המוהל?"

בחיך קל הצביע לעבר התיק השחור שבידו, "כן".

יופי, אני מאד שמח שבאת, בוא תכנס, תעשה את הברית מהר".

"איפה הברית" שאל בנימוס.

בשעה 7 וחצי ירד מהמונית והביט סביבו. רחוב חולוני ממוצע. בתים מטופחים, גינות נוי שופעות צמחים וצבעים. שלוות בוקר של איזור מגורים רגיל. ליד המרכול השכונתי עמדה משאית ופועלים שקדניים פרקו ממנה ארגזי לחם טרי בתנועות שגורות של אתמול ושלשום ומחר.

ערך כמה טיולים לכאן ולשם, להפתעתו הרבה לא ראה שום בית כנסת באיזור, הביט שוב בפתק שרשם אתמול. אין טעות. הוא נמצא בדיוק במקום הנכון. למה איפוא איננו רואה כל תכונה של ברית. לא אולם שמחות קטן, לא מוסד כלשהו. מה מתרחש כאן?

אחר תהיות וחיפושים שלא הועילו כלום, החליט המוהל לנסות את הכתובת הרשומה בפתק. למרות שהבנין נראה כבית מגורים רגיל ולא דמה כלל למבנה ציבורי. סביב הבניין לא היו שום סימנים

מבטו של הגבר המתולתל היה עמום, אחד, אלא אפילו אביו של הרך הנימול
 "מה זאת אומרת? הילד נמצא בבית". נטש בינתים את הבית והלך לעבודה!

"אני מבין שאתה רוצה למול אותו כאן
 בבית?" המלים הביעו שאלה, אבל
 מאחוריהן הסתתרה אי הבנה עמוקה. מה
 מתרחש כאן. איזו מין ברית מילה עומדת
 להערך. הוא לא ראה איש בבית, והכל
 היה נראה משונה ותמוה.

הרב אבוהב היה במבוכה. אמו של

התינוק הבחינה בכך. "אני חייבת לך
 הסבר קצר. למען האמת לא חשבנו
 לעשות ברית מילה ליובל שלנו".
 "רגע רגע, כבר קראתם לו שם". "נכון,
 קראנו לו יובל"...

נו, תיכנס כבר. תעשה את זה מהר
 וגמרנו. אין לי זמן, אני צריך להגיע
 לעבודה".

"הנה אני מסבירה" אמרה האשה
 במבוכה קלה, "אנחנו חילונים מאד, אין
 לנו שום קשר עם דת, אבל ממש, שום
 כלום. אנחנו לא מכירים שום אדם דתי ולא
 שומרים מצוות בכלל. חשבנו גם לא לקיים
 ברית מילה לילד שלנו, אבל הדבר הציק
 לנו, אני ושגיא עשינו חושבים מחדש על
 כל"...

"רגע אחד" מחה הרב אבוהב, "מה
 זאת אומרת תעשה מהר וגמרנו?
 צריך מנין, איפה עשרה אנשים?"
 "שום מנין התנגד האב, "אני מאד
 ממהר".

אבל הרב אבוהב לא ויתר בקלות. הוא
 ירד לרחוב וניסה לגייס שמונה אנשים
 שיסכימו להשתתף בברית, אלא שלצערו
 לא רק שלא הצליח לאסוף אפילו אדם

"שגיא הוא בעלי", הסבירה האשה,
 "כאמור, חשבנו שנית על הנושא. אולי בכל

זאת לא כדאי להיות שונים מכולם. אולי גם יובל כשיגדל יתיישו להיות שונה, כמו גוי ממש. לכן החלטנו להזמין אותך, אדוני המוהל, שתעשה לו ברית",

ברית מילה בבית לבד? מי שמע על דבר כזה, אפילו אם ברית-מילה היא ניתוח גרידא, כדבריה של האמא, גם בחדר ניתוח יש צוות המונה מספר אנשים: רופאים, מרדים, אחיות...

הרב אבוהב לא ביזבז זמן למחשבות. פתח את התיק וסידר את מכשירי המילה על שולחן ההחלה של יובל. מבטו סקר קצרות את החדר.

זה היה בית של אנשים עשירים, ללא ספק. יובל היה בן יחיד והוריו ביקשו להעניק לו מיטב תפנוקי תבל. אמו לא חששה להפקיד את ביתה בידי של אדם זר. מן הסתם האמינה ובטחה בו כאדם דתי, וגם זה נחשב בעיניו כסימן מעודד. ידיו הזריזות טיפלו בילד ביעילות. העיר אותו בעדינות. הרגיע אותו במספר ליטופים וגרגורים והתל מכין אותו לקראת "הניתוח".

הרב אבוהב היה המום, אך ההלם שחש הלך וגבר כשהתבררה לו התמונה כולה. "גם אני יוצאת מיד מהבית" אמרה האמא, "לכן ביקשתי ממך לדייק בזמן. אני יוצאת לקניות. לא קראנו לאיש, כי איננו רוצים לערוך חגיגות. ברית מילה היא רק ניתוח קל לטעמנו, איש אינו חייב להיות נוכח בניתוח מלבדך, והילד, כמובן. עשה מה שדרוש. בעוד חצי שעה תבוא לכאן העוזרת שמתפקדת בבית גם כחצי מטפלת. כשהיא תבוא - תוכל לעזוב".

בעלת הבית הובילה את המוהל הנרעש לעבר חדר הילדים והראתה לו את יובל שהיה שקוע בשינה עמוקה. התיק כבר היה בידה וכעבור רגע אחד נותר המוהל לבדו בבית יחד עם יובל...

הרב אבוהב התאושש מן התדהמה המשתקת, רק לאחר כמה נשימות

והביט בכל רגע בשעון בקוצר רוח הולך ומתגבר, שמונה וארבעים, שמונה וחמישים...

לא היו לו שום פרטים מינימליים. רק את שם המשפחה ידע, ומלבדו מאומה. לחטט בחפצים פרטיים לא יעלה על הדעת, וכך התהלך כארי בסוגר כשאינו יודע את נפשו ממבוכה וחוסר אונים.

בתוך כך ניעור רעבונו של העולל. זמן ההאכלה שלו עבר וקיבתו תבעה את שלה. הוא פתח בסדרה של צרחות חדשות.

הרב אבוהב חיפש את מגש התינוק של יובל. אולם לא מצא שם רמז לסוג האוכל שלו או לאופן האכלתו. הוא החל לאבד עשתונות. התינוק ייבב בקול מעורר רחמים בבכי שמעורבים בו כאב חזק ורעב תינוקי. מים רתוחים פושרים שהוצעו לו בכפית - נדחו על ידיו בשאט נפש. יבבותיו הלכו והתגברו עד שהיו לצרחה חסרת פשר שנקבה בליבו של המוהל כמדקרת חרב.

הרב אבוהב הושיב את הילד על ברכיו ופרץ בבכי קורע לב. ליבו נכמר מרחמים על הילד האומלל שכך עלתה בגורלו, וכי לזו ברית יקרא? כשנרגע, שימש ליובל סנדק ומוהל בעת ובעונה אחת. הוא ערך את הברית במהירות ובמיומנות, כדרכו. הרגיע בעמל רב את התינוק הצורח מרות עד ששכך בכיו הנוקב ואחר קם על רגליו, כיבד את עצמו ב'ברכות' ועמידה לברכות' ובירך את הברכות כשהילד על ידיו, כשהגיע למלים "ויקרא שמו בישראל" קרא לו 'יובל' כפי שקראה לו האם, וכאשר פרץ הפעוט הכואב בבכי מחודש, הרגיעו במאמץ רב תוך שהוא מלחש באוזניו בשפת תינוקים ידועה, ומבטיח לו שלא יעזבנו עד שתבוא העוזרת.

בשעה הבאה הפכה שאלת העוזרת, להיות מרכז עולמו של המוהל הנרגז. הגברת הבטיחה להיות בשמונה בבית, אבל מחוגי השעון כבר הראו על שמונה ושלושים והבית הגדול והמפואר, היה ריק לגמרי חוץ מן הרב אבוהב ויובל הנימול לשמונה. הוא הילך בין החדרים הגדולים

רחמים גדולים על העולל הציפו אותו ושוב. פתאום פרץ המוהל בבכי גדול ובכה יחד עם התינוק.

להפתעתה ולמבוכתה של המתפרצת

לא היה גבול, כשגילתה את יובל המצווח נתון בזרועותיו של יהודי חרדי מזוקן מתייפח, המנסה ללא הצלחה לטשטש את סימני בכיו, "אני העוזרת" הסבירה, "אני מאד מתנצלת, נתקעתי בפקקים, והיו לי כמה סידורים דחופים, כך שאיחרתי בשעה וחצי. הוא בודאי מאד רעב. מי אתה?" אוצר החכמה

"אני המוהל".

"אה נכון" נזכרה בפרט השולי, "אמא שלו אמרה לי אתמול שהיום יבוא לכאן מוהל. אני מצטערת שניצלתי אותך מעט כשמרטף".

הרב אבוהב עזב את הבית בהקלה. הוא חשב שהענין כולו יהפוך בתודעתו לאפיזודה חולפת. מקרה מוזר ותו לא. כששב לביתו בערבו של יום סיפר לבני משפחתו על הברית המוזרה שהיתה לו

לא בכה על המצוקה אליה נקלע, כאשר אינו יודע איך להרגיע תינוק רעב, אלא על אומללותו של יהודי קטנטן שהוריו ביקשו למנוע ממנו את קשר הברית עם אלוקיו ועם ישראל, וכאשר הסכימו, באיזה אופן הסכימו... ביקש עליו כי למרות אירת ה'אנטי' בבית, יגדל הילד בתורה ויראת שמים, שלא ילך בדרכם של הוריו אלא יפרח לתפארת העם היהודי, ימצא את הדרך אל אלוקיו ויעבוד אותו בלב שלם. בכה על אומללותם של ההורים, שתי נפשות מישראל שהתדרדרו עד הדיוטא התחתונה, כשאפילו ברית-מילה כבר אינה דבר מובן מאליו עבורם.

בכה ובכה. כמו תינוק, תרתי משמע.

עודנו עומד ובוכה, כפי שלא בכה מימיו, שמע מפתח נתקע במנעול ומיד נפתחה הדלת. אשה מבוהלת נכנסה פנימה בסערה. "יובלי שלי, מתוק" קראה

באותו יום והדבר עורר התרגשות רבה
 ופליאה רבה, אולם לאחר כמה ימים נשכח
 הדבר כלא היה.

שתים עשרה וחצי שנים חלפו מאז,
 הרב אבוהב ערך מאז אלפי בריתות, הוא
 היה מוהל ידוע ומצליח וסדר יומו גדוש
 בבריתות למכביר. אך לא רק מוהל היה,
 אלא גם חזן מפורסם, כאמור, ושימש כחזן
 הראשי של הרבנות בתל-אביב. יום אחד
 נשמעת דפיקה על דלת משרדו בלשכת
 הרבנות בתל-אביב. בפתח עמדה אשה
 ולידה עמד ילד גבוה. "האם אתה הוא
 החזן והמוהל הרב אבוהב?" שאלה
 האשה.

"אמנם כן".

האשה הצטחקה, "לפני שנים עשרה
 וחצי שנים עשית ברית לילד הזה, הבן
 שלנו, יובל גולן" היא הצביעה לעבר הנער.
 "אם תזכור, הוא היה לבד בבית, והעוזרת
 איחרה להגיע".

שתים עשרה וחצי שנים נמחו כלא היו
 בהינף זכרון אחד, "אם אני זוכר? !
 הצטעק בהתרגשות, "איך אפשר לשכוח
 ברית כזאת. לא אשכח את הברית של
 הבן שלך, עד יומי האחרון. נו, אני רואה
 שהוא גדל והתפתח כהלכה מאז, נכון?
 מה שלומך, חמוד?" הוא חייך אל הנער
 בחיוכו המאיר, יובל אכן צמח והיה לעלם
 חמודות. גבה קומה ויפה תואר, עיניו נצצו
 בברק מסתורי וכל אישיותו נראתה
 כמצפינת סוד.

"אני היא גברת גולן מחולון, אתה זוכר
 אותנו?"

כאן. "קרה משהו?" נבהל הרב אבוהב,
 "יש בעיות?"

ברגע הראשון לא זכר. "תני לי סימן
 מזהה".

"בעיות גדולות" פרצה האשה בבכי,
 "קרה לו משהו ליובל, כבר שנה הוא לא
 רוצה ללמוד כלום. שגעון אחד נכנס לו

האם פכרה את ידיה. ניכר בה שרוחה סוערת. דקה עמדה והיססה כשיובל מביט בה בתחינה. לבסוף שמטה את ידיה בחוסר אונים. "טוב אני יוצאת" אמרה בחוסר אונים.

אך נותרו השניים לבדם בחדר, פרץ יובל בבכי נורא. "אנא המוהל הרב אבוהב, תציל אותי".

"מה זאת אומרת תציל אותי" השתאה הרב אבוהב.

"אני לא רוצה ללכת לבית הספר כי לומדים שם לימודי כפירה. אני רוצה להיות דתי. אני רוצה שיהיו לי לבר מצוה שלי תפילין, אני רוצה לשמור שבת, ולאכול כשר, ובעיקר, אני רוצה ללכת לישיבה, ללמוד תורה ולקיים את רצון הקב"ה!

הרב אבוהב היה המום ונרגש עד עמקי נשמתו. מעודו לא שמע וראה דבר כזה. איך נשמה יהודית מחפשת ומוצאת את

בראש. הוא רוצה רק להכיר את המוהל שעשה לו את הברית. הוא לא מפסיק מלדבר על כך שהוא רוצה לפגוש את המוהל שלו. אנחנו לא מבינים מאיפה באו לו כאלו רעיונות, אבל לא היתה לנו ברירה. יובל הוא בננו היחיד ולמען אושרו אנחנו מוכנים לספק את רצונו".

"ואיך הצלחתם להגיע אלי?" תמה הרב אבוהב.

"זכרתי שקראו לך הרב אבוהב" אמרה האשה, "אני ובעלי חיפשנו את השם הזה עד שנודע לנו שאתה גם חזן ראשי ברבנות ויש לך משרד כאן בתל אביב, אז באנו לכאן".

היא פנתה אל בנה, "יובלי, יופי, ראית את המוהל שלך? עכשיו אתה כבר יכול להרגע, בוא נחזור הביתה".

בתגובה פרץ הנער בבכי מר, "אמא, אני רוצה לדבר עם המוהל ביחידות".

הדרך אל אלוקיה בכוחות עצמה וכנגד כל המפריעים.
הוא נפרד מגברת גולן לשלום, כשיובל מחזיק בידו בעדינות ומתרפק עליו כאיל על אפיקי מים.

מאותו יום והלאה נטל את יובל תחת חסותו והכין אותו לקראת בר-המצוה שלו. לתדהמתו הרבה התברר לו כי צמאנו הרוחני של הילד אינו יודע רוויה. הוא לא הסתפק בלימוד יסודות היהדות והלכות תפלין, אלא רצה לבלוע את כל התורה כולה ביום אחד. הוא רצה ללכת לישיבה.

הרב אבוהב התייעץ עם בני הזוג גולן. האם ירשו לילדם להרחיק לכת. הללו הבהירו לו כי למען אושרו הנפשי של בנם הם מוכנים לתת לו הכל.

באישור ההורים נכנס יובל גולן לישיבה לצעירים. חיש מהר נתברר כי הילד מחונן בכשרונות עליונים מפליגים. הוא החל מן ההתחלה כמו ילד בכיתה א' אבל לאחר זמן קצר, הקדים את כל חבריו כאשר קלט הכל בעמקות והבנה בהירה. כשרונותיו הנדירים הועמדו בצל צמאנו הבווער לכל

הוא קרא לאמו של יובל אל החדר ואמר לה בפשטות כי בנה מבקש להיות דתי. האשה לא נראתה מופתעת.

"אני לא יודעת מאיפה צמחו רעיונות כאלו בראש של הבן שלי", אמרה בכאב, "אבל זה לא חדש לי. כבר לקחנו אותו לפסיכיאטרים, אולי יש לו בעיה, הפרעה נפשית חזקה. מומחי הנפש שוחחו עם הילד ארוכות ואמרו לנו כך: לילד אין שום בעיה נפשית. הוא יציב לגמרי. רק דבר אחד מעיב על אושרו, הוא רוצה להיות דתי באמת ובתמים. הברירה בידכם, או שתלחמו בו ובכך תדרדרו את מצבו עד שיגיע לכדי אשפוז בבית חולים לחולי-נפש. או שתכנעו ותתנו לו מה שהוא רוצה. אנחנו אוהבים את יובל שלנו, ואין לנו חשק שילך לבית משוגעים. לכן באנו אליך".

הרב אבוהב חשב בחטף כי המשפחה הזו שהנחילה לו הפתעה אחת בעבר, מצליחה להפתיע אותו כעת הרבה יותר.

למעשה פרשת וירא

דבר שבקדושה. בתוך שנתיים ושלוש היה ודווקא הוא נראה כמי שגמר אומר להפוך לבן עליה אמיתי.

לגדול הדור. היתכן?!

הרב אבוהב התהלך חסר מנוחה, הרב המקובל שאל אותו, "אמור לי, שאלה גדולה העיקה עליו וביקש לה מענה.

באותו יום כאשר ערכת לו את ברית המילה, מה היה שם?"

יום אחד פקד את מעונו של אחד מגדולי המקובלים בדורנו, צדיק נסתר שכל מעשיו לשם שמים וכל מהותו בריחה מן הכבוד והפרסום. הוא סיפר לו את המעשה בילד הפלא ששמו יובל גולן, החל מברית המילה ביחידות, ועד לצמיחתו המהירה בישיבה. אחר שאל שאלה נוקבת:

"ואתה אומר שהיית לבד עם הילד?"

"נכון".

הרב המקובל צעק בהתרגשות, "טעות בידך, לא היית לבד. אליהו הנביא היה איתכם שם בברית המילה, וכאשר שניכם בכיתם, אליהו הנביא בכה יחד איתכם. הבכיה ההיא עשתה רושם גדול בשמים. נשמה גדולה התלבשה אז בילד הזה, ולכן נסללה לו מסילה בטוחה אל היהדות. בכיה שבוכים בשעת הברית, ומבקשים על הילד שיגדל בתורה וביראת שמים,

"כיצד זה יתכן? אנו עמלים ומתיגעים לגדל את בנינו לתורה ויראת שמים, פעמים מצליחים ופעמים לא. וגם כאשר מצליחים - עדיין אין להם עשירית משאיפתו הרוחנית של בחור זה, שנולד במעון רחוק מן הקדושה ת"ק פרסאות, הוריו לא זו בלבד שלא ביקשו שיגדל ברוחניות - אלא רצו את ההיפך הגמור,

פועלת הרבה. כדאי להתפלל בשעת
הברית",

הפסוקים, איך שאברהם מנסה לסנגר
עליהם: "אולי ימצאו שם עשרה צדיקים
ונשאת למקום בעבורם."

תמיהה גדולה מתבקשת ועולה: הרי
הקב"ה ידע שאין שם עשרה צדיקים, וא"כ
לא תועיל כלל תפילתו של אברהם, ומדוע

בקש מאברהם להתפלל?

באור נפלא ביאר הגאון ר' ראובן
קרלנשטיין בספרו 'יחי ראובן': הקב"ה
אומר לאברהם: "המכסה אני מאברהם"
ומיד בפסוק הבא "ואברהם היו יהיה לגוי
גדול". מה זה נכנס כאן?

אלא, שבאה התורה ללמדנו, שפעמים
רבות אדם מתפלל ותפילתו לא עוזרת
למה שהוא רצה וביקש, אבל צריך לדעת
שכל תפילה עוזרת, ואם לא עזרה לשעתה
– הרי עוזרת לעתיד, ואף פעם איננו
יודעים היכן תפעל כל תפילה ותפילה.

לכן אמרה התורה: אכן תפילתו של
אברהם לא תועיל למנוע הפיכת סדום,
אבל היא תועיל לברכת אברהם לדורות
שזרעו יהיה גוי גדול.

יובל גולן, (השם האמיתי שונה, כמובן)
הוא כיום אברך נשוי, גדול בתורה וביראה,
שקוע בכל מאודו בלימוד וכל מציאותו
תורה וקדושה.

והכל התחיל מאותה בכיה של ברית,
בבית לבד...

**הלימוד מזה למעשה עד כמה חשובה
היא התפילה של כל אחד ואין תפילה
שהולכת לריק**

ויש להוסיף מש"כ בזה הרב בנימין
בירנצווייג הו"ד בלקראת שבת מלכתא
(וירא תשפא)

**" וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר
אני עושה. ואברהם היו יהיה לגוי גדול"
(יח, יז-יח).**

הקב"ה אומר לאברהם את אשר קורה
בסדום, ואת כוונתו להפוך את סדום
בעקבות מעשיהם הרעים של בני סדום.
הקב"ה רצה שאברהם יתפלל עליהם

אביו של הבחור החילוני, בראותו שבנו נשמת ממנו ועומד להיות דתי, חרה לו מאד, והיות שבילדותו למד ביחד עם מרן החזו"א זצ"ל בחיידר, לכן בא אליו וטען: "החבר'ה שלך גנבו את בני!", השיב לו החזו"א: "כשגונבים ילד הולכים למשטרה!". אמר לו האב: "יודע אני לעשות דברים חמורים יותר מהמשטרה!". אמר לו החזו"א: "אז תעשה!". אמר האב בכעס ובחמת זעם: "אבריימל (כך היה כינוי שמו של החזו"א בחיידר), אתה יודע כמה דמעות שפך אבא עלי שאשאר דתי וזה לא עזר לו? גם לכם זה לא יעזור!". ואז קפץ מרן החזו"א ואמר: "דמעות אינן הולכות לריק, אם זה לא עזר לבן זה יעזור לנכד.!!"

לאחר זמן התארס [בעל התשובה](#) עם בחורה כדוגמתו, והזמין את החזו"א לחתונה. אמר לו מרן שיזמין גם את אביו ויכבדו, וכמדומה שבסופו של דבר גם האב חזר בתשובה.

זה מה שכתב מרן החזו"א באגרות: "התפילה היא מטה עוז בידי כל אדם", אין תפילה ששבה ריקם, אין מילה של תחינה

אנשים מתפללים, רוצים לראות מיד את הישועה, ואם לא רואים מתייאשים!!! יש לדעת שתפילה אמיתית מהלב מתקבלת ופועלת, ואם לא עכשיו אז לעתיד לבנינו וצאצאינו, וה' יודע מה טוב ומתי כדאי שתפעל תפילה של כל יהודי.

><><><><>

בספר 'מעשה איש' מסופר: סיפר מר יעקב מזרחי בשם אביו, שהיה פעם בחור מישיבה בב"ב שהלך לצבא, ובהיותו שם התחבר לבחור חילוני מאחד הקיבוצים. פעם קיבלו שניהם חופש לשבת, בסיסם היה במרכז הארץ, ואמר הבחור הדתי לחברו החילוני: "מדוע תיסע כל כך רחוק עד הצפון? תבוא ותשבות אצלי!", והלה הסכים.

בשבת בבוקר אמר הבחור הדתי לחברו הקיבוצניק: "אני הולך להתפלל, בוא עמי להתפלל!", השיב לו חברו: "אמנם איני יודע מה זו תפילה, אבל אם אתה מבקש ממני אלך עמך!". בפעם הבאה הגיע שוב לשבות אצלו, והוא כבר מעצמו אמר שברצונו להתפלל, ולאט לאט החל לחזור בתשובה.

וסיפר לחברו הטוב שר החינוך זלמן ארן, את התפעלותו מהחזון איש. הוא סיפר לשר החינוך שפגש בחזו"א, איש רוח בדמות של מלאך, דמות בעלת שיעור קומה והנהגה מיוחדת.

כשבא שר החינוך לביתו, סיפר את מה ששמע מבן גוריון על דמותו הרוממה של החזו"א, והתפעלותו המיוחדת ממנו.

שמעה זאת אשתו של שר החינוך ואמרה לעצמה, שאם בן גוריון, שהוא האיש הנערץ ביותר על בעלי, מעריץ את דמותו של החזו"א ורואה בו אישיות מיוחדת ובלתי מצויה, א"כ מדוע שאתפלל בהדלקת נרות על בני שיהיו כמו בן גוריון? אתפלל שיהיו כמו החזו"א. וכך עשתה. מאותה שבת, בכל הדלקת נרות, היתה מתפללת בדמעות על בניה שיהיו כמו החזו"א.

"אני", מספר הרב ברוך היימן, "נכדו של שר החינוך זלמן ארן, ותפילותיה של סבתי פעלו את פעולתן אף לאחר שנים רבות, וקרבוני לתורה ולמצוות ואף נתנו בידי את כח ההצלחה."

ובקשה שיוציא יהודי מפיו, שלא תפעל את פעולתה, אם היום אם מחר, אם בשנה זו אם לאחר שנים רבות, אם אצל המתפלל אם אצל זרעו אחריו, דבר זה צריך להיות חדור בתודעתו של כל יהודי.

><><><><><><

בספר 'טובך יביעו' (ח"ב עמוד רפז) מובא מעשה נפלא:

בירושלים פעל גדולות ונצורות תלמיד חכם מזכה הרבים, ושמו הרב ברוך היימן, הוא סיפר כי בשעתו כיהן יהודי בשם 'זלמן ארן' כשר חינוך בממשלתו של בן גוריון, ונמנה על מעריציו הגדולים.

לאותו שר חינוך, למרות שלא היה שומר מצוות, היתה אישה מסורתית שהקפידה על הדלקת נרות בכל ערב שבת, ובשעת הדלקת נרות הייתה מתפללת על בניה שיהיו מוצלחים כמו..... בן גוריון. שהוא היה הדמות הנערצת על בעלה, שר החינוך, שסיפר תמיד על 'כוחו וגדולתו' של האיש.

לימים, לאחר שנפגש בן גוריון עם מרן החזו"א, לפגישה ההיסטורית בעניין גיוס בני הישיבות, חזר בן גוריון מהפגישה,

הנוסף שאנו לומדים כאן, נוגע לאיכות עבודת ה' שלנו. לכאורה יש לשאול מדוע הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, הרי הוא ידע שאברהם יצטער על כך שאין אורחים פוקדים את ביתו? אלא, אע"פ שאברהם עשה חסד עם הבריות במשך כל ימי חייו, מכל מקום היה צורך לנסות אותו ולראות האם גם במצב כזה שאין באפשרותו לעשות חסד, הדבר איכפת לו. זאת, ועוד. אע"פ שגם מצוה הנעשית בקלות ללא כל קושי, נחשבת למצוה והדבר חשוב מאד בעיני הקב"ה. בכל זאת, מצוה המתקיימת מתוך קושי, זוהי דרגה שונה לחלוטין, היא גדולה הרבה יותר! והקב"ה רצה לזכות את אברהם במצוה שקיומה יהיה מתוך קושי, ואין זה מן הדברים הקלים לזכות בכך, אלא רק אחרי שמצטערים הרבה על קיום המצוות. והנה אברהם אבינו עסק כל ימיו בגמילות חסדים, ועשה אלפי חסדים, בכל זאת התורה מציינת באריכות דוקא מעשה זה של הכנסת אורחים. יתכן שזה היה מעשה החסד הגדול ביותר, שעשה אי פעם בחייו. ואכן מכל פעולה שעשה במעשה חסד זה, זכה שהקב"ה ייטיב עם

גודל ערכה של התאמצות במצוה "והוא יושב פתח האוהל כחום היום. מפרש רש"י: "הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, שלא להטריחו באורחים. ולפי שלא היו אורחים באים, הביא מלאכים עליו בדמות אנשים". דברי רש"י מלמדים אותנו, כך אומר מרן הגרא"ל שטינמן זצ"ל בספרו "אילת השחר על התורה", שני יסודות חשובים ביותר. היסוד הראשון מעמיד אותנו בפני גודל עוצם מעמדו בעולם של האדם השלם. שכן הוצאת החמה מנרתיקה היוותה בלי ספק סבל עבור בני אדם רבים. אבל אם הדבר נחוץ לעבודת ה' של האדם השלם, אין מתחשבים בסובלים, לפי שכל חיותם היא בזכותו. דבר זה ראינו גם בפרשת לך לך, שכל אנשי ארץ כנען סבלו מחרפת רעב, בגלל שהרעב נצרך כדי לנסות את אברהם. אף כאן כיון שכל הבריאה קיימת בזכות האדם השלם, ובלעדיו לא היתה לאחריים זכות לחיות, יתכן שכולם יסבלו כאשר אותו האדם השלם צריך להתנסות. הדבר

שמשו וואהרן השליחים להוצאת המים מן הסלע, נכשלו בחטא ולא נכנסו לארץ. בספרים מבואר שאילו היו נכנסים לארץ לא היה נחרב בית המקדש ולא היו גולים מהארץ הקדושה. האם יש ביכולתנו לתאר לעצמנו אלו תוצאות אימות ומחיריות היו לכך? כל הגזירות והשחיתות של מיליוני בני אדם בחורבנות ובזמן האחרון, היו נחסכים מאתנו. לא שיש ח"ו תביעה על אברהם אבינו, כי ברור שלפי גילוי וחולשתו, כל מה שעשה היה יותר מחיובו. אלא פשוט על מה שעשה בלי התאמצות, לא זכה. וכיון שלא זכה, יצא מה שיצא. מבהיל על הרעיון! מכאן נלמד על גודל ערכיותה של כל טיפה של התאמצות. כי אין לשער עד כמה חביב לפני הקב"ה כל מאמץ הנעשה למענו יתברך. אשרינו שזכינו לכך!

משנתה של תורה וירא תש"פ

למה הפסיד אברהם במה ששלח על ידי ישמעאל כדי לחנכו דוגמא אישית
- מקדש הלוי (עמ' 10)

פרשת וירא

בני דור המדבר (כמבואר במסכת בבא מציעא דף פו:). עלינו ללמוד מזה, להעריך את מעשי המצוות כראוי. צא וראה מה גדול הוא השכר שניתן לאברהם על מעשה החסד הזה. רבבות רבות של בני אדם מזרעו, זכו בזכות זה לקבל מן, שלו ומים במשך ארבעים שנה במדבר! עלינו לדעת שההבדל בין מצוה או כל דבר טוב הנעשים בהתאמצות לבין מצוה הנעשית בפחות התאמצות, גדול הוא לאין שיעור! וכמוהו כהבדל שבין עשיית מצוה לבין אי עשייתה כלל! הגמ' אומרת (בבא מציעא פו:): "אר"י אמר רב כל מה שעשה אברהם הקב"ה למלאכי השרת בעצמו, עשה הקב"ה לבניו בעצמו. וכל מה שעשה אברהם ע"י שליח, עשה הקב"ה לבניו ע"י שליח. 'ואל הבקר רץ אברהם' – 'ורוח נסע מאת ה'". 'ויקח חמאה וחלב' וגו'. אבל מים שאמר 'ויקח נא מעט מים' – זכה רק ע"י שליח, ע"י משה ואהרן. "עתה נראה מה גדול ונורא "ההבדל הקטן" שבין התאמצות במצוה, לבין מצוה שנעשית בפחות התאמצות. שהרי ממעשה זה של "ויקח נא מעט מים" ע"י שליח, נגרם

והנה, על הפסוק (י"ח, ז'): "ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב ויתן אל הנער וימהר לעשות אותו" - פירש"י: "אל הנער - זה ישמעאל, לחנכו במצות". ומכאן יש לנו ללמוד לכאורה, על כל מה שעשה אברהם על ידי שליח - שהיה הדבר על ידי ישמעאל לשם אותה מטרה עצמה, לחנכו במצוות.

אלא שאם כן יקשה, מדוע נחסר משכרו של אברהם בשל כך ששלח את את ישמעאל להביא מים לאורחים? הלא כוונתו לא היתה אלא לחנך את ישמעאל להיות מכניס אורחים, על מנת שתקנה המידה הטובה הזו שביתה בנפשו! מדוע איפוא יגרע שכרו של אברהם בשל כך?

אכן נראה, שהתביעה על אברהם היגה, מאחר והיה עליו לדעת שההשפעה החזקה ביותר על הילדים הינה באמצעות הדוגמה האישית של ההורים! בכדי לחנך את ישמעאל להכנסת אורחים - הדבר הטוב ביותר היה להראות לו כיצד אביו עוסק בעצמו בכל פרטי האירוח, ומכך היה

יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ (י"ח, ד')

ובגמרא (בבא מציעא דף פ"ו, ע"ב): "אמר רב יהודה אמר רב: כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו - עשה הקדוש ברוך הוא לבניו בעצמו, וכל מה שעשה אברהם על ידי שליח - עשה הקדוש ברוך הוא לבניו על ידי שליח. 'ואל הבקר רץ אברהם' - 'ורוח נסע מאת ה', ויקח חמאה וחלב' - 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים', והוא עומד עליהם תחת העץ' - 'הנני עומד לפניך שם על הצור', 'ואברהם הולך עמם לשלחם' - 'וה' הולך לפניו יומם', 'ויקח נא מעט מים' - והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם".

הנה, מאחר ואברהם אבינו לא הגיש בעצמו מים לאורחיו, אלא שלח להם את המים ביד אחר - על כן היתה כלפיו תביעה מסויימת, ואף החסד שהתחסד הקב"ה עם בניו בתתו להם מים - לא היה על ידי עצמו, אלא על ידי שליח בשר ודם, הלא הוא משה רבינו שנצטווה להכות בצור בכדי שיוציא מימיו.

בזכות מעשה אחד עם המלאכים, ולא זכו לזה מצד ההנהגה התמידית שנהג אברהם בחסד כל הימים, הלא דבר הוא.

כוחו של זמן קושי לגלות שתמיד הוא מוכן למסור נפשו

אלא מבאר ר' אליהו ברוך פינקל זצ"ל בספרו משרא"ב שמעשה הכנסת האורחים עם המלאכים אף שהיה דרך מקרה, מ"מ היה כל כולו מסירות נפש, שהרי היה זה ביום השלישי למילתו בהיותו כואב, והיה חולה כל כך עד שבא הקב"ה לבקרו (רש"י פסוק א), ואף כחום היום היה שהרי הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, ומ"מ רץ אברהם והשתחוה לעומתם בפישוט ידים ורגלים כדכתיב וישתחו ארצה, מתוך יסורים איומים ומסירות נפש עצומה, ולכך אע"פ שהיה זה דרך מקרה, הרי הוא חשוב יותר מההנהגה הגדולה של הכנסת אורחים שנהג בה תמיד כל ימי חייו, ולא זו בלבד אלא שבהיות ונהג כן אברהם במסירות נפש כמבואר, הרי יש בזה גילוי מילתא על כל מעשי החסד שנהג בהם אברהם, כי המסירות נפש מגדירה את הפנימיות

למד הנער עד כמה חשובה היא מצוה זו, ועד כמה כדאי להתאמץ בעבורה!

למה התורה הדגישה את המעשה שעשה אברהם אבינו פעם אחת ולא על מה שהכניס אורחים כל ימי חייו

התורה האריכה במעשה הכנסת האורחים של אברהם אבינו עם המלאכים בכל פרטיו, אף שהיה זה מעשה שעשאו פעם אחת, ואילו מה שהנהיג אברהם כל ימיו אכילה שתיה לוויה בפרשת דרכים במידה מופלאה כמובא בחז"ל, לא בא אלא ברמז ובראשי תיבות בקרא דויטע אשל (להלן כא לג), ולכאורה איפכא מסתברא דיותר חשוב הוא המעשה התמידי, והוא הראוי להיות לעד על מידת החסד של אברהם אבינו וצ"ב.

ויותר על כן יש לתמוה, במה שמבואר בחז"ל שכל מה שזכו ישראל במדבר לדורות היה מכח מעשה זה של אברהם שעשאו פעם אחת, וכמו שאמרו בבבא מציעא (פו ב) בשכר 'חמאה וחלב' זכו למן, בשכר 'והוא עומד עליהם' זכו לעמוד הענן, בשכר יוקח נא מעט מים זכו לבארה של מרים, ועוד כהנה וכהנה, והכל היה

כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים ויירש זרעך את שער אויביו. והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקוליי" (בראשית כב, טז-יח). נשאלת השאלה, מדוע לא בירך המלאך את אברהם כבר כאשר נגלה אליו בפעם הראשונה, הרי כבר אז ראה הקב"ה שאברהם עשה רצונו ולא חשך ממנו את בנו יחידו?

מסופר על רבי אריה לוי זצ"ל, המכונה 'רב האסירים', ששבת אחת בא לקישלה', בית הסוהר הירושלמי, לבקר את 'אסיריו' כמנהגו בכל שבת. כשניגש לשער, בו היו מוצבים שני שוטרים, אנגלי ויהודי, פנה אליו השוטר האנגלי בחומרה: "אני יודע שאתה הראב"י של הפריזינר'ס, ויש לך אישור כניסה קבוע. אבל כיצד בכלל הגעת לכאן, אינך יודע שהוטל עוצר? א'ים ורי סורי, היום לא תוכל להיכנס".

ביקש השוטר היהודי: "אנא, תן לו להיכנס. זו המצווה שלו, הוא כל כך רוצה

שבאדם, ואמרו חז"ל (שבת קל א) כל מצוה שמסרו כלל ישראל נפשם עליה נתקיימה בידם.

ומעתה יתפרש דמה שאמרו בשכר יוקח נא מעט מים, וחמאה וחלב, והוא עומד עליהם לא קאי דוקא על המקרה ההוא עם המלאכים, אלא זה גילוי על כל הפעמים שאמר אברהם במשך ימי חייו יוקח נא מעט מים וכו', שהיה זה מעומק הפנימיות שבו ולא כנטיה טבעית וחיצונית, ומכאן ההנהגה התמידית מתוך פנימיות שהתגלתה במעשה המלאכים זכו בניו.

בפרשת העקדה, הולך אברהם להר המוריה ועוקד את בנו על המזבח מתוך כוונה להקריבו לה'. ברגע האחרון קורא אליו מלאך ה' "אל תשלח ידך אל הנער" (בראשית כב, יב). אברהם מביט סביבו, רואה איל נאחז בסבך בקרניו, הולך ולוקח אותו ומעלהו לעולה תחת בנו. לאחר מכן קורא המלאך שנית, "יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך,

נחזור לעניין העקידה. אברהם עשה את המוטל עליו. לקח את בנו יחידו אשר אהב, העלה אותו על גבי המזבח, עקד אותו והתכונן להקריבו לה'. קורא אליו מלאך ה' מהשמים ואומר: "אל תשלח ידך אל הנער". אדם מן היישוב היה אומר בשמחה ובששון 'ברוך שפטרנו'. תופס מיד את הנער ובורח מהמקום כל עוד נפשו בו. מי יודע, אולי עוד יהיו חרטות. מה שבטוח בטוח. כך היה רץ היישר לביתו ומבשר לאשתו שהכל בסדר, כלנו חיים וקיימים.

אך אברהם אינו נוהג כך. הוא אינו ממהר להסתלק מהמקום. להיפך. הוא עומד ומשתאה, אינו יודע את נפשו. מה, כך מסתיים המעמד המרומם שכל כך חיכיתי לזו? מביט סביבו ורואה איל נאחז בסבך.

אברהם שמח שמחה גדולה. הנה, הקב"ה לא ויתר על קרבנו לחלוטין. יש תחליף כלשהו. הולך, לוקח את האיל ומעלהו לעולה תחת בנו. וכפי שאומרים חז"ל, בכל פעולה שעשה באיל חשב: 'כך

ננחם את האסירים ולדבר על לבם, הוא 'עושה להם את היום'". אמר השוטר האנגלי: "עזוב שטויות. אל תנגן לי על המצפון. זה סתם 'ביזנס'. זו הפרנסה שלו. הכבוד שלו. היום עוצר, יש לו חופש. שילך לביתו וייהנה מהחיים".

רבי אריה לא ויתר. הלך סביב ה'קישלה', ראה מקום בו הגדר נמוכה למדי, וניסה, ממרומי שנות זקנותו, לטפס עליה. ראה זאת האנגלי, קרא לו ואמר: "עכשיו אתה יכול להיכנס דרך השער הראשי". שאלו השוטר היהודי: "ילמדנו רבינו, מה נשתנה?". אמר לו: "עתה ידעתי שבאמת אינו עושה זאת תמורת כסף וכבוד. אילו כך, אילו מטרתו הייתה כלכלית גרידא, היה צריך להיות מבסוט, לנצל את ההזדמנות ולחזור לאחוריו. וכי מה אכפת לו, הוא עשה את המוטל עליו, למעבידים שלו לא יהיו תלונות. אם הוא בכל זאת מתאמץ להיכנס, סימן שמדובר אכן ברצון פנימי עמוק, לשם שמים".

מדרגות ואץ רץ, זוהי ההוכחה שהוא פועל בשמחה ובנפש חפצה. בפרשת העקדה, הולך אברהם להר המוריה ועוקד את בנו על המזבח

ונוסיף בזה דברים ממה שכתב בספר לעבדך באמת (עמ' עב) 'שלפי הפירוש הראשון ברש"י, אברהם פנה לאורחים בתואר 'אדונים' וביקשם שיאותו להתארח אצלו. וכתב הרלב"ג, ששלמות החסד היא שבנוסף לעצם עשיית החסד, צריך הנותן גם להשתדל לתת למקבל הרגשה טובה שהוא עושה טובה במה שמוכן לקבל ממנו את העזרה הדרושה, ולכן פנה אברהם לאורחים בלשון 'אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך' שזה לשון של תחינה לאורחים שיאותו להיטיב עמו ולהתארח אצלו.

דברי הרלב"ג צריכים תשומת לב מיוחדת, משום שמצוי מאד שגם אותם שעוסקים הרבה בעשיית חסד, מאבדים במשך הזמן את הרגישות לכבודו של

הייתי עושה לבני'. בתחילה, כאשר עזר הקב"ה בעד אברהם מלשחוט את בנו, עדיין לא בירכו. עדיין אין רואים כאן את ההשתוקקות הפנימית לעשות רצון ה'. ייתכן שבא לעקוד את בנו כמי שכפאו שד, אין ברירה, הקב"ה ציווה. חייבים לעשות רצונו. רק לאחר מכן, כאשר ראה הקב"ה שאברהם אינו ממחר לעזוב את המקום, משתדל, אולי בכל זאת, שמח להקריב את האיל, רק אז הוכח שאברהם עשה מרצון ומאהבת ה' וראוי הוא לקבל את הברכות.

אולי הדברים מתקשרים לתחילת הפרשה. כתוב "ואל הבקר רץ אברהם" (בראשית יח, ז). מדוע רץ, מה הבהלה. המילים 'רץ' ו'רוצה' הן מאותו שורש. כיצד אפשר להיווכח האם האדם אכן חפץ לעשות, או שהוא עושה את הדברים בעל כורחו או מתוך הרגל? המבחן הוא בריצה. בזריזות. אם כאשר האדם הולך לקיים מצווה הוא פוסע מעדנות, עקב בצד אגודל, אזי אין זה מתוך רצון פנימי עז לעשות רצון ה'. הוא פועל מתוך הכרח. אבל אם הוא פוסע בזריזות, מדלג

הנצרך לעזרתם. ובאמת שאין להשוות כלל בין עשיית חסד שמתלווה אליה הענקת הרגשה טובה למקבל, לבין עשיית חסד שאינה כזאת'.
 ולא פ"ז זה המיוחד שהיה שקרא אדונים וכיבדם למרות שנראו לפניו כעובדי ע"ז ולא עוד אלא שהפסיד בשבילם כביכול את השראת השכינה אפ"ה הוא הכניסם בסבר פנים יפות
 'ובגמרת ירושלמי (פאה פ"א ה"א) וכו' מעשה באחד שהיה מאכיל לאביו פסיוני, פעם אחת אמר לו אביו מאין לך כל אלה, אמר לו סבא מה איכפת לך טחון ואכול כלומר לעוס ואכול הראהו שקשה לו (רש"י שם לא ע"ב ד"ה ומביאו). ובירושלמי פאה שם איתא, סבא סבא אכול ואדיש, דכלבין אכלין ואדשין, ונמצא מאכיל את אביו פטומין ויורש גיהנם).

ולמה עמ"י נקראו גומלי חסדים ולא עושה חסדים
 עמ"י נקראו 'גומלי חסדים' (יבמות עט).
 וצ"ב למה לא נקראו 'עושה חסדים'

מעשה במכניס אורחים שאפי' האורחים חשבו שגם הוא אורח
 מספרים סיפור נפלא, שמזה רואים עד היכן הגיעה מידת ההכנסת אורחים הנוראה של הרה"צ רבי מנחם מונדרר זצ"ל האדמו"ר מקאסוב ירושלים, והתנהגותו שהיתה בפשטות מופלאה ביותר, פעם אחת נפגשו שני יהודים פשוטים ליד הכותל המערבי, ובדיוק אז עבר לידם הרה"צ רבי מנחם זצ"ל, אמר אחד מהם לחבירו הנה כאן הולך

אלא הביאור בזה עפ"י מה שכתב בספר הארת תפילה (עמ' קטז) בשם הלב אליהו (שביבי אור ס' קפא) שכתב על ענין זה 'גומל חסדים טובים החסד שהוא עושה הוא מעטפו בתורת גמול על מעשינו הטובים כאילו משלם לנו משכורת כדי שלא נתבייש ולכן אומרים גומל חסדים טובים ולא עושה חסדים' עכ"ל ומבואר שכל המהות של גמילות חסדים זה בענין

הנה התורה האריכה במעשה הכנסת האורחים של אברהם אבינו עם המלאכים בכל פרטיו, אף שהיה זה מעשה שעשאו פעם אחת, ואילו מה שהנהיג אברהם כל ימיו אכילה שתיה לזיה בפרשת דרכים במידה מופלאה כמובא בחז"ל, לא בא אלא ברמז ובראשי תיבות בקרא ד"ויטע אשל" (להלן כא, לג), ולכאורה איפכא מסתברא דיותר חשוב הוא המעשה התמידי, והוא הראוי להיות לעד על מידת החסד של אברהם אבינו וצ"ת".

יותר על כן יש לתמוה, במה שמבואר בחז"ל שכל מה שזכו ישראל במדבר לדורות היה מכח מעשה זה של אברהם שעשאו פעם אחת, וכמו שאמרו בבבא מציעא (פו, ב), בשכר "חמאה וחלב" זכו למן, בשכר "והוא עומד עליהם" זכו לעמוד הענן, בשכר "יוקח נא מעט מים" זכו לבארה של מרים, ועוד כהנה וכהנה, והכל היה בזכות מעשה אחד עם המלאכים, ולא זכו לזה מצד ההנהגה התמידית שנהג אברהם בחסד כל הימים, הלא דבר הוא.

האדמו"ר מקאסוב, לך תבקש ממנו ברכה אמר לו השני זה לא אדמו"ר, אל תבלבל לי את המח אמר לו חברו הוא כן אדמו"ר. ענה לו השני בחזרה 'מה פתאום, הרי אני אוכל עמו ביחד כל שבוע אצל מונדרר'... (נועם שיח ב עמ' קסג)

הלימוד מזה למעשה. עד כמה חשובה ההתאמצות במצוות ועד כמה חשוב לעשות המצוות מתוך כבוד למי שעושים עימו את החסד

מה המיוחד בהכנסת אורחים של אברהם אבינו אחרי המילה

הכנסת אורחים של אברהם אבינו

הרב אליהו ברוך פינקל (עמ' נד) והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה ויאמר וגו' יקח נא מעט מים וגו' ואקחה פת לחם וגו' ואל הבקר רץ אברהם ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו (בראשית יח, ב-ח).

ונראה כי מעשה הכנסת האורחים עם המלאכים, אלא זה גילוי על כל הפעמים שאמר אברהם במשך ימי חייו יוקח נא מעט מים וכו', שהיה זה מעומק הפנימיות שבו ולא כנטייה טבעית וחיצונית, ומכח ההנהגה התמידית מתוך פנימיות שהתגלתה במעשה המלאכים זכו בניו.

והנה הרמב"ן (פסוק א) הביא בשם הרמב"ם במורה נבוכים שכל המעשה של הכנסת אורחים עם המלאכים היה בחלום, וא"כ תקשי ביתר שאת, שהתורה מאריכה במעשה שהיה בחלום, ואילו מהכנסת אורחים של אברהם אבינו כל ימי חייו שהיתה במציאות ובהקיץ לא כתוב רק ברמז, וגם שכל השכר במדבר של המן ובארה של מרים וענני הכבוד, הכל היה רק בזכות מעשה שהיה בחלום.

אכן להמבואר אתי שפיר, שהרי כידוע החלום הולך אחרי מחשבות האדם ביום, וא"כ גם במעשה שבחלום יש גילוי מילתא שזו הפנימיות שלו, וזה מגלה על כל מעשיו של אברהם אבינו כל ימי חייו שהם מעומק הפנימיות עד כדי מסירות נפש,

המלאכים אף שהיה דרך מקרה, מ"מ היה כל כולו מסירות נפש, שהרי היה זה ביום השלישי למילתו בהיותו כואב, והיה חולה כל כך עד שבא הקב"ה לבקרו (רש"י פסוק א), ואף כחום היום היה שהרי הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, ומ"מ רץ אברהם והשתחוה לעומתם בפישוט ידים ורגלים [כדכתיב וישתחו ארצה], מתוך יסורים איומים ומסירות נפש עצומה, ולכך אע"פ שהיה זה דרך מקרה, הרי הוא חשוב יותר מההנהגה הגדולה של הכנסת אורחים שנהג בה תמיד כל ימי חייו, ולא זו בלבד אלא שבהיות ונהג כן אברהם במסירות נפש כמבואר, הרי יש בזה גילוי מילתא על כל מעשי החסד שנהג בהם אברהם, כי המסירות נפש מגדירה את הפנימיות שבאדם, ואמרו חז"ל (שבת קל, א) כל מצוה שמסרו כלל ישראל נפשם עליה נתקיימה בידם".

ומעתה יתפרש דמה שאמרו בשכר "יוקח נא מעט מים", ו"חמאה וחלב", "והוא עומד עליהם", לא קאי דוקא על המקרה ההוא

למעשה פרשת וירא

ובודאי על חלום וגילוי לחוד לא זכו בניו לשכר, אבל שוב בדין שיקבל שכרו על כל מעשיו כל ימי חייו בהקיץ, שנתברר ע"י חלום זה שהם נבעו מעומק פנימיותו. עכ"ד הרב אליוה ברוך פינקל זצ"ל.

וא"כ מבואר את השמחה הגדולה שהיה לאברהם אבינו ואת גודל התשוקה הגדולה שהיתה לו

אברהם אבינו לעולם אינו אומר דינו הוא תמיד רוצה להתקדם יותר

כמו שעיקר מה שזכה האריז"ל זה היה בזכות השמחה שהוא שמח להרחיב בזה

האם יש ללמוד ממה שאברהם התפלל שסודם תינצל עד כמה יש לאהוב את הרשעים

רד"ק בראשית פרק יח

ולא תשא למקום - לא אמר לאנשי המקום כי הרשעים דין הוא שילקו איש איש לפי עונו, אבל להשחית המקום כמו שאמר כלה, דין הוא אם יש חמשים צדיקים בתוך העיר שישא למקום ולא ישחיתנו מכל וכל, כי בדור המבול לא היה אלא נח בכל הדור ההוא שהיה צדיק לפיכך נשחת כל הארץ

ויש להוסיף לפי מש"כ החת"ס

וירא אליו ה' באלוני ממרא וגו' וישא עיניו וגו', 'אחז"ל אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה והכא אדרבא ה' מצטער ביסורי המילה ועוד שהוציא חמה מנרתיקה ולא עברו עוברי' ושבי' כפירש"י, וה' רצה להתראה אליו והוא לא יכול לראות ולהשיג כ"א ע"י שמחה של מצוה ע"כ וישא עיניו וירא והנה ג' אנשים אורחי' עומדי', שמח שמחת מצוה ומיד וירא השכינה שנתגלה אליו, והנה לפניו כשראה השכינה נפל על פניו קודם שנימול כפירש"י לעיל פ' לך לך, אבל עתה וירא השכינה ולא נפל כ"א וירץ לקראתם מפתח האהל ולא נפסקה מראית השגתו, ע"כ וישתחו ארצה להודו' לה' על השגה

והוא נצל. אבל אם יש חמשים צדיקים בתוך העיר שישא למקום ויכלו הרשעים והיישוב יתקיים באותם הצדיקים אחר כלות הרשעים ומה שאמר ואבקש מהם איש גודר גדר ועמד בפרץ לפני בעד הארץ לבלתי שחתה (יחזקאל כ"ב) אותה השחתה אינה השחתה גמורה לעשותה כלה אלא להשחית יושביה ממנה והישוב ישאר, ועד שיהיה אותו האיש צדיק גמור כמו שאמר גודר גדר ועומד בפרץ שיהיה בו כח להציל על האחרים מרוב צדקתו ומחזירם למוטב כאשר יוכל ובלבד שלא יהיה החמס גובר באותו המקום כי עם רוב החמס לא יעמוד הישוב, אבל אם שאר עונות גוברים אינו דין האל להשחית המקום אלא לשפוט הרשעים בחרב וברעב או להגלותם מן הארץ ובזה ילקו מעט הצדיקים בכלל רוב הרשעים, כמו שאמר והכרתי ממך צדיק ורשע (יחזקאל כ"א) ואומר כי עד צדק ישוב משפט (תהלים צ"ד) ואומר נתנו את נבלת עבדיך וגו' (תהלים ע"ט), ומה שאמר ובקשו ברחובותיה איש אם יש מבקש אמונה ואסלח לה (ירמיה ה') היו בהם צדיקים

בעצמם, אבל להשיב אחרים מעון ושילכו בחוצות וברחובות להשיבם מעון לא היו בהם, כי היו יראים לנפשותם פן יהרגו, ולא היו מוסרים נפשם כדי להשיב הפושעים אם כן אין כח בצדקתם לסלוח לעיר בעבורם, אלא מהם ילכו עם הרשעים ומהם ינצלו לעצמם הכל לפי צדקתם כמו שאמר והיו שלשה האנשים האלה בתוכם נח דניאל ואיוב (יחזקאל י"ד ט"ו) המה בצדקתם ינצלו נפשם, ואומר ואם בנים ובנות יצילו (שם):

מעלת זיכוי הרבים

[ועי' עוד בפר' וירא בענין סדום שאברהם אע"ה ביקש וגם הקב"ה ענה לו "אם יש חמישים צדיקים בתוך העיר לא אשחית וגו', ובאבן עזרא (יח כו) שם עמד על הלשון "בתוך העיר" דלכא' זהו מיותר, ופי' בזה וז"ל, בתוך העיר, שהם יראים את ה' בפרהסיא, עכ"ל, ועי' בחי' הרמב"ן שם, ולכא' ענין זה הוא ג"כ כדי לקדש שם שמים ולהראות בפרהסיא שיש בורא ושצריך לירא מפניו ולקיים מצוותיו, וביאור

הדברים הוא, על דרך שכתב במשנה לבני האדם גבורות ה' וכבוד הדר מלכותו, וסר עונו בגודל כשרון המעשה שהוא היפך מן המעשה אשר נואל ואשר חטא, עכ"ל].

[א.ה פ.ז. וזה דבר חידוש גדול שהנה צדקים כתוב אברהם אבינו ע"ה ביקש להציל את סדום אם ימצאו בה צדיקים. והקב"ה הסכים עמו. אם ימצאו צדיקים הוא ישא לכל המקום בעבורם. ובאיזה צדיקים מדובר? "דאמר רבי יוחנן כל צדיקים שנאמרו בסדום צדיקים כתיב" (בראשית רבה מ"ט ט'). יחסית לאנשי סדום הם צדיקים. הם ירדו קמעא פחות משאר אנשי סדום. היו יכולים לרדת עוד מעט, ולא ירדו ירידה זו. ועל זה "אל הקב"ה לאברהם", "אהבת צדק ותשנא רשע" (תהלים מ"ה, שם בהמשך המדרש). כיצד היינו מפרשים אהבת צדק ושנאת רשע. איך יש להתייחס לאנשי סדום על פי אהבת הצדק ושנאת הרשע? "אהבת צדק ותשנא רשע". "אהבת לצדק

ברורה סימן א' סק"ו, דאף שמוטב לאדם להסתיר מעשיו הטובים, וכמ"ש והצנע לכת עם אלוקיך וגו', מ"מ היינו דוקא כשנמצא במקום שכולם צדיקים, אך בפני בינונים שילמדו ממנו טוב יותר לעשות בפניהם כדי שילמדו ממנו, ובלבד שיכוין לשם שמים ולא להתפאר ח"ו, וכע"ז כתב המהר"ל מפראג בספר דרך חיים פרק ד', עיי"ש, ודוד המלך ע"ה אמר (תהילים קי"ט) ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש וגו', ובמסילת ישרים סוף פרק ה' מבואר שעשה כן כדי לפרסם מלכותו ית"ש, עיי"ש, ועי' עוד בחי' הריטב"א פסחים ז' ב' שהביא טעם אחד לדין ברכת המצוות, דזהו להודיע שעושה פעולה זו מפני מצות השי"ת, ועי' בקונטרס עצות לזכות בדין בימים הנוראים סוף אות י"א ואות י"ב מש"כ בזה, ועוד ראוי לציין בזה מש"כ בשערי תשובה לרבינו יונה ז"ל ש"ד אות ה' וז"ל, וגם לחולי זה של חילול ה', אעפ"י שאין לו מרפא על דרך שאר העוונות, ימצא לו מרפא אם יעזרהו השי"ת לקדש תורתו נגד בני אדם ולהודיע

את בריותי. ותשנא רשע, מאנת לחייבן" (שם).
אלא רואים שכל מה שה' היה מוכן להשאיר זה רק אם הם צדקיקים שורואים

אותם כי אז יש סיכוי שיפרמו את דברים ויחזרו את השאר בתשובה אבל בלא"ה.]

ומבואר שכל הנידון זה לא להציל את הרשעים אלא להציל את המקום

כתב הרב אליהו דיסקין שליט"א

והוא ישב פתח האהל כחום היום (יח, ב). פתח האהל - לראות אם יש עובר ושב ויכניסם בביתו. כחום היום - הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים, ולפי שראהו מצטער שלא היו אורחים באים, הביא המלאכים עליו בדמות אנשים (רש"י). אברהם אבינו לא ויתר על הכנסת אורחים. הקב"ה חס עליו, יהודי בן תשעים ותשע ביום השלישי למילה, שעבר ניתוח בלי הרדמה, שהוא עכשיו יטרח באורחים, מה עשה הקב"ה? הוציא חמה מנרתיקה,

ולאיזו מעלה זכה אברהם אבינו ע"ה בעבור תכונתו והנהגתו זו? "ע"כ משחך אלקים אלקיך שמן ששון מחבריך". מהו מחבריך. מנח ועד אצלך י' דורות ומכלם לא דברתי עם אחד מהם אלא עמך כו" (שם במדרש).

על גריעותם של צדיקים אלו עיין שם במדרש ובילק"ש, אמנם במדרש ובילק"ש משמע שאברהם לא הזכיר גריעותם, ורק הקב"ה הוסיף ד"ז. אך על כל פנים הרי הקב"ה הסכים לשאת למקום בעבורם. וכמדומה שמרן המשגיח זצ"ל פירש שגם אברהם הכיר בחסרונו ואעפ"כ ביקש. ואפשר שיש לדייק כדבריו מזה שתיבת צדיקים בחסרון יו"ד השניה כתובה כך כבר בבקשת אברהם אבינו.

וא"כ צ"ב למה נקפ"מ שכלו צדיקים כתיב ביוד הרי בין כה לא שמים לב אליהם.

פטור, אבל יהודי רוצה לקיים מצוות סוכה, אפילו שאני פטור כואב לי שאני לא זוכה לקיים מצוות סוכה. יהודי כזה הוא בעל נפש, נפשו חשקה בקיום המצוות וכואב לו כשנמנע ממנו, וכדברי הגמרא בתחילת מסכת עבודה זרה שההבדל בין ישראל לאומות העולם, שהגוים כשחם להם והם מצטערים הם מבעטים בסוכה אבל ישראל כואב להם. אבל אם כשמגיע חנוכה עוד פעם הרבנית רואה שאין לו מצב רוח, והיא

שואלת אותו: מה עכשיו, למה אתה עצוב? הרי הדלקת נר חנוכה, שרת מעוז צור, והוא אומר לה: אני עצוב שעכשיו לא סוכות, אם היה סוכות היה לי מצות סוכה. האם זה גם נקרא בעל נפש? ודאי שלא! למה הדבר דומה, לאדם שכל יום מצטער שעכשיו לא לילה ואני לא יכול לשמח חתן וכלה ולרקוד בחתונה שלהם. ומדוע? מה ההבדל?

ההבדל ברור, אדם שחולה בסוכות הוא לא מופקע מהמצוה, הוא מצווה אלא שהוא פטור, הוא שייך במצוה רק יש לו

נהיה שרב, חום של חמישים מעלות, שרב נורא שאף אחד לא יוצא לרחוב, וממילא אין אורחים ואברהם אבינו יוכל לנוח קצת. בן אדם רגיל בן תשעים ותשע במצב הזה של יום שלישי למילה היה נמצא עדיין באישפוז, אבל אברהם אבינו מצטער שאין לו אורחים, הוא עומד ומחפש אורחים, כיון שראהו הקב"ה מצטער, שלח אליו שלושה מלאכים בדמות ערבים.

שואל הגאון ר' שלמה היימן זצ"ל בהקדמה לספר שלו קושיה עצומה בלומדע"ס, כשראיתי את הקושיה התפלאתי איך לא חשבתי על זה בעצמי, תארו לעצמכם יהודי שיש לו בחג הסוכות שפעת, ובסוכה קריר וממילא הוא לא יכול לישון בסוכה, ולכן הוא יושן בבית כפי ההלכה שמצטער פטור מן הסוכה, אבל הרבנית רואה שחסר לו בשמחת חג, היא שואלת אותו: ושמחת בחגך, למה אתה עצוב? עונה לה אותו יהודי: כואב לי שאני לא יכול לקיים מצות סוכה כהלכתה, אומרת לו אשתו: אבל אתה מצטער ואתה פטור מסוכה, עונה לה בעלה: נכון, אני

היה החמצן שלו, וכשהוא לא יכול להיטיב לקחו לו את החמצן, חיים בלי להיטיב זה לא חיים בשבילו!!

וכאן אנחנו מגיעים ליסוד גדול מאד במידת החסד, יש הרבה ראיות שעומק הציווי של מידת החסד זה לא כמו כל המצוות, בכל המצוות מקיימים את המצוה לשם מצווה, הנחנו תפילין היום בגלל שיש לנו מצוה להניח תפילין, ולעומת זאת מי שעושה חסד רק לשם מצוה, אבל הוא לא אוהב להיטיב לשני, הוא לא דבק במידותיו של הקב"ה, הוא דבק במעשיו ולא במידותיו, חסר לו את עיקר המטרה והתכלית של חסד, שהקב"ה רוצה שנהפוך את המידות שלנו למידות של הקב"ה, מה הוא רחום אף אתה רחום מה משיעורי הרב אליהו דיסקין שליט"א (הו"ד באוסף גלינות וירא תשפ)

עיקר מצוות החסד לקנות בליבו את הרצון להיטיב לאחרים

פרשת וירא

20

פטור, ולכן אם הוא בעל נפש אכפת לו שהוא לא זוכה לקיים מצוה שהוא שייך בה. אבל בחנוכה זה לא זמן של מצות סוכה, ואין שום שייכות למצוה ולכן אין מקום להצטער על כך, כיון שהמצוה לא קיימת. וממילא שואל ר' שלמה היימן שבשלמא אם היו מגיעים אורחים לאברהם אבינו בלילה, והייתה לו שפעת קשה והוא לא יכול לקבל אותם, יש לו מה להיות עצוב, כיון שקיימת המצוה אלא שהוא לא יכול לקיים אותה. אבל כשכל אחד יושב בדירה שלו שהיא ממוזגת, והוא מצטער שאין פה אורחים מסכנים בחום שאני יכול לקבל אותם, זה כמו לבכות בחנוכה למה עכשיו לא סוכות, שהרי המצוה לא קיימת, ומה יש להצטער, ואם כן מדוע הצטער אברהם אבינו שלא היו לו אורחים? קושיה עצומה.

רבתי, תשמעו טוב יסוד גדול שמבואר כאן, אברהם אבינו לא הצטער על הפסד המצוה, זה לא היה פרומקייט של אברהם אבינו, אלא זה הרבה יותר עמוק, אברהם אבינו היה כל כך דבוק במידת החסד שזה

אוסף גיליונות | נחל אליהו

טו) והכל לפי רוב המעשה אומר: שאם יש

לך אלף דינר לתת לצדקה, ואתה יכול או לתת את הכל בפעם אחת או לתת אלף נתינות של דינר אחד בכל פעם, שעדיף לתת אלף נתינות ולא נתינה אחת, וזו כוונת המשנה והכל לפי רוב המעשה, שאם אדם יתן אלף דינר בפעם אחת לאיש אחד, לא תושג לו מעלת הנדיבות במעשה האחד הגדול הזה, כמו שתושג למי שיתנדב את האלף דינר אלף פעמים ויתן כל דינר מהם על צד הנדיבות, לפי שזה ייכפל על ידו מעשה הנדיבות אלף פעמים ויהיה בידו קנין חזק, אבל זה פעם אחת בלבד התעוררה הנפש התעוררות גדולה למעשה טוב ואחר כן פסקה, מבואר שאפילו שלעניים יותר פרקטי שתתן בפעם אחת מלחלק במאה פעמים, עדיף לתת מאה פעמים שבכך אתה מיישר את המידות שלך, וזו התכלית של חסד לתקן את המידות. ומצאנו רמז נפלא לדברי הרמב"ם הללו בפסוק (ואמרו לי שכוונתי לחיד"א), כתוב במצוות צדקה בפרשת ראה (דברים טו, י): נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו, וידוע שחז"ל דורשים

הוא חנון אף אתה חנון, וכך מדוקדק לשון חז"ל: מה הוא רחום וחנון אף אתה רחום וחנון, לא כתוב מה הוא מרחם אף אתה מרחם מה הוא חנון אף אתה חנון, אלא מה הוא רחום וחנון אף אתה, שצריך שהמידות יהיו של רחום וחנון ולא רק המעשים יהיו מעשים של רחום וחנון. השלימות של האדם היא על ידי שהוא מתמיד במידת החסד עם לב עם רגש, שכיון שאדם נפעל לפי פעולותיו על ידי שהוא יתמיד במעשי חסד הוא יגיע למצב של אוהב חסד, למצב שטוב לי כשלשני טוב, טוב לי שאני יכול לעזור לאנשים, זו השלימות. ואברהם אבינו הגיע לשיא השלימות של עמוד החסד, לא היה אכפת לו שהוא מפסיד מצוה, אלא היה אכפת לו וכואב לו שהוא לא יכול להיטיב ולהכניס אורחים, לקחו לו את החמצן, זו המעלה הגדולה של מידתו של אברהם אבינו.

יש הרבה ראיות ליסוד הזה, ושורש הדברים מבואר ברמב"ם ורבינו יונה במסכת אבות, הרמב"ם על המשנה (ג,

בכמה מקומות על כפילות בכתוב כגון "שלח תשלח" אפילו מאה פעמים, "השב תשיבם" אפילו מאה פעמים, וכמו כן יש לדרוש כאן "נתון תתן" אפילו מאה פעמים, שעדיף שתחלק את הנתינה מאה פעמים, ועל כך הפסוק ממשיך מה אתה מרוויח בכך שתתן מאה פעמים "ולא ירע לבבך בתתך לו", על ידי כך תתקן את המידות שלך שלא ירע לבבך בתתך לו שזו תכלית המצוה.

ורבינו יונה אומר דבר נורא, כתוב במסכת אבות משנה אחרת (ה, י): ארבע מידות באדם האומר שלי שלי ושליך שלך זו מידה בינונית ויש אומרים זו מידת סדום, שואל רבינו יונה: מה טעם הדעה הראשונה, הרי לכאורה זה סדומניק למהדרין מן המהדרין, אין לך סדום יותר מלומר שלי שלי ושליך שלך שאינו נותן צדקה ולמה יש מי שאומר מידה בינונית? אומר רבינו יונה: לא מדובר פה במעשים, אלא מדובר פה במידות, היהודי הזה מפזר מיליונים לצדקה אבל את המידות הוא לא תיקן, הטבע שלו נשאר בהרגשה 'שלי שלי ושליך

שליך' וכל פעם שהוא נותן צדקה הוא צריך לכופף את הטבע שלו, ועל כך אומר התנא שזו מידה בינונית

שהרי סוף סוף הוא לא מונע את עצמו מלתת צדקה וכיון שהרגשת הלב היא שלי שלי ושליך שלך זו מידה בינונית, ומוסיף רבינו יונה, שגם על כך יש אומרים שזו מידת סדום, שאפילו שאתה מחלק צדקה כיון שלא תיקנת את המידות הרי זו מידת סדום.

וכך אף אמר החזון איש, שאדם שעושה חסד וכל הזמן הוא צריך לכפות את עצמו בשביל לעשות את החסד, הוא לא התחיל להתקרב למעלה האמיתית של חסד. המעלה הגדולה היא להידבק במידותיו של הקב"ה, להיות אוהב חסד, זו התכלית. אני מכיר יהודים כאלו שלא יכולים בלי חסד, זה החמצן שלהם, כזה היה ר' אריה לויין השווער של הרב אלישיב כידוע למי שהכיר אותו וקרא את הספרים עליו, וכזה היה המשגיח בחברון ר' הירש פאלי, שהיה הולך כל הזמן לבתי חולים לבקר חולים והיטיב עמהם, הוא היה חי

בכמה דורות, כמה אתם מוכנים לשלם בשביל לזכות לגילוי אליהו בהקיץ? כמה הייתם מוכנים, מליונים, כל מה שיש לכם, לא?!

ועכשיו, יש לי הצעה מעשית לא תאורטית, ולא רק גילוי אליהו בהקיץ, אלא יש לי משהו ששווה יותר מגילוי אליהו בהקיץ,

שהרי מה יותר חשוב ומהי דרגה יותר גבוהה לזכות לגילוי אליהו - שאליהו הנביא יבוא לבקר אותך, או לקבל פני השכינה, פשוט וברור שקבלת פני השכינה זה יותר מלראות את החפץ חיים בחלום ויותר מלראות את אליהו הנביא בחלום, ויותר מגילוי אליהו בהקיץ. ומגלים לנו חז"ל הקדושים שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, אתה לוקח יהודי מסכן, יהודי שאין לו מה לאכול, ואתה נותן לו לאכול, לישון, הרווחת הרבה יותר מגילוי אליהו, ויותר מקבלת פני השכינה.

שימו לב באיזה עולם יקר אנחנו נמצאים, הגאון מווילנא נפטר בחול המועד סוכות,

וכזו היתה הרבנית קניבסקי ע"ה אשתו של ר' חיים, וגם היום אפשר למצוא יהודים שחיים מחסד. כל אחד יכול לקנות את המידה הזאת, ומי שקונה את המידה הזו זה גם עולם הזה, אדם שנהנה מכך שטוב לשני ונהנה לתת לשני זה מה שמשביע אותו.

מעלת הכנסת אורחים ויאמר ה' אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך (יח, ג). אמר רב יהודה אמר רב: גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה, דכתיב: ויאמר ה' אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך (שבת קכז, א).

אני אשאל אתכם שאלה קטנה, כמה הייתם מוכנים לשלם בשביל לראות בחלום את החפץ חיים? את הגאון מווילנא? את האר"י הקדוש? את הרמב"ם? ויותר מכך כמה הייתם מוכנים לשלם לראות את אליהו הנביא בחלום? אליהו שנאמר עליו אשרי מי שראה פניו בחלום, כמה הייתם משלמים? ואם אני יבוא עם הצעה יותר טובה, לזכות לגילוי אליהו בהקיץ, שלזה זוכה אחד בדור, אחד

ולפני פטירתו הוא בכה, שאלו אותו תלמידיו: למה אתה בוכה? למדת את כל התורה כולה, דקדקת במצוות, תיקנת את המידות, למה אתה בוכה? תפס הגאון בידי הקדושות את החוטים של הציצית, ואמר: איזה עולם יפה, בכמה קופיקות, כמה פרוטות אתה קונה חוטים ומטיל אותם בבגד, וכל רגע ורגע אתה מקיים מצוה ששקולה כנגד כל התרי"ג מצוות, אבל בעולם האמת אפילו אם תשלם מליארדים אתה לא יכול יותר... כך גם בזה, בעולם הבא אתה לא יודע אם ומתי תזכה לחזות בזיו השכינה, אבל בעולם הזה אפשר, בעולם הזה אתה יכול להכניס אורחים שהיא גדולה מקבלת פני השכינה, אבל שמה אי אפשר, שמה אין הכנסת אורחים, שם זה רק הגמול.

אבל מה עם דרך ארץ?

אומר הגאון ר' נח וינברג דבר נפלא מאד, תשמעו טוב זה שווה מיליונים, במה יש יותר התקרבות לשכינה על ידי קבלת פני השכינה או על ידי דביקות בשכינה, ודאי שעל ידי הדביקות בשכינה, ואיך דבקים

ובעיקר הנהגתו של אברהם אבינו, שאל הגאון ר' נח וינברג זצ"ל ראש ישיבת אש התורה, שזכה לזכות אלפים ורבבות מהכח של מסירות נפש, קושיה חזקה, חז"ל הקדושים לומדים שגדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה

בשכינה ממש? על ידי שדבקים במידותיו של הקב"ה מה הוא רחום וחנון אף אתה תהיה רחום וחנון, מה הוא גומל חסדים אף אתה גומל חסדים, וכיון שהכנסת אורחים היא בכלל גמילות חסדים ממילא אברהם אבינו שהלך להכניס אורחים הוא הלך להידבק יותר בשכינה, אנחנו יש לנו טעות אופטית אנחנו רחוקים מההשקפה האמיתית, אברהם אבינו לא עזב את השכינה אלא הוא התקרב יותר אל הקב"ה, כשהוא אמר להקב"ה: מחילה, אני עכשיו צריך לתת ארוחת צהרים לערבים, הוא לא אמר להקב"ה שעכשיו אני צריך ללכת להתרחק ממך, אלא להיפך הוא אמר להקב"ה: מחילה, עד עכשיו עסקתי בקבלת פני השכינה, ועכשיו אני הולך להידבק בך יותר.

נספר שתי סיפורים על מידת הכנסת אורחים של החפץ חיים, היה יהודי שהגיע לאמריקה ופגש שם יהודי שאינו שומר תורה ומצוות, שהיה נותן צדקות לתלמידי חכמים ושייבות, תוך כדי שיחתם אמר לו אותו יהודי רחוק מתורה ומצוות שכמה פעמים הוא היה על סף התבוללות, ודבר

יש לנו שתי כלים להידבק בהקב"ה, לאדם יש מוח ולב, דעת ורגש, ואדם יכול להידבק בהקב"ה על ידי המוח ועל ידי הלב, מהו הכלי להידבק בהקב"ה על ידי המוח? על ידי עסק התורה! התורה היא כביכול דעתו של הקב"ה, ועסק התורה

החפץ חיים נתן לי ארוחת ערב, הציע לי את המיטה והלכתי לישון. החפץ חיים היתה לו איזה פינה במטבח, שבה הוא ישב ועסק בתורה, ושמעתי את המתיקות של החפץ חיים כשהוא לומד. ובאמצע הלילה פתאום אני רואה שהחפץ חיים ניגש אלי, מוריד את המעיל שלו ומכסה אותי שיהיה לי יותר כיסוי מעל הרגלים, שיהיה לי יותר חם, החפץ חיים חשב שאני כבר ישן אבל הייתי עדיין ער. החמימות הזאת שהחפץ חיים כיסה לי את הרגליים בשביל שיהיה לי יותר חם ונעים, זה מה ששמר עלי כל השנים, והשאיר אותי יהודי. החפץ חיים ידע מה זה הכנסת אורחים, את המעלה של הכנסת אורחים שגדולה יותר מקבלת פני השכינה, ואפילו בחור אפיקורס שהוא לא רצה להשאיר בישיבה אפילו לילה אחד, הוא הכניס לביתו וגאד לו שיהיה לו נעים ביותר..

סיפור נוסף סיפר בחור שרצה לראות את החפץ חיים, הוא הגיע לראדין ביום שישי סמוך לכניסת שבת, באותם ימים הנסיעה לא היתה קלה כמו היום, היו נוסעים עם

אחד עצר אותו ומנע ממנו להתבולל. מהו אותו דבר שעצר אותו? סיפר אותו יהודי: בצעירותי כשהייתי בחור רציתי להיכנס לישיבה של החפץ חיים בראדין, באתי לחפץ חיים וביקשתי להתקבל לישיבה, החפץ חיים דיבר איתי כמה מילים ומיד הוא ראה שאני נגוע בכפירה, באפיקורסות, שחסר לי באמונה, הוא הבין מיד שאני קורא ספרים חיצוניים ונגוע מהם, שאני מורעל מהספרים של המשכילים. אמר לי החפץ חיים: אני לא יכול לקבל אותך לישיבה, זה מסוכן, זה יכול להדביק אחרים. אמרתי לחפץ חיים: אבל עכשיו כבר מאוחר בלילה, מה אני יעשה, שיתנו לי לפחות לישון הלילה בישיבה. החפץ חיים היה עמוד החסד אבל הוא לא הסכים, הוא אמר לי: לא, אפילו לילה אחד אתה לא יכול לישון בישיבה, מספיק משפט אחד שאתה אומר לבחור ואתה יכול להרעיל אותו, זה מסוכן, מדובר בחיי נפש, "לא תתורו אחרי לבבכם" זו מינות. אבל הוסיף החפץ חיים ואמר לי: לישון בישיבה אתה לא יכול אז תהיה האורח שלי, אצלי אתה יכול לישון,

סוס ועגלה, לא היו כבישים סלולים, והגלגלים היו בלי צמיגים, כל הדרך העגלה היתה קופצת ורועדת הכל היה דופק, והיו מגיעים עייפים ומותשים נורא אחרי כל מסע כזה. הבחור הגיע לביתו של החפץ חיים ושאל אם אפשר להתארח, וכשנענה בחיוב הוא הניח את החבילות שלו, והלך לחטוף תנומה קלה לפני כניסת השבת, כשהוא התעורר הוא ראה שכבר לילה, וכבר נכנסה שבת, ניגש אליו החפץ חיים ואמר לו שכבר התפללו מעריב, אבל אנחנו מחכים לך, תתפלל מעריב, נעשה קידוש וסעודה. לאחר שהוא התפלל מעריב התיישב החפץ חיים עם כל בני המשפחה ושרו שלום עליכם, אשת חיל, עשו קידוש וישבו לסעודת השבת, כשהסתיימה הסעודה הציע לו החפץ חיים את המטה שיחזור לישון, אבל הבחור לא הצליח להירדם, הוא ניסה עשר דקות, עשרים דקות, חצי שעה, וכשהוא ראה שלא עולה בידו לחזור לישון הוא החליט לקום ולקחת איזה ספר ללמוד, הוא הסתובב בבית ותוך כדי כך הוא רואה על השעון שהשעה שתיים אחרי חצות, שתיים

בלילה. מיד הוא קלט מה שהיה, בכניסת השבת כשהוא הלך לנוח קצת זה לא היה כל כך מעט אלא הוא ישן הרבה שעות, והחפץ חיים שהבין שהוא עייף מאד לא רצה להעיר אותו, והוא חיכה עם הסעודה עד שהוא יתעורר, ולכן אחרי הסעודה הוא לא יכול להירדם, הוא פשוט ישן חמש שעות. בבוקר, הוא ביקש מהרבנית, אשתו של החפץ חיים, תספרי לי את האמת מה היה? אמרה לו הרבנית: אם אתה שואל אני חייבת לספר לך, כשהחפץ חיים חזר מהתפילה הוא הבין כמה אתה עייף, והוא אמר לא להעיר אותך, הכנסת אורחים, יהודי עייף, אבל אסור להיות צדיק על חשבון אחרים, ולכן אמר החפץ חיים לאשתו ולילדים: אתם תעשו קידוש וסעודת שבת, תטעמו משהו ותאכלו מנה ראשונה, ואני יחכה עד שהאורח שלנו יקום, ובינתיים אתם יכולים ללכת לישון, וכשהאורח יתעורר אני יבוא להעיר אתכם ונעשה קידוש וסעודה, וכך זה היה עד אחרי חצות הלילה, ובינתיים החפץ חיים ישב ולמד. כמובן שהחפץ חיים נכנס

גדולה מכך, אבל החפץ חיים שידע וחי את זה שהכנסת אורחים גדולה יותר מגילוי אליהו ויותר מקבלת פני השכינה המתין גם לאורח.

כתב הרב חיים פינשטיין הו"ד באוסף גילנות וריא תש"פ ואנוכי לא אוכל להמלט ההרה פן תדבקני הרעה ומתי. (י"ט, י"ט) . וברש"י כתב, כשהייתי אצל אנשי סדום,

היה הקב"ה רואה מעשי ומעשה בני העיר, והייתי נראה צדיק וכדאי להנצל, וכשאבא אצל צדיק, אני כרשע. וזהו טענת לוט, דמהאי טעמא אינו יכול להמלט ההרה, כי אז לא ינצל. והנה לכאורה צדקו דבריו של לוט, וא"כ למה באמת ציווהו המלאך להמלט ההרה, והרי אדרבה שם הוא מפסיד את זכותו להנצל. אמנם נראה לבאר בזה, דכל חשבונו של לוט הוא נכון, אבל כל זה הוא אם באנו לדון שלוט ינצל מחמת זכות עצמו, ועל זכות עצמו יש טענה זו, דכל זכותו הוא רק כשהוא אצל אנשי סדום, ולא כשהוא אצל אברהם שהוא צדיק, אבל האמת שזכותו של לוט להנצל, אינה מחמת זכות עצמו כלל, אלא

לשבת על פי ההלכה בתיאבון, ואף על פי כן הוא חיכה והמתין שהאורח יתעורר ורק אז הוא עשה קידוש, ולא זו בלבד אלא הוא גם לא סיפר לו מה השעה עכשיו כדי שהוא יחשוב שרק עכשיו חזרו מבית הכנסת, ועוד הוסיף החפץ חיים שגם את בני הבית הוא העיר ויחד עמם הוא עשה קידוש, והכל בשביל ההרגשה הנעימה של האורח.

זו היא מידת הכנסת אורחים של החפץ חיים. אנחנו גם הייתם מסוגלים לעשות את זה?! היינו אומרים שהאורח יעשה קידוש לבד, אבל החפץ חיים הרגיש שככה לא מכניסים אורח, לעשות קידוש לבד. ואם אנחנו היינו חיים כמו החפץ חיים, ומרגישים שהכנסת אורחים היא יותר מקבלת פני השכינה, וכי לא היינו מוכנים לחכות עם קידוש עד חצות הלילה? בשביל גילוי אליהו היינו מוכנים או לא? אם היו אומרים לנו בעודנו בבית כנסת להמתין מפני שאלהו הנביא יבוא היום עד חצות וכי לא היינו מחכים? אלא שאנחנו לא חיים את זה שהכנסת אורחים

בסנורים מ"מ חיפשו הלאה את הדלת לשוברו. מאאמו"ר זללה"ה. וכן מש"כ ויהי כמצחק בעיני חתניו הוא להגיד רשעתם דהרי כתיב ואנשי העיר אנשי סדום נסבו על הבית מנער ועד זקן כל העם מקצה וא"כ גם חתניו היו ביניהם (ואף את"ל שלא היו ביניהם עכ"פ בודאי ידעו מזה שהרי כל העיר היו שם) וכולם ראו הנס שהוכו בסנורים פתאום כל העיר והבינו שיד המלאכים כאן ואפ"ה כשא"ל שמשחית השי"ת את העיר לא חשו כלל לדבריו רק הלעיגו מהם. (טעמא דקרא)

הלימוד מזה למעשה עד כמה גדול נחו של היצר הרע.

חשיבות המסירות נפש בחסד

פעם כשביקר מרן הגרש"ז אויערבאך צצ"ל חול ה ממקורביו תינה הלה לפניו את צערו ושברון רוח ועל שגם לאחר התאמצותו אין עולה בידו לקיים המצוות כתיקון ונענה הגרש"ז הנה מדתו של אברהם אבינו ע"ה היתה מדת החסד שעסק בה בל ימיו אולם בתורה לא נזכרו אלא שתי פעולות האחת הכנסת האורחים

אדרבה כל זכותו היא מחמת אברהם אבינו, וכמו שמבואר בפשטות הכתובים, וכמו שכתוב לקמן פסוק כ"ט 'ויזכור אלוקים את אברהם וישלח את לוט', ובגמ' בברכות דף נ"ד ע"ב איתא, דעל לוט מברך ברוך זוכר הצדיקים, וברש"י שם כתב, שזכר את אברהם, וכמבואר שם בגמ' דיליף לה מהכתוב שהבאנו דכתיב 'ויזכור אלוקים את אברהם וישלח את לוט', וא"כ נמצא דאדרבה כל זכותו של לוט לינצל הוא רק מחמת זכותו של אברהם, וא"כ אדרבה כל שהוא טפל אל אברהם, יותר הוא ראוי וכדאי לינצל בזכות אברהם, וככל שתגדל דבקונו ושייכותו לאברהם אבינו, כך תגדל זכותו לינצל מכח זכותו של אברהם אבינו, ולכן אמר לו המלאך, 'ההרה המלט', שאדרבה על ידי שיבא אל אברהם אבינו, יותר הוא ראוי וכדאי שתעמוד לו זכותו של אברהם אבינו.

"וילאו למצוא הפתח" (יט, יא) להגיד רשעתם שגם אחר שראו הנס שהוכו כולם

למעשה פרשת וירא

שקיים עם המלאכים והשנית נטיעת האשל בבאר שבע שנזכרה בסוף פרשת וירא בראשית כא לג ויטע אשל בבאר שב ע ויקרא שם בשם ד אל עולם ולכאורה יפלא הרי נטיעת האשל בבאר שבע היתה פעולת החסד העיקרית של אאע"ה כדברי הגמרא בסוטה י ע"ב הובא ברש"י שם אל תיקרי ויקרא אלא ויקרי א מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב וכוי ובזה עסק עשרות שנים ואף על פי כן לא נזכר מכל זאת בתורה אלא פסוק אחד בלבד ואילו ביאת המלאכים שהיתה מאורע חד פעמי בלבד האריכה והרחיבה בתורה ותיארה כל פרט ופרט מאופן ההכנה וסדר האכיל ה וכו' ולא עוד אלא שבל פעולה ופעולה שעשה אז עשתה רושם לדורות כדברי הגמרא בבבא מציעא פ"ו ע"ב כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו עשה הקבה לבניו בעצמו ואמרו עוד שם תנא דבי רבי ישמעאל בשכר חמאה וחלב זכו למן בשכר והוא עומד עליהם זכו לעמוד הענן בשכר יוקח נא מעט מים זכו לבארה של מרים עיי"ש והדברים הפלא

שליחות אחת והנה שלשה אנשים) יח, ב). פירש"י: "אחד לבשר את שרה ואחד להפוך את סדום ואחד לרפאות את

הצער שיש לרבינו הגרי"י קנייבסקי זצ"ל במערכה זו באחד הפעמים באשר נכנס הרב שלמה לורנץ לסטייפער זצ"ל שאל הסטייפלער מה שלום הרב שך השיב לו, לרב שך יש מאוד עוגמת נפש בקשר לאותו עניין אמר הסטייפלר תגיד להרב שך היום זה פרשת וירא וכתוב בפרשה שאברהם אבינו התפלל על סדום ואולי יש חמישים צדיקים אולי ארבעים צדיקים וכאשר סיים אברהם אבינו את הדין ודברים עם הקב"ה ולא נתקבל סניגוריא שלו ונחתם עונש על סדום כתוב ואברהם שב למקומו מה הבתוב בא ללמד בשביל מה התורה כתבה זאת שאל הסטייפער ואמר תגיד להרב שך צריך ללמוד מכאן שאחר כל התאמצות של אברהם אבינו בקשר לסדום ביון שלא השיג מה שרצה שב למקומו וכך עלינו לעשות אם לא משיגים מה שרצינו לא צריך שיהיה לנו עוגמת נפש צריך לחזור למקומו ולהגיד שיעורים יצאנו ידי חובה וזה מה שהתורה באה ללמד לא להשבר אפילו אם יש עוגמת נפש צריך לחזור כמו שהיה מקודם וכן כך היה נוהג מרן זצוק"ל לומר

אברהם שאין מלאך אחד עושה שתי שליחיות וכו' ורפאל שרפא את אברהם הלך משם להציל את לוט וכו', עכ"ל. ולכאן אכתוב יקשה כיצד ריפא רפאל את אברהם וגם הציל את לוט, הרי אין מלאך אחד עושה שתי שליחיות. וביאר בזה מרן הרה"י הגרי"ג אדלשטיין שליט"א: והפירוש בזה, כי הצלתו של לוט היא גם כן חלק מרפואתו של אברהם, שהרי היה אברהם מצטער באם לא היה לוט בן אחיו ניצל, וזהו שאמר וברכות (נד, ב) אפילו בשעת כעסו של הקב"ה הזכיר את הצדיקים שנאמר (בראשית יט, כט) ויזכר אלקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה וגו', והיינו כנ"ל שהצלת לוט היא מפני זכירתו של אברהם, ולכן שליחות אחת היא, לרפאות את אברהם ולהציל את לוט. (מרשימות נכד מרן, הגרי"ל שליט"א) הו"ד בקובץ גליונות וירא תשע"ט

אל יאוש אולי יש חמישים צדיקים וגו' ("ח, כ"ד) באחת המערכות הגדולות שניהלו גדולי ישראל היה למרן הגרא"מ שך זצוק"ל עגמת נפש מאוד גדולה על

למה לא נשלח מלאך מיוחד להציל את לוט

והנה שלושה אנשים נצבים עליו (יח ב) וברש"י 'אחד לבשר את שרה ואחד להפוך את סדום ואחד לרפאות את אברהם אבינו'. וצ"ב למה לא נשלח מלאך מיוחד להציל את לוט, וכי חסרים מלאכים שיוכלו להציל את לוט, ששליחות זו נמסרה לאותו מלאך שבא לרפא את אברהם, וכעין מה שקימ"ל שאין עניות במקום עשירות?

אלא ביאר רבי שלמה קלוגר ז"ל, שזכותו של לוט לא היתה כה גדולה, עד כדי לשלוח מלאך מיוחד להצלתו, ולפיכך חייב היה הדבר להתרחש בדרך אגב, על ידי מלאך שכבר נשלח בין כה וכה בשליחות לרפא את אברהם.

דבר זה אמרו הגאון רבי שלמה קלוגר ז"ל כאשר עלה על כסא הרבנות בברוד ונתכבד עוד ביום הראשון בסנדקאות כשהגיע למקום הברית שמע, כי אבי הילד מוטל גוסס ר"ל, ומנהג היה בברוד, כי במקרה כזה היו מעכבים את ברית המילה. עד לאחר פטירתו של האב, כדי

בכ ל המערכות אנחנו עשינו את שלנו הקב"ה יעשה את שלו.

מסירות נפש כשאין מצוה ויהי אחר הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני. (וירא כב, א) העיר מרן הגרי"ז דהנה בכל מקום אנו מזכירי ם את המסירות נפש של אברהם לעקידת יצחק ולא מזכירים את המסירות נפש של יצחק לעקידה שהסכים לאביו שיעלהו לעולה. ואמר מרן הגרי"ז זצ"ל שהרבה פעמים אנו מוצאים אנשים שמוסרים את הנפש עבור כל מיני דברים, ואנו מתפללים כיצד הם עושים את זה ללא קושי מיוחד, ואלא דדבר שאינו מצוה היצה"ר אינו מפריע גם למסור את הנפש על זה, וכל הקושי מתחיל כשזה מצוה, וא"כ אצל אברהם שזה היה מצוה היה קושי לקיים את העקידה, אבל אצל יצחק שלא היה מצוה א"כ גם לא היה קושי במסירות נפש.

וצ"ב למה נרמז כאלו עבירות גדולת בשם מצחק שמשמעו צחוק ולא עד כדי כך. ועוד וכי אם לא היה מצחק עצם העבירות שעליהם העולם עומד ע"ז גילוי עריות שפ"ד לא מספיקות כדי לשלחו.

אלא מבאר החידושי הרי"ם (הו"ד בשפת אמת וירא תרמג) 'בענין שמו של יצחק על שם הצחוק שמעתי מפי מו"ז ז"ל שכמו שנאמר על הרשע (בראשית כא ט) **מצחק בעבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים (ב"ר נג יא) והיינו שעונות חמורים כשחוק בעיניו כמו שכתוב (משלי י כג) שחוק לכסיל עשות זמה.** כן להיפוך בהצדיק יצחק אבינו ע"ה היה כל תחבולי היצר הרע כשחוק מה שלאדם אחר הר גבוה כי היה איש קדוש מרחם' עכ"ד.

ומבואר שעיקר חטאו היה שהעבירות החמורות ביותר אינן אצל הרשע אלא כמין צחוק כמין משחק. דהינו חוסר לקיחת אחריות

לקרוא לילד בשם אביו. אולם, רבי שלמה קלוגר ציווה לאסוף חיש מהר מנין יהודים ולמול את התינוק. הדבר נעשה מיד ולאחר מכן קם האב מחליו והבריא לגמרי. מובן כי כל העיר רעשה ותססה בקשר למופת זה.

אף אני -אמר רבי שלמה קלוגר- חשבתני כך. מן הסתם הרי דנים עכשיו בשמים את אבי הילד ואפשר שאין בידו זכויות במידה מספקת כדי לשלוח במיוחד את אליהו ולהחיש לו רפואה שלמה, לפיכך ציויתי למול חיש מהר את הילד, שאז בודאי יבוא אליהו לברית המילה, ודרך אגב יביא כבר גם רפואה שלמה לאב החולה... (הו"ד במעינה של תורה)

למה חטאו של ישמעאל נרמז במילה 'מצחק'

ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק (כא ט-י) וברש"י 'מצחק לשון עבודה זרה לשון גלוי עריות לשון רציחה'

ומאידך אצל הצדיק כמו יצחק הרי כל תחבולותיו של היצר הרע אשר לגבי אנשים אחרים הן נראות כהר גבוה בעיניו הן כמין צחוק דבר של מה בכך.

דהינו שימוש נכון עם כח הליצנות, שישמעאל לוקח את זה לכיונו ועושה מהעבירות שלו שום דבר, ויצחק לוקח לכיוון החיובי ועושה מהיצר הרע שום דבר.

וזה סוד ההבדל בין ישמעאל ליצחק

וכן 'ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויקרע מרדכי את בגדיו' (אסתר ד, א), ואמרו במדרש (אסתר רבה פרשה ח א) 'בנימין גרם לשבטים לקרע, הדא הוא דכתיב (בראשית מד, יג): ויקרעו שמלתם, והיכן גרמה לו קריעה, בשושן הבירה, הדא הוא דכתיב: ויקרע מרדכי את בגדיו, והוא איש ימיני. וילבש שק ואפר, אמר רבי איבו משתפס יעקב אבינו את השק, דכתיב (בראשית לז, לד): וישם שק במתניו, שוב לא זז מבניו, אחאב כתיב ביה (מלכים א כא, כז): וישם שק על בשרו. יורם בנו (מלכים ב ו, ל): וירא העם

אם ה' כל כך אוהב את מה שאברהם אבינו לימד זכות על בריותיו למה העניש את סדום ולא קיבל את תפילתו

אם ה' כל כך אוהב את מה שאברהם אבינו לימד זכות על בריותיו למה העניש את סדום ולא קיבל את תפילתו. ועוד וכי אברהם מגן על רשעים

אלא התפלל שיחזרו בתשובה וזה אפשרי רק ע"י שיש צדיקים אבל בלא"ה לא וכל מה שה' נהנה, זה ממה שהוא לימד זכות עליהם אבל ברור שההכרעה צריכה להיות כמו הדין. וכמו שכתב כיו"ב הספורנו שבזמן שיוסף הציק לאחיו, ובאו

אם ה' כל כך אוהב את מה שאברהם אבינו לימד זכות על בריותיו למה העניש את סדום ולא קיבל את תפילתו

אם ה' כל כך אוהב את מה שאברהם אבינו לימד זכות על בריותיו למה העניש את סדום ולא קיבל את תפילתו. ועוד וכי אברהם מגן על רשעים

אלא התפלל שיחזרו בתשובה וזה אפשרי רק ע"י שיש צדיקים אבל בלא"ה לא וכל מה שה' נהנה, זה ממה שהוא לימד זכות עליהם אבל ברור שההכרעה צריכה להיות כמו הדין. וכמו שכתב כיו"ב הספורנו שבזמן שיוסף הציק לאחיו, ובאו

הברכות בהיתר ואף היה מחויב לקחת אותם. וברור שמחמת לקיחת הברכות מעשו יתכן שעשו יצטער ויבכה על ההפסד הגדול שנגרם לו ולמרות כל זאת הקב"ה מצוה את יעקב ללכת ולקחת את הברכות ואשר על כן ברור שיעקב לא נתבע לקיחת הברכות הטענה על יעקב היתה שהיה עליו לכאוב את כאבו של אחיו להצטער בצערו לחוש את אותה תחושת החמצה ולהרגיש את הכאב והעלבון שחש אחיו עשו אמנם יעקב היה חייב לקחת את הברכות אולם הוא היה חייב ללכת אנוס כפוף ובוכה לא רק מהחשש של אולי ימושני אבי והייתי בעיניו כמתעתע יעקב היה צריך ללכת אנוס כפוף ובוכה גם מחמת הכאב שעתיד אחיו לחוש מחמת ההבנה וההזדהות עם הצער והעלבון שעתידים להיגרם לעשו מחמת לקיחת הברכות אם יעקב היה מתבונן גם על הפרט הזה לא היה בכוחו של דמעותיו של עשו לפגוע ביעקב ובעם ישראל, אולם כיון שיעקב לא הצטער בצערו של אחיו ולא כאב את כאבו של אחיו, נחשב מעשה לקיחת

והנה השק על בשרו. מרדכי, וילבש שק ואפר ויזעק זעקה גדולה ומרה. והיכן נפרע לו בשושן, שנאמר: ויזעק זעקה גדולה ומרה. אמר רבי חנין מאן דאמר קודשא בריך הוא ותן הוא יתותרון בני מעוהי, אלא מאריך רוחיה וגבי דייליה, תדע שהרי זעקה אחת הזעיק יעקב לעשו, דכתיב (בראשית כז, לד): ויצעק צעקה גדלה ומרה'. וצ"ב מה היתה התביעה על יעקב אבינו הרי הוא לא רצה ורבקה אמרה לו עלי קללתך בני שמע לקול רוח הקודש שבי, ועוד שלבסוף יצחק אבינו הסכים ואמר גם ברוך יהיה רואים עד כמה חמור בן אדם לחבירו

אלא תירץ ר' מאיר חדש שהיתה תביעה למה יעקב לא שאל את רבקה האם מותר לו לצער את עשו ואם היתה אומרת שמותר לא היתה עליו תביעה אבל בגלל שלא שאל לכן הוא נתבע (שמעתי ממו"ר הרב יעקב בנבנשתי שליט"א)

ועוד תירץ הרב מאיר חדש בספר אור מאיר (ח"א עמ' קכא) ואשר נראה בביאור הדברים יסוד גדול, אמנם יעקב לקח את

אדוני, אל נא תעבור מעל עבדך, כי על כן עברתם מעל עבדכם, היינו שהוא, הנביא שזוכה לדבר עם השכינה, מחשיב את עצמו כאילו הוא העבד של הערבים הפחותים האלו! ושוחט עבורם שלשה פרים כדי שכל אחד מהם יקבל לשון בחרדל, ומבקש מאשתו הזקנה שתאפה לכבודם עוגות - כדי שיאכלו מאפה טרי וחם. והכל עושה במהירות ובזריזות כמש"כ וירא וירץ לקראתם, ואל הבקר רץ אברהם.. וימהר לעשות אותו, וימהר אברהם האהלה... מהרי שלש סאים. וכל זה כשהוא זקן בן תשעים ותשע שנים ביום השלישי למילתו כשהוא כואב וחולה! ובמדרש (ב"ר מט ט) אמר לו הקב"ה אברהם אהבת צדק ותשנא רשע' (תהלים מה ח), אהבת לצדק את בריותי, ותשנא רשע מאנת לחייבן! היינו שאע"פ שהיה צדיק וגומל חסדים עם כל זה לא שנא את אנשי סדום הרשעים למרות שהתנהגותם היתה הפוכה לגמרי מהתנהגותו ואנשי סדום שנאו את החסד במידה כל כך גדולה עד שהם כרתו את הענפים של האילנות שברחוב עם פירותיהם כדי

הברכות מעשו מעשה של פגיעה, ללא שום היתר. ולכן גרמו צעקתו ודמעותיו של עשו צער רב כל כך לעם ישראל.

ונוסיף להרחיב עד כמה גדולה מידת החסד של אברהם, עד שבדברי חז"ל, אברהם אבינו הוא הסמל של מידת החסד, שהנה כאן בשעה שהוא נהנה מזיו השכינה ומדבר עם הקדוש ברוך הוא [שזה העונג הכי גדול שיש לאדם כמש"כ במסילת ישרים ריש פרק א], מזדמנים לפניו שלשה אנשים שנראים כערבים שמשתחווים לאבק שברגליהם, שזה לכאורה שפל המדרגה שאדם יכול להתדרדר אליה, להשתחוות לאבק של הרגלים שלו...! ובכל זאת אברהם אבינו כביכול עוזב את השכינה, ובכך הוא מתנתק מן העונג הגדול שיש לאדם בעולם. היש לך אהבת חסד גדולה מזו? ואברהם אבינו לא קורא להם לבוא אליו לקבל אוכל, אלא הוא בעצמו רץ לקראתם. **ואע"פ שבשעה שהוא רץ מתחיל דם המילה לטפטף (תנחומא ד),** הוא לא שם ליבו על כך ומקבל את אורחיו בסבר פנים יפות ומכבדם וקורא להם

אברהם היתה, שהסדומיות לא תהא קיימת כלל וכלל, שהרשעות תאבד מן הארץ ולא רשעים, יתמו חטאים ולא חוטאים

כתב רבינו יוסף חיים ע"ה בספרו עוד יוסף חי דרשות, שהסיבה העיקרית להפיכת סדום היתה בגלל שהיו מונעים מאורחים מלהיכנס לעירם, אבל אילו היו מכניסי אורחים לא היו נאבדים, כי יתכן שהיה מזדמן לעירם צדיק שיוכיחם על מעשיהם והיו חוזרים בתשובה. ובכל זאת תפילתו של אברהם לא שבה ריקם לגמרי, והועילה להציל את לוט מן ההפיכה. (כמו שמבואר להלן פסוק כט וברש"י פסוק יז)

למה צריך דווקא עשרה צדיקים ולא מספיק פחות ישפיעו הרי אפי' צדיק אחד מגן שצדיק יסוד עולם.

אלא אומר האור החיים 'וילך ה' כאשר כלה וגו'. פי' סמוך לגמר דברי תשובתו לאברהם לא אשחית בעבור העשרה הלך ה' ולא נתן לו מקום להתפלל על פחות משיעור זה לצד שכבר אמר אברהם

שאפילו העופות לא יהנו מהעצים ואת הגינות והפרדסים שלהם הקיפו בגדרות והעמידו שומרים שתפקידם יהיה להבריח את העופות כדאיתא בפרקי דר"א (פרק כ"ה וע"פ פירש הרד"ל שם)

בזה רואים את גודל מידת החסד ואת צדקותו של אברהם אבינו ע"ה, שעל כאלה אנשים רשעים ואכזריים, התפלל שהקדוש ברוך הוא יסלח להם, ולא ישמידם. ועיקר תפילתו היתה שאם יש בסדום צדיקים, יגנו הצדיקים על כל אנשי העיר הרשעים. ההיגיון שבדבר הוא: שמעשה הצדיקים דומה לאור, וכשם שהאור בהכרח מאיר על כל סביבותיו ומסלק את החושך, כך הצדיקים בהכרח משפיעים על כל סביבותיהם, עד שהקב"ה הבטיח לאברהם אבינו שאם ימצאו בסדום עשרה צדיקים ונשאתי לכל המקום ההוא בעבורם.

והטעם מבאר הסבא מסלבווקדא ר' נתן צבי פינקל זצ"ל שכן אם יהא אברהם שמח ומרוצה במפלתה של סדום הרי דבר זה כשלעצמו כבר מהווה שמץ של סדומיות... ואילו שאיפתו העיקרית של

מהי הסיבה לכך אפשר היה לחשוב שזה בזכות הכנסת האורחים של אברהם אבינו, אך המדרש אומר שזה בגלל הריצות שרץ אברהם.

מה המיוחד כ"כ בריצותיו של אברהם אבינו, ומה המידה כנגד מידה שיש כאן, שבגלל ריצותיו של אברהם הקב"ה אינו יכול להפרד מאתנו?

אלא השפ"א (פרשת האזינו שנת תרלד) מפליג בגודל מעלת ההכנה, ואומר שבכמה בחינות ההכנה חשובה יותר מהמצוה עצמה, ומביא ראיה מהא דסוכות נקרא ראשון לחשבון עוונות (מד"ר אמור כג א) כי בין יוה"כ לחג הסוכות שמורים מהחטא משום טרדא דמצוה, הכנה למצות סוכה וארבעת המינים, ומקשה השפ"א איך יתכן שבשעת הכנת הסוכה וארבעת המינים שמורים מהחטא ודווקא בחג הסוכות גופה אין המצוה מגינה וע"כ דהכנה למצוה מהוה שמירה יותר מהמצוה עצמה.

ואדברה אך הפעם ולא יוסיף דבר עוד בדבר הזה או לצד שידוע ה' כי לא תהיה הגנה בפחות מעשרה והגם שמצינו להרשב"י (זהר ח"א פ"ב). שאמר וצדיק יסוד עולם, אפשר שזה יהיה כשיהיה צדיק מופלא, ואפשר שאם היה אברהם בקרבה של סדום היה ממלט כל העיר:

למה הריצות יותר חשובות מהמצוה עצמה

אי אפשר שלא להבחין כמה הדגישה התורה את עניין המהירות והריצה של אברהם אבינו סביב העיסוק במצוות הכנסת אורחים.

איתא במדרש (ילקוט שמעוני שה"ש שם) 'מלך אסור ברהטים' - אמר להם הקב"ה, אסור אני בכם, בזכות הריצות שרץ אברהם.

הקב"ה מכריז שהוא כביכול אסיר אצל עם ישראל, שכפי שאסיר אינו יכול לנתק עצמו מבית האסורים, כך הקב"ה קשור בעם ישראל בקשר שלא ניתן לניתוק.

ביאור הסתירות שבמהותו של לוט מצד אחד מוסר נפש על הכנסת אורחים
 צ"ב שלוט מצד אחד מוסר נפש על הכנסת אורחים ומכניס את המלאכים ואפי' את בתו הוא חניך למסירות נפש על הכנסת אורחים ובגלל זה היא נשרפת בסדום כמבואר במדרש (ילקוט שמעוני וירא רמז פג. ופרקי דר"א פכ"ה) 'רבי יהודה אומר, הכריזו בסדום כל מי שהוא מחזיק בפת לחם לעני ואביון ישרף באש. **פלוטית בתו של לוט, היתה נשואה לאחד מגדולי סדום**, ראתה עני אחד מדוקא ברחוב העיר, **ועגמה עליה נפשה**. מה היתה עושה, בכל יום כשהיתה יוצאה לשאב מים היתה נותנת בכד שלה מכל מה שבביתה ומאכלת לאותו עני. אמרו, מאין חי העני הזה, וכשידעו בדבר הוציאוה לישרף. אמרה, רבון העולמים, עשה משפטי ודיני, ועלתה צעקתה לפני כסא הכבוד, באותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא, ארדה נא [ואראה] אם צעקת הנערה הזאת עשו אנשי סדום, אהפך יסודותיה למעלה, הכצעקתם אינו אומר אלא הכצעקתה'

וראיתי הוספה לזה בספר שמחת אליהו (דויטש עמ' צא) בתפילת ר"ה אנו אומרים, ועקידת יצחק לזרעו ברחמים תזכור, ולכאורה קשה, למה קוראים לזה עקידה, הרי עקידה זה הקשירה שאברהם אבינו קשר את יצחק ידים ורגלים מאחוריו כמו שכתוב ברשי פסוק ט פרק כב', ואמרו חז"ל שיצחק אמר לאביו שיקשור אותי, כי אולי כשיראה ששוחטים אותו הוא יבהל ויזוז ממקומו והקרבן יהיה פסול, לכן ביקש מאביו שיקשור אותו, הרי לך שכל העקידה שזה הקשירה זה לא עצם המצוה, זה פרט חשוב במצוה שלא יפסל הקרבן, אבל לא עצם המצוה, רק עצם המצוה זה המסירות נפש שיצחק מסכים להשחט למען רצון הבורא ברוך הוא, וא"כ למה קוראים לזה עקידה, הרי לא העקידה הוא עיקר המצוה.

אלא רואים מכאן עד כמה חשובה העקידה שהיא ההכנה למצוה, ורואים מכאן שההכנה למצוה זה יותר גדול מהמצוה, ולכן כל המסירות נפש של יצחק קרויה בשם העקידה, שזה ההכנה.

ולוט התערה בקרב אנשי סדום עד שנעשה לאחד משופטי סדום וכמו שמובא במדרש (בראשית רבה נ ג) ולוט יושב, ישב כתיב אותו היום מינוהו ארכי דיינים, חמשה ראשי דיינים היו בסדום, קץ שקר, ורב שקר, רב מסטידין, רב נבל, וקלא פנדר, **לוט היה ארכי הדיינים שבכולן**. בשעה שהיה אומר להם דברים שהם ערבים להם הן אומרים לו (בראשית יט, ט): גש הלאה, סק לעיל, ובשעה שהיה אומר להם דברים שאין ערבים להם היו אומרים לו (בראשית יט, ט): האחד בא לגור וישפוט שפוט.

אלא כשאין הוא עבד את ה' לפי החלטת שכלו ולפעמים הוא החמיר על התורה ולפעמים הוא הקל וכמו שכתוב לא תוסיפו ולא תגרעו ממנו וצ"ב שבשלמא לגרוע מובן מה הבעיה אבל מה החסרון להוסיף

אלא המשיל על כך המגיד מדובנא צצ"ל, בא אדם לעשיר וביקשו להשאיל לו כף של כסף. למחרת חזר השואל והשיב לו שתי כפות. שאלו מאי האי, והרי

ומבואר שלמרות שהיתה נשואה לגדולי סדום וידע שמי היו גדולי סדום כמה שיותר שונא את החסד כמנהג סדום, מ"מ היא מסרה את נפשה על הכנסת אורחים.

מצד שני הוא היה שופט הכי רשע של סדום

מצד שני כתוב במדרש רבה (מא ז) **'ויסע לוט מקדם, הסיע עצמו מקדמונו של עולם, אמר אי אפשי לא באברם ולא באלוהו**. (בראשית יג, יא): ויפרדו איש מעל אחיו, אברם ישב, רבי מאיר אומר אין לך בכרכים רע כסדום, כשאדם רע קורין אותו סדומי. ואין לך בעממים קשה מאמורי, כשאדם קשה הן קוראין אותו אמורי.

אמר רבי יוסי אין לך בכרכים יפה מסדום, שחזר לוט על כל ערי הכנען ולא מצא מקום יפה כסדום, ואלו היו החשובין שבהן, (בראשית יג, יג): ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד, רעים אלו לאלו. חטאים, בגלוי עריות. לה', בעבודת כוכבים. מאד, בשפיכות דמים'.

החזיר לו פי שנים היה זה כדי לרמותו ולרכוש את אמונו כך גם כל מה שהיצר נותן לאדם להחמיר זה כדי לרכוש את אמונו ושבבא העת הוא יקל בעיקר.

למה גלו ישראל כי הוסיפו דברים שאינם עיקר

כתב רבינו החיד"א בספרו נחל אשכול 'גלתה יהודה מעוני ומרוב עבודה (איכה א ג) פירש מהר"י די שיגוביא דהן בעון ישראל עושין כמה דברים לפני משורת הדין דברים שאינם חייבים, ובעיקרי הדת שמירת שבת, ות"ת וכיוצא חסרים. וז"ש גלתה יהודה מעוני, ביטול מ"ע ועבירות. ומרוב עבודה דקדוקי ענפי מצות שאינם חייבים ודא תברת שנאיהון דמה שחייבים אינן עושים, ושומרים דברים יתרים וזהו ומרוב עבודה דעושים רוב עבודה ומקיימין מה שלא נתחייבו' ומבואר שהיצר הרע הצליח שרוב עבודתם תהיה בדברים שאינם עיקר.

וכן מבואר ברע"ב בריש מסכת אבות שהטעם שהתחיל במשה קיבל תורה מסיני וז"ל 'משה קבל תורה מסיני. אומר אני, לפי שמסכת זו אינה מיסדת על

הלוויית לך רק כף אחת? ענה לו, הכף שלך ילדה כף למזל טוב, והשניה היא הכף הנולדת. סבר וקיבל. למחרת בא אותו אדם אל העשיר, וביקשו להשאיל לו מזלג אחד של זהב. השאילו בשמחה ובטוב לבב את המזלג, וכמעשהו בראשון כך מעשהו בשני, שב ושני מזלגות זהב בידו. ליום אחר, ביקש להשאיל מנורת זהב בת שמונה קנים, העשיר שמח בלבו, הלא דבר הוא לקבל שתי מנורות תמורת מנורה אחת. לאחר זמן, ביקש המשאיל את מנורת הזהב. ענהו:

מה אומר ומה אדבר האלוקים מצא את עוון עבדך, והמנורה שבקה לך חיים, ונפטרה לבית עולמה. התקצף העשיר ויצעק, הכיצד לא תבוש לדבר דברי הבל כאלו, וכי מנורה חיים ומות יש בה? ענה לו, כפי שהאמנת שכף של כסף יכולה ללדת, כך תאמין שמנורת זהב מתה. והנמשל מובן, כאשר יחשוב האדם את עצמו לבעל הבית על מתכונת המצוות, יבא להאריך ולקצר, ואין לדבר סוף. וביאור עומק משלו של המגיד מדובנא שכמו במשל כל מה שמעיקרא הוא

פיו, הרי אם היה השעון עומד במקום נמוך אז היה כל אחד ניגש אליו ומכוון את הזמן של שעון העיר בהתאם לשעונו הפרטי, וממילא היתה מתבטלת על ידי כך כל המטרה של שעון העיר. עכשיו שמעמידים את שעון העיר במקום גבוה, ואין בידו של היחיד לגשת אליו ולהתאימו לשעונו הפרטי הרי בהכרח שהוא מכוון את שעונו הפרטי על פיו של שעון העיר. בעוונותינו הרבים, נמצאים לדאבוננו הרבה קהלות שאינם מבינים להעמיד את המרא דאתרא במקום גבוה, ומכיון שהוא עומד במקום נמוך הרי כל יחיד ניגש אליו ומתאימו לדעתו הפרטית, וכל ענין של מרא דאתרא מתבטל על ידי כך. שמחים אנו לראות, כי קהלתכם וכו' יודעת את הסוד להמציא מקום גבוה להעמיד עליו את המרא דאתרא שלכם. באופן שהגובה הזה שולל את האפשרות מכל יחיד להפעיל את דעתו של המרא דאתרא כפי הנראה אליו'.

לוט מעדיף להישאר ראש קטן

ואנכי לא אוכל להמלט ההרה וגו' ויאמר לוט אלהם אל נא אדני, הנה מצא עבדך

פרוש מצוה ממצות התורה כשאר מסכתות שבמשנה, אלא כלה מוסרים ומדות, וחכמי אמות העולם גם כן חברו ספרים כמו שבדו מלבם בדרכי המוסר כיצד יתנהג האדם עם חברו, לפיכך התחיל התנא במסכת זו משה קבל תורה מסיני, לומר לך שהמדות והמוסרים שבזו המסכתא לא בדו אותם חכמי המשנה מלבם, אלא אף אלו נאמרו בסיני'

והרב יצחק הוטנר בספרו אגרות וכתבים (איגרת קלב) ביאר במשל עד כמה חשוב שהרב ישפיע על עדתו, ולא להיפך שהרב יהיה מושפע מעדתו. המשיל למה שבכל העיירות 'היה שעון העיר עומד במקום גבוה, באופן שאם היו רוצים להגיע אליו היו מוכרחים להשתמש בסולם. הפיקחים היו אומרים, שהעמדת שעון העיר במקום גבוה דוקא יש לה שני טעמים, אחד חיצוני ואחד פנימי: הטעם החיצוני הוא, בכדי שייראה גם ממרחק; אבל הטעם הפנימי הוא, שמאחרי שעיקר ענינו של שעון העיר הוא בכדי שהקהל יכוון את השעה על

גם לדבר הזה, אמר רבי חלפתא קסריא, ומה אם לוט על ידי שכבד את המלאך נשא לו פנים, לך לא אשא פנים מפניך ומפני אבותיך, (במדבר ו, כו): ישא ה' פניו אליך

מי שמידותיו לפי התורה אי אפשר להכירו אם רחמן או לא ולכן לוט היה רחמן אבל לא עשה חסד מדין ציוי ה' מי שמידותיו לפי התורה אי אפשר להכירו אם רחמן או לא ולכן לוט היה רחמן אבל לא עשה חסד מדין ציוי ה' אצל אדם רגיל, הסביר הרב אברמסקי, אפשר להכיר את טבעיו עפ"י הנהגותיו. אדם שטבעו נוטה לכעס, מצוי שיכעס. מי שמרחם על זולתו, נוהג בדרך כלל ברחמים. לעומת זאת אצל רחמים לא היה ניתן לראות מה הם תכונותיו הטבעיות משום שכל הזמן הוא שה רק את רצון הקב"ה. כשרצון ה' שינזוף במישהו - הוא נזף כשרצון ה' שירחם הוא ריחם, וכדו'

זכיתי לשהות פעמים רבות, במחיצת הגאון ר' יצחק הוטנר זצ"ל ויכולני להעיד שתמיד הוא היה הגר"י הוטנר - תמיד

חן בעיניך וגו', רבי ברכיה ורבי לוי בשם רבי חמא בר חנינא שני בני אדם אמרו דבר אחד, לוט וצרפית. צרפית אמרה עד שלא באת אצלי היה הקדוש ברוך הוא רואה מעשי ומעשה אנשי עירי והיו מעשי רבים על אנשי בני עירי והייתי צדקת ביניהם, עכשיו שבאת אצלי (מלכים א יז יח): באת להזכיר את עוני ולהמית את בני. לוט אמר עד שלא הלכתי אצל אברהם היה הקדוש ברוך הוא רואה מעשי ומעשי בני עירי ואני צדיק ביניהם, עכשו שאני הולך אצל אברהם שמעשיו רבים על שלי איני יכול לעמד בנחלתו. ואנכי לא אוכל, רבי ברכיה בשם רבי לוי מן הן תנינן כשם שהנוה הרעה בודק כך הנוה היפה בודק, מן הכא, ואנכי לא אוכל להמלט ההרה פן תדבקני, וסודום בעומקא היא, לפום כך הוא אומר: ואנכי לא אוכל להמלט ההרה, שרי בעומקא, ואינון אמרו ליה פוק לטורא, והוא אמר הכין, הדא אמרה אפלו מנוה הרעה לנוה היפה, הרי שהנוה היפה בודק. (בראשית יט, כ כא): הנה נא העיר הזאת קרבה לנוס שמה, ויאמר אליו הנה נשאתי פניך

ומצינו ביאור לזה בדברי הרמב"ם בהלכות דעות (סופ"א) כשהביא המצוה של והלכת בדרכיו, וז"ל שם (בה"ו), כך למדו בפירוש מצוה זו מה הוא נקרא חנון אף אתה היה חנון, מה הוא נקרא רחום אף אתה היה רחום וכו', ועל דרך זו קראו הנביאים לקל בכל אותן הכנויין ארך אפים ורב חסד צדיק וישר וכו', להודיע שאלו דרכים טובים וישרים וחייב אדם להנהיג עצמו בהן ולהדמות כפי כחו, וכיצד ירגיל האדם עצמו בדעות אלו עד שיקבעו בו, יעשה וישנה וישלש במעשים וכו' ויחזור בהן תמיד עד שיהיו מעשיהן קלים עליו וכו' ויקבעו הדעות בנפשו וכו'.

וסיים הרמב"ם שם וז"ל, ולפי שהשמות האלו שנקרא בהן היוצר הוא הדרך הבינונית שאנו חייבין ללכת בה נקראת דרך זו דרך ה', והיא שלמדה אברהם אבינו לבניו, שנאמר "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט", וההולך בדרך זו מביא טובה וברכה לעצמו שנאמר

עם אותה חכמה, עם אותה נכבדות ועם אותה שליטה עצמית מוחלטת. לעומת זאת, אצל חכמי האומות העולם זה אינו כך.

ידוע שתלמידי אריסטו (שהרמב"ם כה מתפעל מהשגותיו השכליות), מצאוהו פעם בקלונו. וכששאלוהו התלמידים היאך זה מתיישב עם מה שהוא בעצמו לימד, השיב להם: 'עכשיו אני לא אריסטו'

חשיבות אברהם אבינו בזכות החינוך שיעניק לבניו

הרב אליהו ברוך פינקל (עמ' נז)

ושמרו דרך השם לעשות צדקה ומשפט

כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ד' לעשות צדקה ומשפט למען הביא ד' על אברהם את אשר דבר עליו (בראשית יח, יט).

נזכרו בזה שני ענינים, חדא שמירת דרך ד', והשנית לעשות צדקה ומשפט, והענין דלעשות צדקה ומשפט מבואר ביבמות (עט, א) ובכתובות (ח, ב) דקאי על גמילות חסדים, אך דרך ד' לא נתבאר שם מה היא.

מלחמות, אמר להם אמלוך עליכם אמרו לו הן והן. כך המקום הוציא את ישראל ממצרים, קרע להם את הים, הוריד להם את המן, העלה להם את הבאר, הגיז להם את השלו, עשה להם מלחמת עמלק, אמר להם אמלוך עליכם, אמרו לו הן והן' ע"כ. והנה אברהם אבינו יגע וטרח לידע במה יכיר טובה לבורא עולם ומצא שהדרך הטובה ביותר לכך היא לילך בדרכיו, ויש להמשיל זה לבן הרוצה להכיר טובה לאביו, דהדבר ברור שאם ינהיג עצמו בדרך המעולה והנכבדה ביותר אצל אביו, אין לאב נחת יותר מזה, שזה עיקר רצון האב לראות את בנו ממשיך בדרכו בדברים היותר חשובים אצלו, ולכן הנהיג עצמו אברהם בדרך ד', וגם ציוה את ביתו אחריו לנהוג בדרך זו שהיא דרך ה', ואברהם עצמו היה מראה דוגמא אישית להתנהג בדרך זו, ודוקא משום כך נתייחדה חיבה יתירה לאברהם ובזה הביא עליו את הברכה הגדולה אשר דבר עליו.

"למען הביא ד' על אברהם את אשר דבר עליו", עכ"ל.

ונמצא ד"דרך השם" היינו להלך במידותיו כרחום וחנון וכו', ו"צדקה ומשפט" היינו גמילות חסדים, והם ב' דברים נפרדים, וכפי שיתבאר בפרשת כי תבא (דברים כח, ט) במצות עשה של והלכת בדרכיו, שגמ"ח ענינו משום המקבל למלאות כל צרכו, וענין המידות דוהלכת בדרכיו מה הוא רחום אף אתה רחום וכו' עיקרו מצד הנותן שיקבע בנפשו מדת הנתינה והרחמנות יעו"ש.

ויש לבאר מה שאברהם לימד דרך ד' ע"פ דבריו של החובת הלבבות (שער הבחינה ושער עבודת האלוקים) דהאמונה בבורא עולם מחייבת הכרת הטוב, ומקורו במכילתא פרשת יתרו (פ' בחדש, ה) מפני מה לא נאמרו עשרת הדברות בתחלת התורה, משלו משל למה הדבר דומה, לאחר שנכנס במדינה, אמר להם אמלוך עליכם, אמרו לו כלום עשית לנו טובה שתמלוך עלינו. מה עשה, בנה להם את החומה, הכניס להם את המים, עשה להם

בפרשתנו מסופר סיפור עקידת יצחק על ידי אברהם אבינו. בידוע הוא גודל המעלה של עקידת יצחק לדורות. בזכות זו של אברהם אנו משתמשים מידי שנה בשנה לזכות בימים נוראים בדין, ומשום כך אנו אומרים בתפילת ראש השנה "כשם שכבש אברהם אבינו את רחמיו כן יכבשו רחמיו את כעסך מעלינו".

אמנם בכל סוגיה זו של העקידה יש לשאול קושיה גדולה, שאכן נסיון גדול היה לו לאברהם אבינו, אמנם הרי יצחק אבינו הקריב את נפשו לבורא עולם והסכים להיות הקרבן, ומעתה יקשה שלא מצינו שום שבח יקר וגדולה למעשהו של יצחק ורק אברהם הוא וזכותו עומדים בעקידה זו.

בשאלה זו נדרש האבן עזרא בפרשתנו וכתב וז"ל: ורז"ל אמרו שהיה יצחק כאשר נעקד בן שלשים ושבע שנים. ואם דברי קבלה נקבל. ומדרך סברא אין זה נכון, שהיה ראוי שתהיה צדקת יצחק גלויה, ויהיה שכרו כפול משכר אביו

עכ"פ נמצינו למדים מכאן דעיקר חיבתו של אברהם בפני הקב"ה היא בזכות ענין זה ד"כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו" וגו', ולמדנו מזה דלא היה מספיק מה שאברהם בעצמו למד כל התורה כולה וקיים כל התורה, וכמה יגיעות היה יגע בתורה עד שהגיע לכך שלמד מעצמו תורה משתי כליותיו, וכמו שאמרו (יומא כח, ב) אברהם זקן ויושב בישיבה, אבל מ"מ הדבר החשוב ביותר אצל הקב"ה הלא הוא צדקה ומשפט גמ"ח, ועל כולנה "דרך השם" היינו המידות הטובות של מה הוא רחום אף אתה רחום וכו' שזהו דרך ה', וזה הביא את אברהם לתכלית החביבות אצל הקב"ה".

מאספקלריא תשפ"א

חקירה בפרשה / הרב יהושפט שרגא רבינוביץ, מג"ש בישיבת מיר וראש מכון דעת סופרים

מדוע נסיון "העקידה", הוא דווקא של אברהם אבינו ולא של יצחק

שמסר עצמו ברצונו לשחיטה, ואין בכתוב מאומה על יצחק.

ושם כתב וז"ל: והקרוב אל הדעת שהיה קרוב ל"ג שנים, והכריחו אביו ועקדו שלא ברצונו. וכתב עוד והעד שאביו הסתיר הסוד ממנו. ולדבריו עולה שהואיל והיה יצחק צעיר ונעקד בעל כורחו ולא היה זה נסיון גדול בעבורו.

ומה שכתב שיש אומרים שיצחק היה בן שלושים ושבע היא שיטת רש"י להלן כה כ. וברש"י כתב על הליכתם של אברהם ויצחק על מקום העקידה (כב ז): וילכו שניהם יחדיו - אברהם שהיה יודע שהולך לשחוט את בנו היה הולך ברצון ושמחה כיצחק שלא היה מרגיש בדבר:

וכונת רש"י שהואיל ונאמר "יחדיו", אם כן היו ברצון שוה. ועל זה ביאר רש"י שהיה רצונם שוה. לפי שיצחק לא ידע כלל שהולך להשחט. ומעתה לשיטת רש"י שוב יקשה מדוע לא אמר אברהם ליצחק דבר זה.

ואמנם ראה ברש"י אחר כן שכתב (פסוק ח) נאמר יראה לו השה - כלומר יראה שהוא יראה לו השה, ואם אין שה, לעולה בני. ואף על פי שהבין יצחק שהוא הולך לישחט, וילכו שניהם יחדו בלב שוה:

ומבואר שאף אחר כן לא אמר אברהם ליצחק שהוא הולך להשחט אלא הבין יצחק את הדבר מתוך דברי אברהם אבינו. ובתרגום יונתן כתב ותרגום דבריו בפירוש כתר יונתן: ויושיט אברהם את ידו ויקח את הסכין לשחוט את בנו, ענה ויאמר יצחק לאביו כפות אותי יפה שלא אפרכס מן הצער של נפשי, ונידחה לבור של שחת.

ומדבריו עולה שהטבע הבסיסי של יצחק היה שלא למות ומשום כן בקש שיקשר יפה כדי שלא יפרקס.

ונמצא שיצחק ידע היטב שהולך הוא להשחט ומ"מ לא מוזכר הדבר כנסיון של יצחק ושוב יקשה, מדוע לא מוזכר הדבר כמעלה נסיונו של יצחק אבינו וביותר צריך ביאור מדוע אברהם לא סיפר ואמר ליצחק שהוא יהיה קרבן אלא רק יצחק "הבין" מתוך דבריו שכך יהיה.

ובביאור הענין מצינו ביאור אחד בכמה מפרשים ונתנבאו בסגנון אחד ולפי זה יבוארו הדברים.

כתב השפת אמת (וירא תרמ"ג) ושורש הדברים נמצא בזוהר, שהנה מדתו של אברהם היתה מידת האהבה. והביא השפת אמת את הפסוק (בראשית יח ז): המכסה אני מאברהם וראה שכתב שם רש"י: אשר אני עושה - בסדום, לא יפה לי לעשות דבר זה שלא מדעתו, ושם עוד ברש"י: קראתי אותו אברהם, אב המון גוים, ואשמיד את הבנים ולא אודיע לאב שהוא אוהבי.

ובנביא מוכתר אברהם (ישעיה מא ח) "אברהם אוהבי". ובזהר נאמר מאי טעמא אוהבי בגין רחימותא דקוב"ה דרחים ליה אברהם מכל בני דריה וע"ע שם בזוהר פה א מן יומא דהוה אברהם

בעלמא דאיהו חמיד ורחים ליה לקוב"ה באהבה כמה דאת.

וראה כעין זה באלשיך בפרשתינו וכתב שאברהם היה מדת ה"חסד" מאידך יצחק היה מדת הדין ועל כן לא חמל על עוברי מצוות התורה, והוכיח כן שעל הפסוק על חרבך תחיה, ובמדרש (בראשית רבה פרשה סז סימן ז): נאמר שציוה יצחק אבינו את עשו: **אם ראית אחיך פורק עולה של תורה מעליו גזור עליו שמדים.** וביאר, שהואיל ומדתו של יצחק היתה דין כל שעוברים ישראל על רצונו של מקום הם צריכים להענש על כך.

מכח היותו של אברהם היתה מידת החסד, אהבה וקרבות שהיתה בו באברהם אבינו משום כן מחמת בקש רחמים על אנשי סדום שלא ימותו¹:

¹ ונראה עוד רמב"ן בראשית פרק יח פסוק יח וז"ל: הנה הוא עתיד להיות לגוי גדול ועצום, ויהיה זכרו בזרעו ובכל גויי הארץ לברכה, לכן לא אכסה ממנו, כי יאמרו הדורות הבאים, איך כיסה ממנו, או איך נתאכזר הצדיק על שכיניו החונים עליו ולא ריחם

ולא התפלל עליהם כלל: ונראה, שהטענה "איך נתאכזר" הצדיק על שכיניו היה טענה דווקא על אברהם אבינו שהוא מדת האהבה, אכן יצחק באופן זה לא היה הקב"ה פונה אליו ודווקא לאברהם היה שייך שיהיה טענה.

וכתב האלשיך, שלפי שהיה יצחק ממדת הדין, היה לפי טבעו מוכן למות על קיום מאמרו ה' יתברך, "כי יקוב הדין את ההר", וכתב כי לא יהרהר יצחק משום כך, אך אברהם הואיל ובא ממדת החסד. מעתה שנאמר לו לאברהם על ידי ה' שיהפך למידת הדין בידו ויקח את המאכלת וישחוט את בנו, זה נחשב לנסיון גדול שמהפך טבעו ומדתו על בנו יחידו.

ובזה ביאר בשפת אמת את לשון הכתוב "עתה ידעתי כי ירא אלוקים עתה, כי על ידי העקידה נתבררה מידת היראה של אברהם. וזה נרמז בכתוב בשעת העקידה נאמר "וירא את המקום מרחוק", כלומר שעבודתו של אברהם היתה בריחוק ולא בקרבה.

וכונת דברי המדרש "רחמנותו של אבא" ועיניו מורידות דמעות", והכונה בזה שהואיל ומדתו של אברהם היא רחמים א"כ רחמיו היו כה גדולים, ומעתה שהיה צריך לעשות מעשה במידת "הדין" היה גודל נסיונו לעין ערוך.

ומעתה אחר יסוד זה שמדת אברהם היא אהבה וקרבה ויצחק היה מידת הדין יבוארו דברי רש"י מדוע כלל לא אמר אברהם ליצחק שהוא הולך להשחט, שהואיל וידע אברהם שמדת יצחק היא דין, א"כ היה פשוט לו שיסכים יצחק להעקד על גבי מזבח. וגם אחר כן הבין יצחק את הדברים מתוך דברי אברהם ואל אמר לו בפירוש, והוא כמו שיבארנו שלא היה בכך נסיון גדול ליצחק

ונראה עוד להוסיף על דבריהם, שלא רק שנתנסה אברהם במדת הדין שהוא עומד בה, אלא הואיל ואברהם היה מדתו חסד ואהבה, א"כ לא רק שנתנסה בדין, אלא היה לו לילך נגד אופיו של רחמים ואהבה ולהתנהג הפך כוחו, והוא נסיון הרבה יותר גדול.

ברוך הוא הן, א"ל ממי, א"ל מיצחק, א"ל והלא אמרת לי שאתה מרבה בני כעפר, שנאמר והיה זרעך כעפר הארץ. א"ל הקדוש ברוך הוא הן, א"ל ממי, א"ל מיצחק, א"ל כשם שהיה לי להשיבך ולא אמרתי לך כלום רבונו של עולם אתמול אמרת כי ביצחק יקרא לך זרע, ועכשיו אתה אומר והעלהו שם לעולה, וכבשתי יצרי ולא השבתיך.

ונראה עומק הדבר, שמחד מצינו, שבסדום אברהם אבינו "מתוכח" עם ה', אולי יש כך וכך צדיקים, וכאמור לעיל נבע הדבר מאהבה ורחמים לשכניו אף שהיו רשעים.

אמנם כאן לא רק שאין שואל אלא כובש את עצמו ולא משיב כלל, וכאמור בדברי המדרש "וכבשתי את יצרי ולא השביתך", וכמתבאר היה זה כחלק מן עמידת אברהם במידת הדין בשעת העקידה, שעשה רצונו יתברך ללא כחל ושרק אף שבמעשה העקידה היה ערעור על כל דברי הקב"ה שביצחק יקרא לך זרע.

ומשום כן לא אמר לו אלא הבין את הדברים מתוך דברי אברהם.

אמנם צריך להוסיף בזה, שמדברי המדרש לעיל שאמר יצחק לאביו כפות אותי יפה שלא אפרכס מן הצער של נפשי", שאף שיצחק היה "דין", הטבע האנושי הוא רוצה בחיים, ומשום כך בקש יצחק מאברהם שיכפות אותו יפה.

ומשום כן נראה שלא אמר אברהם ליצחק עד שהגיעו למקום העקידה שהוא זה הנעקד, לפי שרצה למנוע ממנו כל צער עד שעת העקידה.

והנה אחר המתבאר שהיה אברהם מתנסה במידת הדין יבואר עוד דבר, שהנה במדרש תנחומא בפרשתינו נאמר שאמר אברהם להקב"ה וז"ל: א"ל אברהם והרי נשבעת ואף אני נשבעתי שאיני יורד מן המזבח הזה עד שאומר כל מה שאני צריך, א"ל אמור כל מה שאתה צריך, א"ל אברהם לא אמרת לי שאתה מעמיד ממני מלא כל העולם כולו, שנאמר וספור הכוכבים וגו' כה יהיה זרעך (בראשית טו ה), א"ל הקדוש

שמגדיל את הביקוש ליבול משנה זו פי שניים לפחות.

משגיחי הבד"ץ יצאו וותרו ברחבי הארץ אחר מקום שבו גדלה החיטה מאוחר יחסית ולא נפסלה מהגשם, וכך הם הגיעו לקיבוץ סופה בעוטף עזה. איתור שדות החיטה של קיבוץ סופה מהווה בעצמו סייעתא דשמיא, כאשר החיטה שגדלה במקום הבשילה בשלב מאוחר יותר, כך שבמהלך הגשמים האחרונים של חודש אייר, החיטה במקום הייתה עדיין ירוקה ו'צריכה לקרקע' לפי כל הדעות, ולכן לא החמיצו הגשמים את החיטה.

אותו חקלאי שגידל את שדות החיטה בקיבוץ, החליט לראשונה לשמור על השמיטה בחייו. את הקבלה הטובה הזו הוא החליט בינו לבין עצמו, אך כמובן לא גילה זאת לאף אחד, והנה רואה הוא כי משמים 'נחתו' הרבנים והמשגיחים דווקא אצלו וביקשו לקנות מהחיטה כמות אדירה למצות. לנגד עיניו מתממשת הבטחת התורה הקדושה "וציוויתי את ברכתי לכם בשנה השישית, ועשת את התבואה לשלוש השנים" (ויקרא כה, בא).

מכאן מתחילה שרשרת ניסים מדהימה:

לאחר שסיימו המשגיחים את עבודת הקטיפה, וידאו שהחיטה אכן יבשה למהדרין וארזוה עמהם, עלו בסיפוק על רכבם וחזרו לירושלים. עודם בדרך וטלפון נרגש

והעולה מזה שמשום כך היה נסיון העקידה הגדול שמכולם, שכאמור שלא רק נתנסה אברהם במידת הדין, אלא היה צריך לילך כנגד אופיו ומדותיו, ומשום כן, נסיון העקידה הוא דווקא על שמו שלא אברהם אבינו ולא גם על שם יצחק.

הקצירה שהצילה

חשיפת מנהרת המחבלים בחסדי שמים בר"ח אב תשע"ד, לפנות בוקר בקיבוץ סופה, היכה בתדהמה את ראשי מערכת 'ועד הכשרות' של בד"ץ העדה החרדית, כאשר רק שבועיים וחצי לפני-כן שהו שם במשך כמה ימים, המשגיחים והרבנים מטעם הבד"ץ במהלך קצירת החיטה עבור 'מצה שמורה'.

רק משגיחי הבד"ץ ידעו בדיוק את המיקום המדויק של יציאת המחבלים בשדות שבסביבת היישוב סופה, כי רק הם היו שם לאחרונה ממש.

הדבר אירע בשנת תשע"ד, במהלכו של מבצע 'צוק איתן'. עקב הגשם שירד באותה שנה לפני חג השבועות – דבר שאינו שכיח כלל ועיקר, נפסלו על ידי הבד"ץ הרבה שדות חיטה שרגילים לקחת משם מדי שנה למצות מצוה ונוצר מחסור בחיטים למצות, בפרט שהשנה הבאה (שנת תשע"ה) היא שנת שמיטה וצריך כעת לקצור לשנתיים, כי בשנת שמיטה לא חורשים ולא זורעים, מה

האבטחה וחשפו אותם לעיני החיילים, שמיהרו לחסלם ביריות על אתר.

מהחקלאי אצלו ביקרו זה עתה בקיבוץ סופה: "רבתי! אין לכם מושג איזה נס אירע לכם!

את מצוות השמיטה שיקיימו כלל ישראל ויזכו עקב כך לברכת שמים, לא לקחו המחבלים הארורים ימ"ש, בחשבון... בורא עולם שיבש את תוכניתם ומזימתם נשבתה. רק לדמיין איזה אסון נמנע בתוך הקיבוץ מכמות עצומה כזו של מחבלים המחזיקים כלי נשק רבים.

רבע שעה אחרי שהלכתם מכאן, נפלה פצצה בשטח השדה הפתוח, בדיוק היכן שהסתובבתם... לא זו בלבד שניצלתם, אלא בזכות כך שהחיטה נקצרה, נמנעה שריפת ענק שהייתה אמורה להתלקח בשדה הבשל והמלא חיטים"...

אין זה כי אם אצבע אלוקים.

(אור לישרים מאת הסופר הרב יוסף מאיר הס הי"ו) הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com

יומיים לאחר מכן שמחו כל תושבי ארץ ישראל לשמוע את הבשורה הטובה: שלושה עשר מחבלים (!) אשר יצאו ממנהרה בשדות קיבוץ 'סופה', התגלו על ידי כוחות הביטחון. חלקם הגדול חוסל במקום, וחלקם נמלטו חזרה למנהרה שהופצה שוב מהאוויר, ובכך סוכל הפיגוע המתוכנן.

רפואה משלימה

עד גיל 12 גרתי בירושלים של מעלה לצד גאוניה וצדיקיה. הניחוח העתיק והאווירה הקסומה היו נחלתנו באורח קבע, אך לא לזמן רב אבי דל התקשה ביותר בכלכלת הבית, ועל אף מאמציו להמציא מזר וטרף לא השביע הקומץ את הארי, והיינו רגילים למחסור ודלות.

התוכנית המקורית של המחבלים הייתה לצאת בשעות הבוקר המוקדמות (הם יצאו סמוך לשעה 4:00 לפנות בוקר) לתוך החיטים הגבוהות ואז ייצאו ממחבואם לתוך קיבוץ 'סופה' ויחטפו עמם מספר אזרחים ויהרגו ככל שיוכלו.

ביום מן הימים התגלגלה הצעה לפתחו של אבי להגר לארה"ב ולאייש תפקיד במפעל לתשמישי קדושה שנוהל שם על ידי בן משפחתו. אותו קרוב התוודע למצבנו הדחוק ובדוק התפנה מקום עבודה במפעלו. הוא

אלא שכבר אמר החכם מכל האדם: "רבתי מחשבות בלב איש ועצת ד' היא תקום" (משלי יט, כא). ברגע שהם יצאו מתוך המנהרה, אותה חפרו במשך זמן רב, גילו לתדהמתם כי שדה החיטה אשר ביקשו למצוא מחסה בצילו, נקצר לחלוטין! וכך למעשה מקומם ויציאתם מתוך פיר המנהרה, התגלה מיד על ידי מצלמות

קבלת פנים חמה ונעימה קידמה את פנינו עם ירידתנו מהמטוס. עד מהרה התחלנו להטעין את כל הכבודה בתא מטען הרכב שיועד עבורנו מבעוד מועד. הדירה שבה השכינו אותנו הייתה רחבת ידיים, לשבת מעוננו בירושלים הייתה נחשבה כארמון של ממש. הצעת בעליה הייתה שמהכסף שנרוויח בעבודות כפיים נפרש כל חודש סכום מכובד שעם השנים יצטבר לכדי תשלום על הדירה. ובחלוף הזמן הקצוב היא תיהפך לנכס משלנו. לא ארכו הימים, וקשיי ההתאקלמות היו מאחורינו. הרגשות התמתנו ונמוגו, והחיים החלו לזרום.

הגעתי לגיל השידוכים. הצעות עלו וירדו, ולאחר חודשים ארוכים של המתנה התארסתי סוף סוף לשמחתי ולשמחת כל המשפחה. המחותנים התחייבו על מימון דירה עבור הזוג הצעיר, ובאותה צהלה חגגנו לאחר תקופה לא ארוכה את נישואי במזל טוב.

לאחר כמה שנים פקד אותנו מקרה קשה ומצמרר. לילה אחד בשעה מאוחרת אני מקבל הודעה ממחלקה בבית החולים, ובהלם מוחלט מתעדכן בדבר תאונה קטלנית שהתרחשה אי שם בכבישים הסואנים של ניו יורק, ובה היו מעורבים הורי. נקראתי בדחופות אל שער בית החולים לראות את המצב מקרוב ליבי הלם בפראות, ידי ורגלי לא נשמעו לי, אך לא יכולתי להיכנע וליפול אל זרועות הייאוש. ביודעי שאני האדם היחיד שיוכל לעמוד לצידם בשעה קשה זו.

העלה את הצעתו בפני אבי. ואבי הבטיח לו לשקול את העניין.

לעת ערב שיחר אבא את פני רבו ומורה דרכו וחילה את פניו בבקשה לחוות דעת תורה בענין. הרבי החל מפשט ומנמק את כל האפשרויות שהובילו למסקנת כי ההצעה תהיה רלוונטית אך ורק אם נעתיק את מקום מגורינו אל מעבר לים, אך גם בזה התנה הרבי את המהלך - שנמצא בקרבת מקום בית חינוך ראוי עבורי ועבור אחותי היחידה. לאחר בירורים מול מכרינו במדינת הים התברר כי דירה מוכנה ומאובזרת הוכנה עבורנו, ולא רק זאת - אלא שגם בית חינוך לבנים וגם לבנות מתנהלים ממש בסמיכות ונודעים לשם ולתהילה בטיבם.

הרגשות שליוו את הוריי בהכנות להגירה היו קשים. לעזוב עולם חי ופורח, לעקור שורשים עמוקים של כמה דורות שהתנהלו ונתגדלו בסמטאות הצרות והקסומות, לטובת הפלגה אל הלא־נודע - - - איך אפשר? אך המצב הנתון לא הותיר דרך מילוט.

לנו, כילדים עמוסי רגשות ונטלי אחריות. הייתה זו אטרקציה של ממש. מה יכול להיות נחשק יותר לילד ירושלמי מלדעת שהיא הקטן יזכה עד מהרה לנחות באדמת אמריקה הנכספת?? בחלומותינו הורודים ראינו את עצמנו כמאושרים עלי אדמות, מורעפים כל טוב וגדושי הנאות לרוב בשיא ההתרגשות נפרדנו מחברנו ללימודים, כשאנו לא שוכחים לחלק מזכרת סמלית וצנועה שתותיר את זיכרוננו לטובה.

מימנו ההורים דירה עבורי, מן היושר הוא שהדירה הנשארת תגיע לה, במיוחד שהיא גרה כבר בדירה הזו. לצעד התגלגלו הדברים לכדי חילוקי דעות משמעותיים. ואף התחילו להיראות ניצני מריבה בנינו.

הבנתי את אחותי בכל ליבי, אך מצד שני ידעתי שהצדק איתי. בלית ברירה ובצער רב הגיעו הדברים לכדי נתק מוחלט בנינו, ואני לקחתי את מיטלטליי, מכרתי את דירתי ועקרתי ארצה, מותיר אותה להתמודד לבד. התחלתי את חיי כאן בארן בהתחלה כאברך כולל. ובמשך השנים נקראתי לשמש כראש ישיבה בישיבה מפורסמת שבה למדו עשרות בחורים. הצלחתי מאוד ברוך ד: הייתי אוהב על התלמידים והשתדלתי לעשות את מלאכתי נאמנה. עובדת היותי עדין חשוך בנים ל"ע סייעה בידי להשקיע את כל כולי בתלמידים כשאני לא מודאג יתר על כלכלת ביתי.

השנים חלפו והקשר עם אחותי היה מנותק כליל. חשבתי רבות איך להציע לה להתפייס, אך העדין נדחה שוב ושוב.

יום אחד התדפק אחד המשגיחים בישיבה על דלת חדרי ואמר שבחור אחד לא מרגיש טוב, וכיוון שעליו לרדת אל ההיכל להיות עם הבחורים. הוא אינו יכול להתמסר אליו. המשגיח ביקשני שאלך לבדוק מה איתו, ונעניתי בשמחה להצעה. מדובר היה בבחור חביב ונחמד שהכרתי רק מרחוק, ואף פעם לא הזדמן לי לדבר איתו ממושכות. בדקתי את מצבו נוכחתי לראות כי הוא בכי רע.

עם הגיעי אל מיטת חליים ראיתי את המצב הקשה. תחזית הרופאים הייתה שבתוך שבועיים, כנראה, הם ימליצו יושר בעדנו עם כל הצדיקים שבגן עדן עדכנתי בצער רב את אחותי בנעשה, והיא כמובן לקחה את העניין בצורה הרבה יותר קשה ממני. ואכן, לדאבוננו, כעבור ימים ספורים ליונו את ההורים ביגון קודר בדרכם האחרונה, כשרק שלושה ימים מפרידים ביניהם.

התיישבנו על הארץ בודדים בארץ נוכרייה. למען האמת, ידידים ומכרים רבים הגיעו לעודדנו ואף עמדו לצדנו להקל ככל האפשר את השבר, אך מכר וגואל מקרובי המשפחה לא היה אז.

תמו ימי האבל ומהלך החיים הביא אותנו לחזור לשגרה, אך העובדה שאחותי עדיין לא נישאה והייתה בודדה, הקשתה עליה מאוד. בחסדי ד' היא מצאה את זיווגה כמה חודשים אחר כך. בשמחה מהולה בעצב נחגגה שמחת הנישואים. היעדרות ההורים באה כמובן ליד ביטוי בחתונת אך אבי היתומים דאג עבותו שהשמחה תעבור בשלום וברגשות טובים.

ואז נקלענו למבוכה חדשה - הגענו לשלב של חלוקת הירושה. אני מצידי החלטתי לוותר על חלקי בכבוד, וכך לחלק הכול בשווה עם אחותי. בהתאם לכך חשבתי גם את דירת מגורי הוריי לחלק לשתיים, כשאחותי תגור בחצי שנחשב לדירה מרווחת. ואני אשכיר את החצי השני. אחותי לא ראתה את העניין בעין יפה. והיא טענה שכיוון שעם נישואיי

הטבה כלשהי במדד בריאותו. סקרתי בפניו בקצרה את מה שהתקדם בשעות האחרונות ואת חוות דעת הרופאים, ופנית ללכת הביתה אחר שעות ארוכות של שהייה בבית החולים. הצעתי לו להתקשר אליי בכל עת שהוא צריך, ואבוא להחליף אותו.

למחרת עם שחר הוא התקשר אליי שאבוא להחליפו כדי שיוכל לאזור חיל ולאגור כוח עם שובו הביע האב בפני הכרת הטוב גדלה על כל פועלי. נכנסתי שמו בשיחה על דא ועל הא, ובמהלכה ביררתי בזהירות על אודותיו ושורש משפחתו. במהלך השיחה הפטיר האיש באוזני כי את חמיו אף פעם לא ראה וכי הוא נפטר עוד לפני נישואיו. על שאלתי בדבר תמותו. הוא ענה שגם היא הלכה לעולמה בטרם הנישואין.

הסקרנות החלה לגלות סימני התעניינות, אך לצערי הוא לא ידע הרבה על זהות משפחת חמיו, מהסיבה שזוגתו מיעטה ביותר לדבר עליהם. זיק של תקווה התנוצץ בעיניי אלי אין בחור זה לא פחות מאשר אחותי לאלוקים פתרונים.

ניסיתי לדבר על ליבו שיואיל בטובו להתאמץ להביא לידיעתי אי אלו פרטים. אמרתי לו שמידע זה נחוץ לי ביותר. לאחר יום הוא חזר אליי עם כל הפרטים, ולגודל הפתעתי התברר מעל כל ספק כי השערתי הייתה נכונה: התרגשות ומתח שימשו בי בערבוביה כשאני מנסה לכלכל את צעדיו לגבי ההמשך. לא ידעתי כלל מה דעת אחותי עליי והאם

ביקשתי ממנו להגיע איתי לרופא, אך הוא אמר שאינו מסוגל בכלל לדת מהמיטה. לאחר כמה ניסיונות, באתי להחלטה שצריך להזמין את כוחות הרפואה, ובתוך כמה דקות הוא מצא את עצמו בתוך אמבולנס לכיוון בית החולים. עדכנתי את המשגיח שאני עוזב את הישיבה לטובת ליד הבחור ושאני מייחל שבקרוב נזכה לשוב. במהירות ניגשתי אל מזכירות הישיבה ומשם איתרתי את פרטי הבחור, ורצתי במהירות אל האמבולנס.

בהגיענו התחיל הצוות בבדיקות, ותוך כד אד מעיין בדפים שבידי כדי למצוא את המספר של ההורים ולעדכן אותם במצב. נוכחתי לראות כי מדובר בכלל בבחור שמתגורר בחו"ל. רציתי לאחר את השיחה ככל האפשר כדי שאוכל לומר להם דברים ברורים יותר, ובמיוחד כשאין ביד ההורים לסייע כרגע. אך כשראיתי שאין שום התקדמות, החלטתי להתקשר. ההורים היו מוזדאגים מאוד בשומעם על המצב, ואני מצידו אמרתי שלא אעזוב אותו לבד בשום אופן, אך עדיף שיבואו בהקדם לשהות ליד מיטת בנם. לדבריהם, מדובר בבן יחיד, כך שלא יכלו להרשות לעצמם לשהות בניכר כאשר שבנם נמצא במצב קשה. מסרתי להם כל מידע נצרך והמתנתי לבאות.

פחות מיממה מאז ששוחחנו הופיע בחדר אברך צעיר. ניכר עליו היטב שאין מוצאו מהארץ. הוא שאל במבטא אמריקאי מובהק אם אני הראש ישיבה, קידמתי את פניו בלבביות, כיוונתי אותו אל עבר בנו, וכראות הבן את אביו המסור שמח מאוד. ואף נרשמה

בארץ ולהשלים עם האח שזה כעשרים שנה לא נפגשו. היא נדהמה מאין לו מידע חסוי זה שבמשמר כבד נצרה את ערפולו, והוא לעומתה ענה כי ראש הישיבה מודע לכל הסיפור וממנו מקור הדברים, ולא עוד אלא כי בנפשו הדבר שיבוא קץ למחלוקת קשה זו. וכך המשיך באמירות של אמונה וביטחון כי מי יודע אם ההתגברות והוויתור אינם הדרך היחידה להחיש מזור ורפואה לבנם שסובל כל כך.

רחמי האם התעוררו, והיא אזרה עוז ואומץ והפטירה: "אני מוכנה לצעד, אף שזה יגבה ממני כוחות נפש רבים". ראש הישיבה שהמתין בחוץ והמתין לאות - נכנס לחדר. נקל לשער את גודל ההתרגשות והשמחה בהיודע לה שהוא אחיה. היא החלה בדברי בקשת מחילה והבעת סליחה מעומק הלב, והביעה את רצתה לחגוג בשמחה את סיום המסכת הכואבת הזו.

שיחות השלום עשו רושם רב וכבד ואף החישו את רפואת הבן שהתבשר על תרופה חדשנית למצבו. כעבור שבועיים הסבו בני המשפחה לסעודת הודאה ופיוס ברגשי שבח והודה לבורא עולם. פחות משנה אחר כך זכיתי לחבוק בן משלי ברחמי ה', ולשמחת הברית הזמנו אחותי וגיסי ששמחו על גודל זכייתם להשתתף בשמחתי.

(גליון מרבים שלום חשון תשפ"ג)

פניה לשלום, אך החלטתי שאני עושה את שלי.

יידעתי את אבי הבחור בכל קורות חיי המשפחה מאז ומקדם. הוא התמלא השתאות ותדהמה על חשיפת המידע החשוב המעניין, במיוחד כי ראש הישיבה הנערץ הוא לא פחות מאשר גיסו. הטלתי עליו את האחדות לגשש אצל אחותי ולגשר בתינו. וסמכתי עליו שיעשה את הצעד הנכון.

הוא מציד לא בזבז זמן, התקשר תכף לזוגתי כשהוא מפליא את ההתמסרות של ראש הישיבה לטובת בנם, וכי מן הראוי להביע את רגשותיהם בדמות מתנה יקרת ערך שתבטא את רגשי הכרת הטוב על כל פעליו.

היא כמובן נתנה את הסכמתה על אתר ואף החלה להעלות כל מיני רעיונות, אך הוא היסה אותה באומרו שיש לו רעיון מדהים אבל יוכל לבצע זאת רק אם תגיע ארצה. לאחר שעות מלאות סקרנות הגיעה זוגתי בטיסה מאולתרת מלאה בסקרנות על טיבה של מתנה זו, שבה מתכוון בעלה להביע את תודתם.

מכאן נפתחה הדרך לשלום ברוך ה'. הוא העלה בפניה את כל מאמציי והשתדלות, למען בריאות בנם כדי להביא אותה להכרה שמדובר באציל נפש ופאר המידות משבמו ומעלה.

אט אט הוא החל להוביל אותה לכיוון מחשבה שיש לנצל את ההזדמנות והשהות

התלמידה של ישיבת מיר

נשמעים על ידי אלפים. חשד התגנב לליבי, אולי מדובר ברב בכבודו ובעצמו.

ביטלתי זאת מייד. מדוע שהרב, שסדר יומו מוקדש למסירת שיעורים מבוקר עד לילה, יתקשר אליי? ובכלל, המיקס הזה נשמע לי לא הגיוני. יהודי דובר אנגלית מקווינס, שקורא 'משפחה' בעברית ומתקשר לספר סיפור באידיש חסידית. אולי בכל זאת מישהו חומד עימי לצון. הודעתי בנימוס שעלי לנתק ואחזור תוך כמה דקות...

בדיקה קצרה של מספר הטלפון גילה לי לבושותי ולשמחתי, כי אכן זכיתי לקבל שיחה מהרב הגאון רבי מיכאל מנצור (ההגיה האמריקאית הובילה לטעות השמיעה). נרגש התקשרתי שוב אל הרב. אחרי ההתנצלות על שחשבתי שמדובר במתיחה, לא יכולתי להתאפק ואמרתי לרב: "יש לי שתי שאלות. א. מדוע הרב לא אמר לי מייד במי מדובר? ב. מהיכן לרב חלאבי מקווינס אידיש שוטפת?"

הרב צוחק ופוסק: "קודם תשמע את הסיפור, אחרי זה נדבר עליי".

זה מתחיל במרוקו שאחרי הקמת המדינה, בעקבותיה החלו 250,000 יהודי מרוקו לסבול גשמית משכניהם המוסלמים שטופי השנאה ורוחנית מבתי הספר 'אליאנס' שעקרו מהם כל זיק יהודי.

"כשנודע המצב לרבי אברהם קלמנוביץ' צ'ל, ראש ישיבת מיר האמריקאית -

ום דבר לא הכין אותי לטלפון הכי ביזארי שקבלתי השבוע. "א גוט'ן", פתח הקול באידיש אמריקנו-הוד גרית, "עס ו־ערט מנטור פון 'קווינס' (מדבר מנטור מ'קווינס')".

כמעט שאלתי האם שם המשפחה הוא 'עבאס'. אם מישהו החליט לעשות לי מתיחה, נשתף פעולה. התאפקתי, בכל זאת אלול, וגם כי אם זה נכון, אין לי שום עניין להסתבך עם מי שרק לפני חודש היה ראש ממשלת ישראל.

הדובר ממשיך: "הגיע אלי הטור שכתבת בשבוע שעבר לרגל היארצייט של הרבי מסאטמאר, בו תיארתי מזווית אישית את מידת הצדקה שהשריש בחסידיו ורציתי לספר לך סיפור לא ידוע, שיש בו קידוש השם. תחליט אתה מה לעשות איתר.

האמת, שלא הקשבתי לתוכן. העובדה שמנסור מדבר איתי אידיש, קצת הקשתה. שאלתי שוב: "איך אמרתם שקוראים לכם?"

"מיכאל מנסור מקווינס".

החוויתי. את שמו של הרב הגאון רבי מיכאל מנצור שליט"א, ראש ישיבת 'בית נתן מאיר' בקווינס, שמעתי כמה פעמים. מדובר באחד מחשובי רבני הקהילה החלאבית הגדולה והמפוארת (טור נפרד בל"נ), שפעיל מאוד בתחום הקירוב והרבצת התורה ושיעוריו

שקיבל מהוריו, יעץ לו החסיד לנסוע לרבי מסאטמאר.

"ואכן, במוצאי שבת יצא הבחור באוטובוס לוויליאמסבורג, אך עד שהגיע לבית הרבי ברחוב ראדני סטריט - התברר שקבלת הקהל הסתיימה. הוא התחנן לגבאי שיכניס אותו, אך הגבאי התחמק. 'גם ככה הרבי מדבר רק אידיש', אמר.

"ופתאום הופיע הרבי בפתח. הנער ניצל את ההזדמנות, ניגש לרבי ואמר: 'שהרבי יסלח לי, איני מדבר אידיש, רק לשון הקודש'. 'גם אני מדבר לשון הקודש', אמר לו הרבי בחיוך אבהי והכניסו לחדר. והוא, מאושש מקבלת הפנים, סיפר לרבי מה הביאו הלום. להפתעתו, החל הרבי לפתוח את כל מגירות השולחן ולערום על השולחן שטרות מכל הסוגים, כשהוא אומר לו: 'קח את הכסף ותלך להביא את אחותך'.

'שמעון היה בהלם, אבל אז אמר לרבי: 'איני יכול לקחת את הכסף, כי עוד אין לי שום דרך להשיג ויזה'. 'אתה תלך לסדר את הוויזה', ענה הרבי, 'אבל', וכאן הצביע על השטרות, 'בשביל הכסף, רק פה תבוא!'

"הסיפור לא נגמר. למחרת כששמעון הגיע לשיבה לשחרית, ניגש אליו ראש השיבה הגר"א קלמנוביץ ואמר לו: 'אני רוצה למנות אותך ל'פאנד-רייזר'(מגייס הכספים) של השיבה. לא יודע מה עשית, אבל בשתיים וחצי לפנות בוקר קיבלתי טלפון מהרבי מסאטמאר שאמר כך: 'היה אצלי קודם בחור

שלוכותו נזקפת הצלת חלק מהשדרה התורנית של עולם הישיבות בשואה ובהם תלמידי ישיבת מיר בשנחאי להם סייע במסירות נפש - הוא הקים במרוקו את רשת תלמודי התורה 'אוצר התורה', במטרה להציל את הדור הצעיר. כשבגרו פעל לשלוח אותם לישיבות באירופה ובארה"ב, כשגם את ישיבתו שלו פתח בפניהם.

"בשנת תשי"ז (1957) אסרה מרוקו על יציאתם של יהודי המדינה, מה שהפך את המבצע למורכב ויקר. במקביל, הוחרפו חוקי ההגירה בארה"ב והפכו את היכולת להנפיק ויזה ליהודי מרוקו לכמעט בלתי אפשרית.

"רבי אברהם החליט לנצל את ההכרה של הממשל האמריקאי בישיבות כמוסדות להשכלה גבוהה והחל להנפיק 'ויזות סטודנט' לבחורים מטעם ישיבת מיר.

"אחד מאותם בחורים, היה שמעון כהן. הוא הגיע לארה"ב בשנת תש"כ (1960) וכעבור שנתיים קיבל מכתב מהוריו, שבו ביקשו שיוציא גם את אחותו הצעירה ממרוקו.

"נו, מהיכן ישיג בחור חסר כל את הסכום למסע כזה? והבעיה היותר קשה: כיצד משיגים ויזה אמריקאית לנערה בת 16 ממרוקו? הוא החליט לנצל את חופשת הקיץ ולעבוד כמלצר במלון היהודי 'ג'רוזלם' בקאנטרי, שם פגש את ר' לייבוש מנדלוביץ, חסיד סאטמאר שפרס עליו את חסותו ואירח אותו בשבתות. כשסיפר לו על המכתב

המסר כיצד פעולה למען יהודי משפיעה לדורות".

הנה, העברתי.

(משפחה)

התנחלות מסוכנת

השבוע בשעה טובה אנו מתחילים לקרוא את התורה מחדש, מתחילים שוב את הסבב של הספר שהוא הסמל של העם היהודי לדורותיו ופותרים בפרשה הזאת שמסמלת בעוז ובתעצומות את שליחותו של עם ישראל בעולם הזה.

הפרשה מדברת על בריאת העולם ומעשה הבריאה שה' יתברך טמן בבריאה כדי שהעולם יתקיים ואין פרשת אמונה והשגחה בבוא עולם יותר מפרשה זו שמספרת על גדולתו ועל מעשיו הכבירים להצלחת הבריאה והעולם כולו.

מספר הרב חיים זאיד (בקהילה כה תשרי תשפג) בראש השנה האחרון אירע עימי סיפור מדהים שהמחיש לי בפירוש מהי השגחתו של בורא עולם בעולמו וכמה הוא מסובב את כל הסיבות על מנת שכל מה שיצטרך לקרות יקרה ובצורה יצירתית ביותר ומעוררת השתאות.

בבית כנסת בבני ברק שבו אני מכהן כרב, בין היתר בעקבות השיחות וההרצאות הקבועות שאני מעביר שם, נוהגים כמו ברוב בתי

בשם שמעון כהן שרוצה להביא את אחותו ממרוקו. אני רוצה שתקבל את הילדה לישיבת מיר בשביל הוויזה, ואני אשלם את הכסף'.

"זאת התלמידה היחידה בהיסטוריה שהתקבלה לישיבת מיר", מסיים הרב מנצור בחיך.

"ואכן רבי אברהם לקח על עצמו גם לטפל במסע כשהרבי דואג לכל ההוצאות. ובב' באדר תשכ"ד (1964) הגיעה הנערה לחופי ארה"ב, בעיצומה של הלווייתו של איש חסדה, הגר"א קלמנוביץ שנפטר פתאומית בגיל 73 והותיר את ארה"ב בהלם.

"זה היה הרבי מסאטמאר", מסיים הרב. "כל מי שרק נכנס אליו, חסיד, ליטאי, ספרדי, שומר מצוות או הציוני הכי גדול, יצא משם מסודר. או שהרבי חוקן עבורו את כיסיו, או שאם לא נשאר לו כלום, הורה ליהודי לחזור למחרת ועד אז לווה את הסכום".

"ומאיפה הרב מכיר את הסיפור?" אני שואל.

"פשוט מאוד, אני הבן של אותה נערה".

"בזכות הרבי והגר"א קלמנוביץ אמא הקימה בית של 11 צאצאים, שכולם בני תורה, דיינים ורבנים. כשלצערי, האחים של אמא שהועלו אחר כך לארץ, נעקרו בדרך ממורשתם ולא זכו להקים בית של תורה. אם תכתוב את הסיפור, תעביר לקוראים את

תחילת השנה החדשה ושיח מיותר בבית הכנסת.

"אני מתפלל בבית הכנסת שנים", אומר לי הלה, "אני כאן עוד מאז שהייתי ילד ואף אחד לא יתחיל למכור לי פה מקומות. בית השם הוא לא מקום של מקח וממכר וזכותי המלאה לשבת כאן ואני גם לא מתכנן לקום מהמקום". אני שומע את הדברים וכבר מחשב בראש מה יקרה כאן בזמן הקרוב. ניסיתי להסביר לו את העניין שוב ושוב אבל האדם כמו קיר בטון, לא רוצה להבין ולא רוצה בכלל לשמוע.

התפילה מתחילה והנה מגיע אותו יהודי שרכש את המקום בעד טבין ותקילין, והנה כבר מרחוק הוא מגלה את אותו מתנחל ומתחיל לאבד עשתונות. אני, שראיתי הכל מרחוק, הזדרזתי להגיע לעברו ולהסביר לו את המצב. "מדובר באחד שלא מבין עניינים", אמרתי לו וסיפרתי שניסיתי להסביר לו שרכשו את המקום אבל הלה לא מתייחס לדברים. "מה אני אמור לעשות?" שאל אותי הלה. היה קשה לי לומר זאת, אבל משמים שמו בפי את הדברים הבאים: "אין מה

לעשות", אמרתי, "צריכים להאמין בבורא עולם והוא יודע מה הוא עושה. לא סתם מגיע אדם שלא התפלל פה שנים רבות והתנחל בדיוק על המקום שרכשת", אמרתי לרוכש המקופח.

הכנסת למכור את המקומות לימים נוראים. מחיר מקום לראש השנה ויום הכיפורים נע בין 50 ו-300 ש"ח - תלוי במיקום. עם זאת, ישנו מקום אחד אקסקלוסיבי במיקומו ונוחותו, שהגבאים החליטו שהוא יימכר השנה בסכום זעום של לא פחות מאלפיים שקלים.

לא רק המיקום. מאחר שתגית המחיר שהוצמדה לו היתה גבוהה כל כך, הגבאים העניקו לו טיפול ייחודי - הביאו כיסא מעור מתכוונן, תלו מעליו מאוורר גדול, הכינו מקום לקופסת טישו והציבו שם סטנדר ענק ומפואר. לאחר הטיפול הזה, המקום היה נראה מושלם ביותר ותואם אל רף המחיר שאליו התכוונו.

אם יורשה לי לעצור כאן ולהתוודות, הרי שאני פחות האמנתי שמישהו ישקיע על מקום תפילה סכום כזה. להפתעתי הוא נרכש בידי יהודי חשוב שמתגורר בשכונה סמוכה. לא מדובר באדם אמיד, אבל המקום המושקע עורר בו עניין והוא מיהר לרכשו.

בערב ראש השנה עם בואי לבית הכנסת, אני מביט על המקום המיוחס ומבחין שיושב שם אדם אחר אותו איני מכיר. מאחר שאני יודע בפירוש מי רכש את המקום, וכדי למנוע אי נעימות ובלגן מיותר באמצע התפילה, ניגשתי אליו כבר לפני התפילה ואמרתי לו בלחש שהמקום נרכש על ידי פלוני אלמוני וכי הוא מתבקש לקום מהמקום כדי שלא ליצור מהומה מיותרת ברגעים גדולים של

על יושביו, לצעוק ולצעוק ולא לוותר. אבל הוא יותר.

ההסבר למאורע לא איחר להגיע. בתחילת היום השני, הגיע למקום ה'מתנחל' והתיישב בלי להתבלבל על המקום שאותו גזל מבעליו בתירוצי שווא. אך הנה לא חלפה יותר מחצי שעה, ואותו מאורר גדול שנתלה מעל המקום, קרס על ראשו בתנופה חזקה ומזעזעת. הוא כבר לא יכול היה להמשיך לשבת במקום, נאלצו להבהיל אותו במהירות לבית חולים, שם אושפז ליומיים הבאים למעקב שיראה שלא נגרם לו נזק מוחי רח"ל.

מאוחר יותר עמדתי בבית הכנסת ואמרתי: "איננו יודעים חשבונות שמים וכמובן שאנחנו חייבים להתפלל על אותו מתפלל על אף ההתנהגות המרגיזה שלו. אבל לא פחות חשוב לנו להבחין בכך שמי שוויתר למרות כל הקושי, ניצל מהמכה המסוכנת והרוויח ראש השנה ללא בית חולים וללא אף פגע".

כי מי שמוותר רק מרוויח!

השידוך בטבריה

גביר אחד מעיה"ק טבריא ת"ו התקשר אל אחיו שבירושלים עיה"ק, וביקשו לבחור עבור בתו בחור עליו ומצוין מישיבת "כנסת ישראל" חברון המעטירה שבירושלים עיה"ק, והוא נחוש בדעתו מוכן ומזומן להחזיק אותו כל ימי חייו, כך שיוכל לשבת במנוחת הנפש וישוב הדעת והרחבת הדעת

ברגע הראשון הלה לא הסכים לשמוע, אבל מפה לשם הגענו ל'פשרה' שביום הראשון של ראש השנה יישב במקום ה'מתנחל', וביום השני הבעלים שכזכור רכש את המקום במיטב כספו. למרות שהפשרה הזאת לא נכונה, אבל מאחר שמדובר בערב ראש השנה וכדי לחסוך יותר מדי דו שיח בבין אדם לחברו, הלה היה מוכן להוריד את הראש.

אני מגיע אל המתנחל ומספר לו על הפשרה שהושגה, אבל הלז מסתכל עליי שוב ואומר לי: "מה לא מובן?! אף אחד לא יקים אותי מהמקום הזה ואני גם לא אקום מהמקום הזה! הוא שייך לכולם ואין מושג כזה לרכוש כסאות".

חזרתי בבושת פנים לאדם שרכש את הכסא, כשאני איני יודע באילו מילים לספר לו על מה שאירע. ביקשתי אפוא מבורא עולם את המילים הנכונות, ואחר כך אזרתי אומץ ושוב נעמדתי מול הרוכש הישר כשאני מעביר לו את התשובה העגומה של המשתלט. הלה לא האמין למה שהוא שומע, אבל הסברתי לו שאין הרבה מה לעשות - הכסף ששולם הוא כבר הקדש, ואם קורה כזה דבר, שוב אין לנו אלא להתחזק שבורא עולם יודע מה הוא עושה והוא שלח את השליח מן השמים.

הלה החליט לוותר. הוא הלך אחורה בבושת פנים והתיישב על כסא במקום מזנח בסוף בית הכנסת, בלי אומר ובלי דברים. יכול היה לעורר קולות וברקים, להפוך את בית הכנסת

הקדושה תהיו מעייניו נתונים, ואך ורק 'שעה אחת בשבוע' יקדיש בשבילו.

להגות ולהתייגע בתורה ובעבודה, כאשר אוותה נפשו.

אולם, הבחור ענה בנחישות כי אין הדבר בא בחשבון כלל, בתורת ה' חפצו, ואין הוא רוצה להתעסק בשום דבר בשום אופן, 'שעה אחת' הוא זמן רב בשבילו, יש קונה עולמו בשעה אחת, וגם חושש הוא שמ'שעה אחת' תתרחב הדבר לשני שעות בשבוע, ושוב לשלש שעות 'בלבד'... וכך יכנס לאט לאט לעולם המסחר, חושי המסחר יתגרו בו, וביום מן הימים ימצא את עצמו 'סוחר' ככל הסוחרים, והרי נפשו חשקה בתורה, חפץ הוא להישאר כל ימיו במסחרה של תורה, כי טוב סחרה מכל סחורה.

אחיו הגר בירושלים עשה כמבוקשו, עלה לישיבה ובדק בעיניו החדות, ומיד נפלו עיניו על הבחור הנפלא "אשר שולמן", מתמיד עצום ויגע בתוה"ק, חכם נפלא בתורה הק' ויראתו קודמת לחכמתו, אחר ששאל מפי כמה בחורים נודע לו גם על מדותיו הטובות הראויים לשבח, בקיצור, אתרוג הדר שבהדר...

העשיר נכלם מתשובתו הברורה והנחושה של הבחור הצעיר, והרי 'עשיר יענה עזות', וענה העשיר לאשר, כי אם אינו מסכים לכך, אז הוא יכול לנסוע בחזרה לירושלים...

הבחור התבקש מאחיו לעלות עמו לירושלים, להיפגש פנים בפנים עם הנגיד הגר בטבריה, הבחור הסכים לדבר, הרי למדנו פרשה שלימה (פר' חיי שרה) המלמדת על חובת ההשתדלות בשידוכים [גם אם ההשתדלות לא תעזור כלום, והשידוך הנכון יבוא ממקום אחר לגמרי].

הבחור ביקש ממנו כסף לחזור לירושלים, כי גם הפרוטות הללו לא היו מצויות בידו מרוב עניות ודחקות, אך גם כאן ענה העשיר בעזות כי הוא לא ישלם לו את דמי הנסיעה.

עלה לאוטובוס (בָּאָס), הגיע בשעות הצהרים לשערי העיר טבריה, כשגמרא גדולה תחת אצילי ידיו בכל מקום בואו.

הבחור הלך לרבה של טבריה ה"ה הגה"צ רבי משה קליערס זצ"ל, ושאל אותו על מי לשלם דמי הנסיעה בחזרה, וענה שבודאי העשיר צריך לשלם כי הוא ביקש ממנו

העשיר דיבר עמו שעה קלה, ומצא מאד חן בעיניו, אך לבסוף ביקש ממנו בקשה 'קטנה' - היות והוא טרוד מאד בעסקיו המסועפים השונים, ודרוש לו בדחיפות 'רואה חשבון' לבקר את מצב ההוצאות והכנסות שלו, וכיון שהוא רואה לפניו בחור בעל כשרון, רוצה הוא שיקח על עצמו תפקיד זה, ולו לשעה אחת בשבוע בלבד, ותו לא, כל ימות השבוע ישב וילמוד בהתמדה רבה, ואך בתורה

לבוא, ואך ורק בשבילו עשה את הטירחא וירד לטבריא.

שתיית "לחיים" רק רוטב של מלפפונים חמוצים (זויערע אוגערקעס, פיקל), שתו על זה 'לחיים', והשידוך נסגר בבי טוב בהסכמת שני הצדדים.

החתונה התקיימה בשעטו"מ. ואחרי נישואין ישב האברך על תלמודו ולמד בהתמדה גדולה, ואכן גדל לתלמיד חכם מופלג וגאון עצום בכל מכמני התורה בנגלה ובנסתר, וימים רבים אף למד בחברותא עם הגה"צ ר' משה קליערס זצ"ל, שהעיד עליו לימים כי הוא "ספר תורה חי", ואף קם לפניו. והיה מפורסם לאחד מחכמי טבריא, ושימש כרב דחסידי באייאן בטבריא, ולימים אחרי פטירתו של אב"ד טבריא הגאון רבי משה זצ"ל, שימש תקופה גם כרב ודומ"ץ לכל קהילות האשכנזים בטבריא.

ומסופר, שפעם רצה הגה"ק מסאטמאר זי"ע להקים 'בית-דין' מיוחד לעדות החסידים בעיה"ק ירושלים מטעם העדה החרדית, שתהיה מורכבת מהגה"צ רבי ישראל יצחק רייזמאן זצ"ל, והגה"ק רבי יהודה'לע מדזיקוב זצ"ל, והשלישי - הגאון רבי אשר שולמאן זצ"ל. אך רבי אשר סירב לכך, ולבסוף לא יצא הדבר לפועל.

מקור: שמענו מפי הגה"ח ר' צבי סגל זצ"ל, ששמע מהגה"ח רבי יוסף וועג זצ"ל (נלב"ע י"ג אלול תשע"ט, בנו של החסיד המפורסם רבי מענדל וועג, מזקני וחשובי חסידי סלאנים), חתנו של הגאון ר' אשר ז"ל.

בימים ההם היו קיימות שתי נסיעות מטבריא לירושלים, אחד בשעות הבוקר ואחד לקראת ערב, ואדהכי והכי כבר הפסיד את נסיעת הערבית, והיה עליו לחכות על נסיעת הבוקר.

מה עושה בחור מתמיד כמוהו. הלך לבית המדרש, התפלל מנחה ומערב, ואח"כ התיישב ללמוד בהתמדה גדולה עד שתחטפנו שינה... וכאשר עלתה כבר תנומה על עפעפיו ולא הצליח ללחום... הניח את עצמו לישון על הספסל...

לא עברו כמה רגעים, וגבאי בית המדרש, הרה"ח ר' אליעזר העלער ז"ל, הגיע לסדר הביהמ"ד ולסגרו, וכאשר מצא את הבחור שקוע בפרק 'הישן' העירו משנתו באמרו שצריך כבר לסגור הביהמ"ד בשעה זו, ולא יוכל לצאת אח"כ מבין כותליה. אולם, בטרם ישלח אותו חפשי לדרכו, דאג עליו ושאלו בשלומו, והאם יש לו אכסניא ללון את לינת הלילה, ואז פרץ הבחור בבכי עז וסיפר לו על כל המוצאות אותו עם הגביר ואת כל תלאותיו.

מיד נענה ר' אליעזר ואמר: אם כן, הרי טוב, הרי גם לי יש בת שכבר הגיעה לפרקה, אם כן בוא עמי בחדרי, לגמור הענין ולברך "לחיים", הבחור הסכים להצעתו, וקיימו גם "ונשאלה את פיה", והתיישבו בביתו לברך ברכת "מזל טוב ולחיים". ר' אליעזר - בהיפוך מקודמו - היה ענין ואביון, העניות בביתו היתה כה משוועת עד שלא מצאו עבור

התחלתי להרהר בסוגיה: האם מתבקש ממני לאפשר לאחי להמשיך בדרכו? אבל לא הייתי מסוגל לענות לעצמי תשובה.

שאחי הקטן יעקוף אותי גם בזה?! זה יותר מידי בשבילי! לא מסוגל לשאת את החרפה הזו.

אבל מצד שני גם היו יסורי-מצפון: מדוע שאמנע מאחי לבנות את ביתו בשביל להציל את כבודי האבוד? מדוע הוא צריך להתעכב בגללי?

התחבטתי ביני לבין עצמי לא יום ולא יומיים, לילות ארוכים! אבל, בפועל, התקשיתי לעשות את הצעד המעשי בכיוון הנכון...

***

ערב אחד, על משכבי בלילות, נזכרתי במשפט שהיה שגור על לשונו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל "נער הייתי וגם זקנתי ולא ראיתי מוותר מפסיד". באותו רגע הרגשתי שננסך בי כוח לקבל את ההחלטה הנכונה. החלטתי: להתגבר על רצוני, להתעלות מעל עצמי ולמחול על כבודי באמונה שלמה שלא אפסיד מכך. קמתי בבוקר והודעתי לאימא שמבחינתי האח הצעיר יכול להתחיל בשידוכים.

אמא הייתה מופתעת ונרגשת, שלא לומר נרעשת, אך לא מיהרה לשלול את הרעיון.

כלומר: היה נראה שלכך המתינו.

אמא הביעה הערכה גדולה על "החלטתך האצילית". הודתה לי מאוד, וכמובן בירכה

(אור לישרים מגליון קנין תורה הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

היתור ששידך

נולדתי כבן-בכור במשפחה. אני הפכתי את אבא ל"אבא". אני זכיתי תמיד לעגלה חדשה! לבגדים חדשים! לא היה אח מעלי שיעביר לי "יד שניה".

מקנאים? לא כדאי לכם... תמיד הרגשתי שאחי הקטן גדול ממני. הוא היה מוכשר ומתמיד ממני, התקבל לשיבות טובות יותר, הצליח בחברה ועשה רק נחת להורים. ואני - בחור מן השורה.

כאשר הגעתי לשידוכים היו לי מעט מאוד הצעות. חלקן פוגעות, ואילו ההצעות הטובות תמיד הורידו אותי מהפרק בשלב כזה או אחר. כך חלפו להן שנתיים קשות, והישועה לא נראתה באופק.

יום אחד - והיה זה בין הזמנים - צלצל הפלאפון של אבא שיחי'. לחרדתי אני שומע את אבא אומר את המשפט הבא: 'אה, תודה רבה! אבל הוא עדיין לא שומע - יש לו אח גדול מעליו!'

את אשר יגורתי בא!!!

כאשר התקרית חזרה על עצמה מספר פעמים נוספות, הבנתי שאני כבר מעכב את הבא בתור.

***

אותי ממעמקי הלב שבזכות הויתור אזכה לישועה בקרוב ממש!

הפעם זה היה רציני ביותר. חצי שנה לאחר נישואי אחי הצעיר הגיעה הצעה קסומה. משהו מיוחד שמעולם לא הגיע.

***

הכל רץ, הסתדר על הצד היותר טוב, עד שמהר מאוד מצאתי את עצמי מאורס עם הצעה שלא יכולתי לאחל לעצמי טובה ממנה.

הברכה שלה כנראה התקיימה באחי הצעיר: בתוך חודשיים התארס...

הבית נכנס לסחרור של הכנות שמחות לחתונה, ואני נותרתי אי-שם מאחור.

נרגש ומתקשה להאמין, ניצבתי לי שם ב"ווארט" שהתקיים בבית הכלה. אורחים נכנסו בזה אחר זה לאחל מזל-טוב. הייתי מאושר עלי אדמות!

כמובן שדחקתי את הכל פנימה. גם באירוסין וגם בחתונה שמחתי ורקדתי עם כולם "צהלתו על פניו"... אבל בפנים הייתי שבור ורצוף. אולי אפילו מרוסק?

פתאום אני שומע את אמא שלי מכריזה: 'או-הו' - ברוכה הבאה השדכנית! עד לאותו רגע כלל לא התעניינתי מי השדכנית, ולפתע אני מגלה שזו לא אחרת מאשר... ניחשתם נכון.

כל איחול נוסף של "בקרוב אצלך..." העמיק אצלי את הבושה. ומתוך הכאב עלו וצפו מחשבות: איך ייתכן לומר שהמוותר לא מפסיד, הנה אני ויתרתי, הבאתי על עצמי עלבון שכזה - ומה?!

גיסתי. אשתו של אחי הצעיר. וכמו שאומרים: כל מילה נוספת - מיותרת.

כמובן שמיד דחיתי את המחשבות הללו. הזכרתי לעצמי שוב ושוב שמה שלא יהיה עשיתי דבר גדול מאוד. כל הצורך בהבטחה של "לא ראיתי מוותר מפסיד" נועד להעניק לנו כח לוותר, אבל מהרגע שכבר וויתרנו חלילה וחלילה שנהיה בגדר "תוהה על הראשונות" ונתחרט על המעשה הטוב שעשינו.

גליון איש לרעהו) אור לישרים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף
p0583271323@gmail.com

אז מדוע בכל זאת לא מגיעה הישועה? מי יודע חשבונות שמים!

***